

breves particulas. Secunda pars novem particulas longas, quarum ultima adhuc secatur in septem particulas. Distinctio decima, et ultima *de questionibus*, et manet octopartita. Quelibet autem pars in aliquas particulas secatur.

Tandem sequitur : *finivit Raymundus istam artem apud Montem Pesulanum in mense februarij anno m.c.c.c.vij.* etc. Totus autem liber continet folia 54. [174]

Volumen 71

In quarto papireo partim impresso caractere moderno, partim manuscripto idiomate latino. Continet quinque libros.

Liber primus.

Est impressus, et intitulatur : sententia definitiva in Lulli et Lulliane doctrine favorem. [175]

Liber secundus.

Impresus. Privilegia Regis in favorem doctrine Lulliane. [176]

liber tertius.

Manuscriptus. Disputatio 5 hominum sapientum. Vide volumen 58, libro 1. [177]

Liber quartus.

Manuscriptus. De Trinitate trinissima. Vide volumen 45, libro 2. [178]

Liber quintus.

Manuscriptus. Varia fragmenta ex libro de anima rationali desumpta. [179]

Volumen 72

In quarto papireo partim impresso caractere antiquo, partim manuscripto caractere antiquissimo. Continet logicam parvam in quinque arboribus insertam tam impressam, quam manuscriptum. Vide volumen 43, libro 3. [180]

Volumen 73

Manuscriptum in quarto papireo, caractere antiquissimo, idiomate latino. Continet quatuor libros. Primus : *de ordinatione superioris, et inferioris*. Secundus : *de habitudinibus*. Tertius : *Metaphisica*. Quartus : *Ars notativa Lopeti*. Nullus eorum videtur esse Lulli, sed aliquorum Lullistarum. [181]

Volumen 74

Manuscriptum in quarto papireo, caractere moderno, idiomate latino, continet lecturam artis que intitulatur Brevis practica tabule generalis. Vide volumen 38, libro 3. [182]

Volumen 75

Manuscriptum in quarto papireo, caractere antiquissimo, idiomate latino. Continet 2 libros.

Liber primus.

Intitulatur : *Gloriose Deus amore tui et honore et reverentia incipit liber iste per quem quisque potest discernere, que lex melior, major, clarior ac verior habeatur.* Prologus incipit : *quoniam plerique.* Finitur : *redigi evidenter.*

Divisus liber iste est ut ait auctor in prologo in sex argumenta, quibus evidenter concluditur legem Christianam, et fidem Catholicam esse meliorem, veriore, etc. Sequitur : *Ad Dominum Papam et venerabiles cardinales, omnesque principes ac prelatos admonitio et supplicatio,* et incipit : *Sanctissimus Pater in Christo;* et finitur : *argumentare.* Tandem sequitur : *explevit Raymundus in civitate Majoricarum hunc librum mense februarii anno Incarnationis Jesu Christi.* Deficit anni numerus. Totus autem liber continet sex folia et dimidium pagine. [183]

Liber secundus.

Ars compendiosa inveniendi veritatem. Vide volumen 20, lib. 1. [184]

Volumen 76

Partim impressum partim manuscriptum, caractere antiquissimo, idiomate latino, continet quinque libros.

Liber primus.

Impressus, intitulatur : *Deus cum tua summa perfectione incipit logica brevis nova.* Ejus prologus, seu libri initium incipit : *logica est ars, cum qua;* finitur ita : *subjectum, vel predicatum.* Dividi valet in tres partes juxta tria, que explicantur in hoc libro. Pars prima, *de termino,* manet indivisa. Pars secunda, *de propositione,* secatur in duo capita. Pars tertia, *de argumento,* in undecim capita dividitur. Caput undecimum seu ultimum sic intitulatur : *De conditionibus disputationis.* Totus liber finitur ita : *circa hoc de quo disputant;* et continet sex folia. [185]

Liber secundus.

Manuscriptus : logica parva. Vide volumen 43, libro 3. [186]

Liber tertius.

Impressus in inclita civitate Valentia, una cum duobus sequentibus libris, per Georgium Costilla die 9 decembris 1512. Intitulatur ita : *Deus cum tua gratia et benedictione novum, et compendiosum hoc opus incipimus ubi novam logicam compilamus.* Unde liber iste logica nova communiter appellatur. Ejus prologus incipit : *considerantes veterem.* Finitur ita : *atque tenacius.* Sequitur titulus : *Divisio huius artis,* et dividitur in septem distinctiones.

Distinctio prima, *de arbore naturali, et logicali*; et secatur in 16 capita. Distinctio secunda, *de quinque predicabilibus*, et habet quinque capita. Distinctio tertia, *de decem predicamentis* continet capita novem. Distinctio quinta, *de syllogismo, et de his, que ad eum pertinent*, habet capita 33. Distinctio sexta, *de applicatione*, manet bipartita. Pars prima: *de partibus intrinsecis*, qui in sex particulas secatur. Pars secunda, *de partibus extrinsecis*, in novem particulas scinditur. Distinctio septima, et ultima, *de questionibus*, secatur in duas partes. Pars prima secatur in questionibus quinque distinctionum hujus artis. Pars secunda in questionibus trium distinctionum hujus artis partitur. Iste autem partes 27 capita complectuntur. Sequitur: *finivit Raymundus Lullius hunc librum in civitate Janue in mense mayo Anno m.cccij.* [187]

Liber quartus.

Correlativorum innatorum. Vide volumen 52, libro 2.

[188]

Liber quintus.

De assensu et descensu intellectus. Vide Volumen 17, libro 1.

[189]

Volumen 77

Manuscriptum in quarto pergamineo, caractere antiquo, idiomate lemovicensi, continet librum de Gentili et tribus sapientibus, ut apparet ex processu libri et ejus fine. Titulus autem non apparet in hoc exemplari, quia deficiunt octo folia in principio; ex alio autem exemplari de quo volumine 95, extrahentur que hic deficiunt. Concordant enim hec duo exemplaria in reliquis omnibus, dempto, quod exemplar voluminis 95 est manuscriptum in quarto papireo, caractere eque antiquo, sed idiomate latino.

In volumine ergo 95, ante omnia premittuntur figure quinque arborum. Arbor prima sic inscribitur in radicibus: *Arbor de virtutibus Divinis*. Arbor secunda ita nominatur: *Arbor de Virtutibus increatis et creatis*. Arbor tertia nuncupatur: *Arbor de virtutibus Divinis et de septem vitiis capitalibus*. Arbor quarta dicitur: *Arbor de virtutibus creatis*. Arbor quinta et ultima intitulatur: *Arbor de virtutibus et vitiis*.

Titulus in hoc volumine est aliquantulum longus et incipit: *Deus excellentissime cuius imperium*, etc. Finitur ita: *incipit liber de Gentili et tribus sapientibus super rationibus trium legum*. Sequitur prologus sic incipiens: *cum longi temporis participatione*, etc. Author in principio hujus prologi ait: *quod sequens modum libri arabici de Gentili hunc librum compilare intendit*: ex quo videtur, quod ipse composuerit alium librum dictum *de gentili* in sermone arabico; vel istummet librum jam antea composuerat sermone arabico, et nunc transfert in sermone vernaculo. Hoc ultimum colligo ex hinc hujus voluminis, ubi auctor indicat hunc librum noviter transtulisse.

In eodem prologo ponitur hujus libri divisio in quatuor libros partiales. In quorum prima necessariis rationibus Deum esse et resurrectionem generalem futuram esse demonstratur. In secunda persuasiones sapientis Judei continentur; quibus suam fidem esse meliorem ceteris demonstrare nititur. In tertio adsunt rationes sapientis Christiani quibus fidem suam esse meliorem secta Sarracenorum, et Judeorum necessario demonstratur. In quarto tandem et ultimo continentur rationes sapientis Sarraceni, quibus

suam fidem magis valere, quam legem Judeorum et Christianorum, satagit demonstrare. Quibus verbis finitur totus prologus.

Sequitur titulus : *De tractatibus hujus libri*. Et incipit ita : *Ordinatione divina*. Finitur ita : *intelligere cupiebat*. Sequitur : *Incipit liber primus; et primo de flore bonitatis et magnitudinis*. Liber primus dividitur in quinque capita, juxta quinque arbores supra figuratas. Caput primum secatur in undecim flores prime arboris. Caput secundum in septem flores secunde arboris. Caput tertium in septem flores tertie arboris. Caput quintum et ultimum in septem flores, et incipit : *Cum tres predicti sapientes*. Finitur ita : *per quemlibet sapientium*. Hic notari volo, quod hoc volumen 77 incipit a flore 8 prime arboris, et intitulatur ita : *De granea, ex pater*, hoc est : *de magnitudine et potestate*. Ex quo facile colliges, quid deficiat in hoc exemplari lemovicensi.

Liber secundus partitur in octo articulos, quibus nititur probare sapiens Judeus contra Gentilem, qui contra Judei rationes arguit, et a Judeo solutiones audit. — Liber tertius partitur in 14 articulos, quos sapiens Christianus evidenter demonstrat et Gentilis argumenta evidenter infringit. — Liber quartus et ultimus in duodecim articulos trucidatur, quos sapiens Sarracenus conatur probare, simulque Gentilis objectiones solvere.

Sequitur titulus : *Responsio Gentilis facta tribus sapientibus*. Incipit : *cum gentilis*. Finitur : *non habenti*. Sequitur titulus. *De illustratione Gentilis, et de ejus devotissima oratione*, secundum prime arboris flores : et dividitur in sex partes : Totus autem oratio incipit : *O Divinum infinitum, supremumque bonum*, et finitur ita : *vis serviri*. Sequitur titulus : *De comeatu quod tres sapientes acceperunt a Gentili*. Incipit : *Cum Gentilis*. Finitur : *venientes*. Sequitur titulus : *De verbis, que tres sapientes habuerunt inter se in regressu*. Incipit : *Inquit unus*. Finitur : *que promissit*. Sequitur titulus : *De fine hujus libri*. Incipit : *finitus est liber Gentilis, et trium sapientium*. Finitur autem : *summi Dei*. Totus autem liber continet folia 80.

Hic notari volo, quod in exemplari latino voluminis 95 notarunt aliqui in margine, in principio, et fine libri hunc librum non esse de Gentili et tribus sapientibus, sed debere appellari : *liber rationum in tribus legibus* : quia Lullus libro primo contemplationum distinctione quinta cap. 11 in fine facit mentionem cujusdam libri sub hoc ultimo titulo. Accidit quod ipse Lullius, ut nos diximus, in principio prologi voluminis 95 idiomate latino facit mentionem alterius libri *De gentili* sermone arabico scripti : ergo liber de Gentili alius est ab isto volumine 77 et 95. Tandem quia Pater Custererius in cathalogo operum Lulli ex Bibliotheca D. Nicolai Antonij extracto numero ccxij ponit librum sub titulo : *liber de Gentili et tribus sapientibus* et notat scriptum esse in monte Pessulano 1307 et incipit : *Deus excellentissime, cujus imperium*. Postea cum ccxlij ponit alium librum sub hoc titulo : *Disputatio trium sapientium*, alias : *de Gentili*, ubi notat ex Waddingo, quod forte est alius ab illo posito num. ccxij quia ponit aliud principium : *cum longo tempore* : atqui liber voluminis 77 et 95 incipit : *Deus excellentissime cujus imperium*, ut nos ipsi notavimus ex volumine 95 : ergo liber de Gentili alius est ab isto posito volumine 77 et 95.

Sed meo videri neutrum istorum obstat : Non primum, quia forte Lullus alium librum composuit, qui appellatur : *liber rationum in tribus legibus*, qui licet sit valde cognatus cum isto *de gentili et tribus sapientibus*; est tamen alius ab isto, et hoc est Lullo valde familiare qui super idem argumentum varios et distinctos libros composuit,

licet valde inter se cognatos. Potest etiam dici quod istum meum librum : *de Gentili, et tribus sapientibus* citat Lullus sub alio titulo : *libri rationum in tribus legibus*, quia ut apparet ex titulo voluminis 95 supra a nobis allegato, liber iste intitulatur : *De Gentili et tribus sapientibus super rationibus trium legum*. Nota hec ultima verba, que sunt valde similia cum titulo allegato a Lullo in libro contemplationum citato.

Nec secundum ob stare videtur; quia ut supra notavi, forte Lullus alium librum composuit dictum *de Gentili* precise in sermone arabica, ad cuius instar postea compilavit hunc librum, quem intitulavit : *De gentili, et tribus sapientibus*, etc., ut ipsemet Lullus innuere videtur in prologo vel melius dicendum, ut etiam supra insinuavi, quod *liber de Gentili* compositus in sermone arabico est idem cum isto voluminis 77 esto translatus in sermone vernaculo, et cum libro voluminis 95 esto translatus sermone latino, quod etiam verosimile videtur, quia Lullus eundem librum variis idiomatibus scripsit, et precipue tribus supramemoratis in quibus fuit peritissimus.

Nec tandem obstat tertium, quia licet noster Waddingus ponat duos distinctos libros unum dictum : *De Gentili, et tribus sapientibus*, cuius initium est : *Deus excellentissime cujus imperium*, alium dictum : *Disputatio trium sapientum*, alias *De Gentili*, non propterea affirmat absolute esse duos distinctos libros, sed dubitative loquitur, ut patet per li* forte. Nec obstant tituli distincti, quibus intitulantur, quia re vera liber : *de Gentili et tribus sapientibus* dici potest, et est disputatio trium sapientum cum Gentili, ut apparet ex toto libri processu; nec minus obstant diverse inceptions, quia inceptio in libro : *de Gentili et tribus sapientibus* desumpta, est ex titulo libri, qui incipit : *Deus excellentissime cujus imperium*, ut apparet in volumine 95, et inceptio in libro dicta : *Disputatio trium sapientum*, alias *de Gentili*, desumpta est ex prologo ejusdem libri *de Gentili, et tribus sapientibus* qui incipit : *cum longi temporis*, ut notavimus supra ex volumine 95, que quidem inceptio est valde cognita cum illa posita ab Waddingo : *cum longo tempore*. Unde libri ab Waddingo notati non sunt distincti, sed idem cum alio, et alio titulo, alia et alia inceptione occasione desumpta ex mox a nobis dictis. [190]

Volumen 78

Impressum in quarto papireo in chalcographia Ascensiana impensis ejus, et Joannis Parvi : Ad idus decembris m.d.x.v.j. idiomate latino. Continet duos libros.

Liber primus.

Intitulatur ita : *Deus in virtute tua incipiunt proverbia Remundi*. Sequitur prologus. Ita incipit : *cum proverbium*. Dividitur autem liber iste, ait auctor in prologo, in tres partes, quarum prima est de proverbiiis que sunt de C. nominibus Dei. Secunda pars est de proverbiiis naturalibus. Tertia pars est de proverbiiis moralibus. Et quamlibet partem in centum rubricas (seu capita, ut habeatur in aliis impressionibus) dividimus : et quamlibet rubricam, seu caput, in viginti proverbia.

His verbis finitur prologus.

Sequitur in fine libri : *Raymundus sua proverbia in civitate Romana finivit ad gloriam*, etc. Continet folia cvij. [191]

* El sentit es poc clar, tal vegada per culpa d'un lapsus calami.

Liber secundus.

Intitulatur : *Deus propter tui amorem incipit arbor phylosophie amoris. Prefatio incipit : Raymundus Parisiis existens. Finitur : Raymundus promiserat. Sequitur titulus : De divisione hujus arboris.* Dividitur autem in septem partes principales.

Pars prima : *de radicibus hujus arboris*, continet octo rubricas. Pars secunda : *de trunco arboris*, secatur in tres rubricas. Pars tertia : *de branchis*, partitur in tres branchas; quorum prima continet 18 rubricas, secunda 17, tertia etiam 17 rubricas continet.

Pars quarta : *de rimis*, continet tres rubricas. Pars quinta : *de foliis*, habet 13 rubricas. Pars sexta : *de floribus*, continet tres rubricas. Pars septima et ultima : *de fructu*, continet 4 rubricas.

Sequitur titulus : *De habitatione hujus Arboris.* Incipit : *Hec Arbor.* Finitur : *et scientie.* Tandem sequitur titulus : *De fine arboris phylosophie amoris.* Sub quo titulo dicitur : *finivit Raymundus hanc arborem juxta civitatem Parisiensem anno incarnationis Domini nostri Jesu Christi m.c.c.xcvij. mense octobris, etc.* Continet folia 63. [192]

Volumen 79

Impressum in 4 papireo. Tarazona, per Carolum a Lavayen anno 1613. Non est opus Lulli sed generalis methodus, et expositio artis brevis ipsius Lulli interprete D. D. Petro Hyromino Sanchez de Liçarao cathedralis Tarasonensis Decano et canonico. Continet in principio vitam Lulli, sententiam definitivam in favorem Doctrine lulliane, et Regia Privilegia. [193]

Volumen 80

Impressum in quarto Auguste Vindelicorum per Michaellem Manger anno m.d.l.xxxix. Non opus Lulli, sed Valerii de Valeriis Patricii Veneti super artem generalem, et arborem scientie Divi Lulli. [194]

Volumen 81

Impressum in quarto, idiomate latino, non apparet impressor, annus, nec impressionis locus; continet unicum librum intitulatum : *Apostrophe articulorum fidei ad Summum Pontificem*, vel : *Probatio articulorum fidei per necessarias rationes.* Sequitur titulus : *introductio in articulorum fidei probationem.* Incipit : *Aliqui christiani.* Finitur : *libris nostris probamus.* Sequitur titulus : *Deus in veritate tua sperantes, et de tua gratia confidentes intendimus probare articulos fidei, per necessarias rationes.* Quantum ad divisionem hujus libri attinet, apparet divisum in quatuordecim articulos, quorum aliqui in varias rubricas partiuntur; ego vero claritatis gratia cum divisione sequenti eum dictavi scholaribus.

Totum opus in duas distinctiones partivi. Distinctio prima : *De Articulis fidei ad Deitatem pertinentibus.* Hanc distinctionem in septem articulos secavi. Articulus primus : *Datur unus Deus omnipotens.* Hunc articulum in sex subarticulos subdivisi. Subarticulus 1 : *Datur ens summe bonum.* Subart. 2 : *Datur ens infinite magnum.* Subart. 3 : *Datur ens eternum.* Subart. 4 : *Datur ens infinitum in potestate.* Subart. 5 : *Datur ens*

summum in virtute. Subart. 6 et ultimus : Datur tantum unus Deus. Articuli secundus, tertius et quartus : Deus est Pater, Filius et Spiritus Sanctus. Sub eodem titulo tres dictos fidei Articulos proposui; eo quia relativa sunt simul natura, et cognitione, quas postea per subarticulos expressi. Subart. 1 : In Deo datur personarum pluralitas. Subart. 2 : Una Persona produciens dicitur Pater alia producta Filius. Subart. 3 : In Deo datur tertia persona. Subart. 4 : Persona procedens a Patre, et Filio dicitur Spiritus Sanctus. Subart. 5 et ultimus : In Divinis sunt tantum tres Persone. Articulus quintus : Deus est mundi creator. Articulus sextus : Deus est Salvator, seu Recreator. Subart. 1 : Primi parentes peccarunt. Subart. 2 : Peccatum primorum parentum est generale omnibus hominibus corporaliter. Subart. 3 : Peccatum primorum parentum est generale omnibus hominibus spiritualiter. Subart. 4 et ult : Datur Recreatio. Articulus septimus et ultimus : Deus est glorificator.

Distinctio secunda de fidei misteriis ad humanitatem spectantibus. Articulus 1 : Christus ut homo concipi debuit Spiritus Sancti virtute. Subart. 1 : Deus incarnari debuit. Subart. 2 : Filius Dei debuit incarnari. Subart. 3 : Filii Dei conceptio debuit fieri per Spiritum Sanctum. Articulus 2 : Christus ut homo debuit nasci ex virgine. Articulus tertius : Christus ut homo debuit mori. Articulus 4 : Anima Christi debuit ad inferos descendere. Articulus 5 : Christus ut homo debuit a mortuis resurgere. Articulus 6 : Christus ut homo ascendit ad celos subart. unicus. Sex articuli ad humanitatem pertinentes sunt jam facti. Articulus 7 : et ultimus : Dominus noster Jesus Christus debet judicare vivos et mortuos. Subart. 1 : hominum generatio finem habebit. Subart. 2 : omnes homines resurgere debent cum corporibus suis. Subart. 3 et ultimus : Dominus Deus Jesus Christus debet omnes homines judicare.

Sequitur titulus : *De fine hujus tractatus.*

Incipit : *Tractatum istum.* Finitur : *Omnibus declarare.* Sequitur titulus : *exhortatio.* Incipit : *Propter quod.* Finitur : *fortiora.* Tandem sequitur : *factus fuit iste tractatus Rome anno Domini m.c.c.x.c.v.j et completus ibidem in vigilia Beati Joannis Baptistae, etc.* Totus liber continet folia 32. [195]

Volumen 82

Impressum in quarto, caractere nitidissimo, idiomate latino, anno m.cccclxxxv. die xiv. februarii. Ubi autem et per quam impressum sit non apparet. Continet artem brevem. De qua volum. 52, libro 4. [196]

Volumen 83

Impressum Palme Balearium Typis Gabrielis Guasp. m.dc.iiij. Continet latino sermone sententiam definitivam in favorem Lulliane doctrine, simulque privilegia Regia. Continet etiam hispano sermone cationem in Divi Lulli laudem, impressum Majoricis per Gabrielem Guasp. Anno 1605. Ejus author est Nicolaus de Mellinas civis Majoricensis. [197]

Volumen 84

Impressum in quarto Hispali impensis fr. Martini Almodovar militis Calatravensis Per Pacelum de Colonia et sociorum ejus Alemanorum die 12 martij 1492 idiomate

latino. Continet librum de conceptu virginali. Ejus titulus est aliquantulum longus, et incipit: *Jesu Christe gloriose*. Finitur ita: *disputationem incipiat secularis, et Jacobite*. Sequitur titulus *De Prologo*. Incipit: *contigit quod sedens*. Prologus autem ita finitur: *Ecclesie sacro-sancte*.

Ante partem primam premittitur titulus iste: *De conditione canoniste*. Incipit: *cum secularis*. Finitur: *retinere*. Sequitur titulus: *De prima parte in qua disputatur: utrum peccatum originale sit substantia, vel accidens*. Secunda Pars de conditionibus. Partitur in sex rubricas. Pars tertia: *De possibilitate conceptus immaculati per methaphoras*. Secatur in quatuor capita, seu rubricas. Pars quarta: *De necessitate conceptus immaculati*; scinditur in 18 rubricas juxta numerum rationum necessario probantium. Pars quinta, et ultima: *De rationum solutionibus partis adverse*, et manet in tres rubricas partita.

Sequitur titulus: *De reductione canoniste*. Incipit: *cum vero*. Finitur: *finivit*. Sequitur titulus: *Cedula Jacobite*. Incipit: *Secularis autem*. Finitur: *adorarunt*. Sequitur titulus: *De oratione canoniste et secularis*. Incipit: *Deus magne*. Finitur: *qui vivis et regnas*, etc.

Tandem sequitur totius disputationis conclusio et incipit: *canonista vera*. Finitur: *recessit*. Totus autem liber continet folia 27. [198]

Volumen 85

Manuscriptum in quarto papireo, caractere moderno, idiomate lemovicensi, continet tres libros.

Liber primus.

De mirabilibus orbis, vel De miraculis celi et mundi. Vulgo dicita *Feliz*, latine *Felix*. Sequitur titulus: *Prolech de est llibre*. Incipit: *en tristitia, y en languiment*. Finitur: *reverencia y honor*. Partitur liber in decem partes, ut ait auctor in prologo.

Pars prima de Deo continet 12 capita; secunda, de angelis 4 capita; tertia, de celo 2 capita; quarta, de elementis 11 capita; quinta, de planetis, 3 capita; sexta, de metallis, 4c apita; septima, de bestiis 7 capita; octava, de homine, 77 capita; nona, de paradiso, 3 capita; decima, de inferno, 3 capita.

Sequitur titulus: *De la fi del llibre*. Incipit: *Segons que es recontat*. Finitur: *ab molt gran honor*. Sequitur titulus: *Del segon Feliz*. Incipit: *Amant Feliz*. Finitur: *e que agues nom Feliz*. Totus liber continet folia 243. [199]

Liber secundus.

Non est opus Lulli, sed expositio cujusdam devotissimi et doctissimi Lulliste, super librum Divi Lulli de amico et amato. [200]

Liber tertius.

Est quodam fragmentum libri quarti contemplationum in Deum incipiendo a distinctione 37 in qua agitur de decem mandatis Decalogi a capite 255 usque ad 264 inclusive. Distinct. 38 de predestinatione a capite 265, usque ad 268. Unde in hoc exemplari deficit principium libri 4 contemplationum, qui incipit a distinctione 33 in

qua agitur de arbore essendi necessitatis, et privationis, a cap. 227 usque ad 229 inclusive. Deficit etiam distinct. 34 in qua agitur de arbore sensualitatis, et intellectualitatis a capite 230 usque ad 233. Deficit distinct. 35. De arbore qualitatum, et earum significatis, a cap. 234 usque ad 237. Deficit tandem distinct. 36 tractatus de fide, et ratione in arbore crucis figuratis a cap. 238 usque ad 254. Vide volumen 53 et 54 ibi citata.

[201]

Volumen 86

Impressum in quarto, idiomate latino, Lugduni, opera Gilberti de Villiers. Impressis Guillelmi Huyon et Constantini Fradin. Anno mdxviii. nonas maij continet arborem scientie. Vide volumen 2.

[202]

Volumen 87

Nescio an sit manuscriptum, an impressum quia non estat in Bibliotheca, si compareat ea notabo. In indice autem librorum hujus bibliothecae intitulatur: *Questiones dubitabiles super quatuor libros sententiarum*. De quo volumine sequenti libro secundo.

[203]

Volumen 88

Impressum in quarto, idiomate latino, Venetiis per Joannem Tacuinum de Tridino. anno mdvij. mense julij; continet tres libros.

Liber primus.

Proverbia. Vide volumen 78, libro primo.

[204]

Liber secundus.

Intitulatur ita: *Deus, qui es summus in omnibus bonis ad tuam laudem et honorem incipit disputatio eremite et Raymundi super aliquibus dubiis questionibus sententiarum Magistri Petri Lombardi*. Incipit prologus. *Raymundus Parisiis studens*. Finitur: *submitto*. Totus opus dividitur in quatuor libros, juxta divisionem libri sententiarum Petri Lombardi.

Hec impressio est valde mendosa, sicut et alia facta Lugduni, die 4 decembris 1492 per N. (desideratur nomen).

In hoc autem differunt he due impressiones quod venetiana, de qua hic loquimur, enumerat questiones seu capitula ordine continuo quatuor librorum, sicut in antiquis manuscriptis observatur: unde in toto opere extant 140 questiones seu capitula; at autem Lugdunensis in singulis libris enumerat questiones hoc est: in primo libro 36, in secundo 56, in tertio 29, in quarto 19.

Finivit Raymundus hanc disputationem Parisiis: anno 1298 in octava assumptionis. Continet folia lxxv.

[205]

Liber tertius.

Quest. Magist. Thome Attrebatensis. Vide volum. 45, libr. 12.

[206]

Volumen 89

Est aliud exemplar voluminis precedentis. Sed amplius continet librum : De conceptu Virginali, ejusdem impressionis, de qua locuti sumus volumine 84. [207]

Volumen 90

Impressum in quarto, idiomate latino, Palme Balearium Typis Raphaelis Moya, et Thomas. Anno m.dclxix. continet Artem brevem scholiatam a Patre Francisco Marçal minorita Provincie Majoricensis. Continet etiam metamorphosim logicam seu novam syllogizandi modum. Continet etiam epistolas familiares inter Patrem Marçal et Franciscum Malaval sacerdotem Masiliensem doctrine Lulliane studiosissimum. [208]

Volumen 91

Impressum in quarto, idiomate latino, Palme Balearium typis heredum Gabrielis Guasp. Anno m.dclxxxv. continet artem generalem ultimam, cui preficitur archielogium vite, martirij, et doctrine D. Raymundi Lulli per fratrem Bonaventuram Armengual minoritam Majoricensem compactum. [209]

Volumen 92

Impressum in quarto, idiomate partim latino, partim hispano, Palme Balearium Typis Petri Frau m.dclxxxij. continet summum Lullianum seu resolutiones questionum B. Lulli super 4 libros sententiarum auctore fr. Francisco Marçal minorita Provincie Majoricarum. Premittitur Breve memorial de el fervoroso deseo, que el Bienaventurado Martir Raymundo tuvo al Martirio, etc., auctore eodem Marçal. [210]

Volumen 93

Impressum in quarto, idiomate latino, Argentorati sumptibus Heredum Lazari Jetzneri m.dcxvij continet plures libros, tum Lulli tum interpretum ejus.

Liber 1.

Ars Brevis. Vide vol. 52. lib. 4. [211]

Liber 2.

De auditu Kabbalístico, sive ad omnes scientias introductorium. Sequitur : *Proemium.* Incipit : *Quoniam quidem.* Finitur : *vocari debet.* Partitur autem, ait author in proemio, in tres tractatus.

In primo declarantur partes subjecti adequati, et que ei maxime attribuuntur. Hic tractatus dividitur in tres partes, quarum prima est *alphabeti*, et continet quinque capita. Pars secunda *de quidditatibus partim subjecti* et habet duo capita. Pars tertia *de regulis necessariis*, et complectitur duo capita.

Tractatus secundus : *de fine quesito in hac sapientia*, et continet quinque capita.

Tractatus tertius et ultimus : *de medio ad finem quesitum in hac sapientia*. Continet capita 7. Totum autem opus finitur his verbis : *brevitatis gratia relinquo*, etc., et continet folia 34. [212]

Liber 3.

Duodecim principia Phylosophie, alias liber lamentationis phylosophie. Vide volumen 48, lib. 2. [213]

Liber 4.

Logica brevis nova. Vide volumen 76, lib. 1. [214]

Liber 5.

De venatione medij inter subjectum, et predicatum. Libellus iste non est preculare opus Lulli sed quoddam fragmentum distinctionis septime libri intitolati : *De venatione substantie accidentis, et compositi*. De quo volum. 70, lib. 4. [215]

Liber 6.

Intitulatur : *Deus cum tua altissima sapientia, charitate et virtute incipit de conversione subjecti, et predicati per medium tractatus*. Prologus incipit : *Quoniam opinionones : Dividitur autem*, ut habetur ibidem, *in decem distinctiones, que sunt thec* : ordinatio, Deus, angelus, celum, homo, imaginativa, sensitiva, vegetativa, elementativa, instrumentativa; omnes iste distinctiones indivise manent. Totus tractatus finitur his verbis : *ad alias scientias*.

Finivit Raymundus istum librum Parisiis mense julio m.cccx., et continet folia 7, [216]

Liber 7.

Ars Rethorica, sive Isagage *in Rethoricam*. Vide volum. 48, lib. 1. [217]

Liber 8.

Ars generalis ultima. Vide vol. 14, et 15. [218]

Liber 9.

Non est opus Lulli sed Jordan. Brun. Nol., De Lulliano specierum scrutinio. [219]

Liber 10.

Ejusdem. De lampade combinatoria Lulliana. [220]

Liber 11.

Ejusdem. De progressu logice venationis. [221]

Liber 12.

Ejusdem. De lampade venatoria logicorum. [222]

Liber 13.

Articuli fidei sacrosancte, vel Apostrophe articulorum fidei ad summum Pontificem. Vide volum. 81, lib. 1. [223]

Liber 14.

Non est Lulli, sed Valerij de Valeriis Patricij Veneti super art. general. et arbor. scientie. [224]

Volumen 94

Impressum in quarto, caractere antiquo, idiomate latino, non apparet annus, locus, nec auctor impressionis, forte quia deficit primum, et ultimum folium. Continet artem generalem ultimam. Vide volum 14 et 15. [225]

Volumen 95

Manuscriptum in quarto, etc. Vide omnia volum. 77. et enim liber : De Gentili et 3 sapientibus. [226]

Volumen 96

Manuscriptum in quarto papireo, caractere antiquo idiomate latino; continet tres libros.

Liber 1.

Introductorium artis demonstrative. Huic libro premittitur singulorum capitulum tabula per hec verba : *Nunc autem ad tractandum de proposito negotio accedamus; sed ut facilius que dicenda sunt inveniri possint, titulos, quibus singulorum capita distinguuntur, primo premittamus.* Postea sequitur tabula 40 capitulorum, hoc ordine : Cap. 1. *De necessitate, fine, et utilitate hujus artis.* Cap. 2. *De his que oportet facere aut scire accedentibus ad hanc artem.* Cap. 3. *Quomodo hec ars dicitur demonstrativa.* Cap. 4, etc. Caput primum incipit : *Introductoria artis.*

Caput ultimum finitur : *Patris omnipotentis. Amen.* Totus liber continet folia 42. [227]

Liber 2.

Lectura compendiosa super artem inveniendi veritatem. Vide vol. 21, lib. 3. [228]

Liber 3.

Ars compendiosa inveniendi veritatem. Vide volum. 21, lib. 1. [229]

Volumen 97

Manuscriptum, caractere antiquo, in octo pergamineo, idiomate latino; continet duos libros.

Liber 1.

Brevis practica Tabule Generalis. Vide volum. 38, lib. 2. [230]

Liber 2.

Ars infusa. Vide volum. 45, lib. 13. [231]

Volumen 98

Manuscriptum in octavo pergamineo, caractere antiquo, idiomate lemovicensi, appellatur : *Liber de Sancta Maria*, et omnino idem cum libro : *De Laudibus Beate virginis Marie*; aliter : *Ars intentionum*. De quo volum. 28, lib. 1. [232]

Volumen 99

Manuscriptum in octo papireo, caractere moderno, idiomate lemovicensi. Continet quatuor libros.

Liber 1.

De prima et secunda intentione ad Filium. Concordat enim cum exemplari latino, de quo volum. 17, lib. 9. [233]

Liber 2.

Cur Deus precepit Adamo ne comederet fructum etc. Vide volum. 1, lib. 10. [234]

Liber 3.

Consolatio eremite, seu eremitarum. De quo volum. 50, lib. 3. [235]

Liber 4.

Probatio aliquorum fidei articulorum. De quo volum. 1, libro 11. [236]

Volumen 100

Est aliud exemplar voluminis 99, sed deficit liber quartus. [237]

Volumen 101

In octo papireo, continet quatuor libros, quorum duo primi sunt impressi Majoricis per Gabrielem Guasp. m.dcvj. idiomate hispano. Alii duo manuscripta caractere moderno, idiomate lemovicensi.

Liber 1.

Non ex opus Lulli, sed ejus vita, auctore Joanne Segui, canonico Majoricensi. Dirigitur ad Filipum secundum Hispaniarum regem. [238]

Liber 2.

Desconsuelo del admirable Doctor y Martir Ramon Lull compuesto en verso lemosi por el mismo Martir, y traducido en lengua castellana por Nicolas de Pax, cavallero mallorquin. Vide volum. 1, lib. 4 : Desolatio Raymundi Lulli. [239]

Liber 3.

Intitulatur : *Deus honorat, glorios, senor nostre, ab gracia é benedictio vostre comensam aquest llibre, que es : Dels comensaments de doctrina pueril*. Sequitur titulus:

Del prolech. Incipit : *Deus excellent.* Finitur : *bons nudriments.* Totus liber continet capitula 105. Capitulum primum intitulatur : *Dels dotse Articles de la fe.* Capitulum vero ultimum : *De Paradis,* et finitur his verbis : *Deu glorios.* Sequitur totius libri conclusio. Incipit : *Acabat es lo libre.* Finitur : *Jesu Christ.* Totus liber occupat folia 158. [240]

Liber 4.

Arbor phylosophie amoris. Vide volum. 78, lib. 2. [241]

Volumen 102

Manuscriptum caractere antiquissimo, in octo papireo, idiomate latino, continet duos libros.

Liber 1.

Proverbiorum Lulli. Vide volum. 78, lib. 1. [242]

Liber 2.

Apostrophe ad summum Pontificem. Vide volum. 81, lib. 1. [243]

Volumen 103

Manuscriptum in octo, partim pergamineo, partim papireo, caractere antiquissimo, idiomate latino, continet tabulam generalem ad omnes scientias. Vide volum. 6, libro 2. [244]

Volumen 104

Non est opus Lulli nec ad eum ullatenus pertinet. Vocatur : *exercitatum sancte crucis,* a quodam Minorita Majoricensi lingua vernacula compositus in monte Randino. [245]

Volumen 105

Impressum in octavo, Palme Balearium, Typis Raphaelis Moya, 1665, idiomate latino, cura collegarum Beate Marie sapientie Lullianam Doctrinam profitentium. Continet librum *de fine.* Vide volum. 45, lib. 18. [246]

Volumen 106

Impressum in octo, Majoricis per Gabrielem Guasp 1584 idiomate latino : Compendium Belverij Lulliste celeberrimi Majoricensis canonici super logicam brevem Divi Lulli. [247]

Volumen 107

Manuscriptum in octavo papireo, caractere moderno, idiomate latino. Ars brevis. Vide volum. 52, lib. 4. [248]

Volumen 108

Manuscriptum in octavo papireo, caractere antiquo, idiomate latino, continet unum librum, qui intitulatur : *Deus, qui origo rerum omnium existis et es, propter te amare, intelligere et recolere, cum tua benedictione incipit hec ars brevis, que est de predicatione*. Prologus incipit : *cum ars magna predicationis*. Finitur : *declarari*. Sequitur titulus : *De Divisione libri* : *Dividitur iste liber in quinque distinctiones*, ait author, *que sunt alphabetum, figura, definitiones, mixtio, applicatio*. Finivit Raymundus hunc librum in civitate Majoricarum anno m.cccxij mense februarij, et continet folia 18. [249]

Volumen 109

Manuscriptum in octo partim papireo, partim pergamineo; caractere antiquissimo, idiomate latino; continet duos libros.

Liber 1.

Ars brevis. Vide volum. 52, lib. 4. [250]

Liber 2.

Logica nova. vide volum. 76, lib. 3. [251]

Volumen 110

Impressum in octo, idiomate Gallico. Non est opus Lulli, sed ut ibi dicitur : *De M. Jean Belot cure de Mil-monts*, qui curat lullistam videri, an autem hoc assequatur, videant qui legerint. Locus, annus, et impressionis nomen habetur ibidem ita : *A Rouen chez Jaquez Cailloie, dans la court du Palais m.dcxlvij*. [252]

Volumen 111

Impressum, in octavo, Bruxellis aput Balthazarem Vivien, anno 1664, idiomate latino ex una parte folii; et hispano ex alia parte folii continet librum de conceptu virginali. Vide volum. 84. [253]

Volumen 112

Est aliud exemplar volum. 111. [254]

Volumen 113

Impressum in octavo Bruxellis, sumptibus Balthazaris Vivien, sub signo boni pastoris 1666. Non est opus Lulli, sed propugnatio terminorum et doctrine illius circa misterium sanctissime Trinitatis. Authore D. Ildephonso de Zepeda, etc. [255]

Volumen 114

Aliud exemplar volum. 113. [256]

Volumen 115

Impressum in octavo Barchinone per Petrum Posa, mccccxxxviii, idiomate latino. Continet quinque tractatus inter quos adest ars brevis, de qua volum. 52, lib. 4. Alii quatuor tractatus sunt Lullistarum. Primus intitulatur : Janua artis Mag. Raymundi Lulli, editus a Domino Petro Degui ville Montis-albi presbytero. Secundus vocatur : opus Divinum continens metaphysicam, physicam, logicam, et plurificabilem distinctionem ab eodem auctore compilatus. Tertius dicitur : Tractatus formalitatum brevis, auctore eodem. Quartus, et ultimus nominatur : nature ordo studentium pauperum, auctore Mag. Jacobo Janer monacho Cisterciensi. [257]

Volumen 116

Impressum in quarto, Majoricis apud viduam Guasp 1688, latino sermone. Continet tres libros.

Liber 1.

Intitulatur Breve ac compendiosum descriptum, nativitatem, vitam, martirium, etc., Lulli complectens, auctore D. Petro Bennazer canonico Majoricensi. [258]

Liber 2.

Apostrophe articulorum fidei ad summum Pontificem. Vide volum. 81, lib. 1.

Liber 3.

Non est opus Lulli sed explicatio 24 textuum Apostrophes illius : auctore Antonio Riera Lulliani collegij Beate Marie sapientie rectore et doctore. [260]

Volumen 117

Manuscriptum in quarto papireo, caractere antiquissimo, idiomate latino; continet questiones dubitabiles super quatuor libros sententiarum. Vide volum. 88, lib. 2. [261]

Volumen 118

Impressum in folio : continet memoriale Patris Riera pro Lullo, de quo volum. 33. Continet etiam interrogatorum super vitam et facta venerabilis Patris fr. Raphaelis Serre et tandem decreta realia pro reformatione universitatis Illerdensis in visitatione anni 1613. [262]

Volumen 119

Impressum in quarto, Colonia Agrippine apud Joan Birckmann. anno m.clxvij., latino sermone; intitulatur : *Testamentum Lulli* et continet varia opuscula ad artem Chemicam spectantia; falso tamen Lullo attributa, ut satis constat ex variis ejus operibus, in quibus artem chemicam evidentissime impugnat. [263]

Volumen 120

Est aliud exemplar volum. 11.

[264]

Volumen 121

Manuscriptum in folio partim papireo, partim pergamineo, caractere antiquo, idiomate latino. Continet tertium librum contemplationum in Deum. Vide vol. 53.

[265]

Volumen 122

Manuscriptum in folio majori pergamineo, caractere antiquo, idiomate lemovicensi. Continet duos libros contemplationum in Deum. Vide vol. 53.

[266]

Volumen 123

Impressum in quarto Lugduni ex officina Joannis Pillehotte sumptibus Joan. Ca. fin et Francisci Paignard, sub signo nominis Jesu m.dccxxvii, idiomate latino. Continet duos libros.

Liber 1.

Arbor scientie. Vide volum. 2.

[267]

Liber 2.

Introductorium artis magne cujus proemium incipit : *quoniam omnis*. Finitur : *sequenti apparet*. Sequitur titulus iste : *Principia transcendentia*. Totum autem opus valet dividi in quadraginta titulos, seu rubricas. Titulus ultimus sic inscribitur : *De Rethorica*. Incipit : *Ordo, et pulchritudo*. Finitur : *pronuntiatio*. Sequitur totius operis conclusio, et incipit : *cum generalis*. Finitur : *practice vero opus*. Totus liber continet octo folia, et integram paginam.

[268]

Volumen 124 et ultimum

Impressum in quarto Majoricis apud Michaellem Capo 1700, idiomate hispano. Non est opus Lulli, sed intitulatur : *Disertaciones historicas del Beato Raymundo Lullio Doctor illuminado y martir, con un apendice de sa vida*.

[269]

Testor, e fide facio ego qui infra, quod revisis omnibus in prefata Bibliotheca asservatis voluminibus fideliter presens consonat index; die 4.º junii anno 1715.

Fr. Raphael Barcelo.

ADVERTIMENT. — Noti's que, per un descuit involuntari, es deixà de posar número al volumen 19 (pàg. 173); el llegidor podria posar-hi el 45 bis.

L'estampa barcelonina d'En Pere i d'En Pau Malo davant de la rectoria del Pi : Una conjectura cervàntica, per LLUÍS C. VIADA I LLUCH.

LA coincidència d'ésser una mateixa, Alcalà de Henares, la naturalesa del gran escriptor castellà En Miquel de Cervantes Saavedra i de l'estamper barceloní En Sebastià de Cormellas, ha fet que els comentaristes cervantins de la nostra terra atribuïssin a una suposada amistat o relació d'ambdós el conegut passatge del *Quixot* (part II, cap. XLII).

Els que atribueixen la visita de Cervantes a l'estampa d'En Cormellas han de suposar forçosament una vinguda del príncep dels escriptors castellans a Barcelona amb posterioritat a l'any 1590, ja que és sabut que el 24 de janer d'aquest any contragué En Cormellas matrimoni amb la vídua d'Hubert Gotard,* Na Maria, i que, per tant, no fou fins aleshores propietari o amo d'estampa. No negaré jo aquesta visita; al contrari, jo crec que En Miquel de Cervantes vingué a Barcelona en 1595; però, pel que més endavant diré, tinc també la convicció ferma que molt anteriorment, descomptades les vingudes de 1569, en companyia del cardenal Julius Acquaviva, de 1571, en embarcar-se en la flota que eixí victoriosa a Lepant, i de 1574, a son retorn de Cerdenya, En Miquel de Cervantes romangué a Barcelona llarga o llargues temporades, potser en els nebulosos anys de la seva juvenesa.

En efecte : deixant per a lloc més propi i per a ocasió més oportuna l'enumerar i glossar les veus i maneres de dir, a mon parer manllevades per Cervantes a la nostra parla, i que els comentaristes castellans qualifiquen d'arcaïsmes, galicismes o italianismes, i sense voler aplegar de nou ara, per no ésser aquest lloc adequat, les moltes al·lusions a Catalunya i la seva llengua en les obres de Cervantes que tenim espigolades, creiem que aquest no podia ésser ocell de pas a Barcelona. No degué hostatjar-s'hi per poques setmanes o pocs dies, ans pel contrari, degué fer-hi llarga estada, i ell mateix ho dona a entendre en la part més personal del seu conegut elogi a Barcelona (*Quixot*, II, c. 72): «correspondencia grata de firmes amistades».

* *Notes sobre stampers antics a Catalunya*, per Mn. Josep Mas, prev. — Vegi's la pàg. 40 del volum quart (any 1917) d'aquest BUTLLETÍ.

Quines foren aquelles fermes amistats que trobaren a Barcelona agradable correspondència?

Ningú ignora que un dels millors amics de Cervantes, tan amic que meresqué la seva indulgència i els seus elogis en l'escrutini de la llibreria del *Quixot*, i ésser nomenat «còmitre de la galera de Mercuri» en el *Viaje al Parnaso*, fou N'Antoni de Lo Frasso, soldat sard de l'Alguer, vingut a Barcelona abans de l'any 1571, ja que en aquest escrivia a sos fills Anfós i Escipió, que havia deixats a Sardenya: «...por hallarme al presente tan lejos de vuestra vista como veis, que sin peligro de muerte no puedo ir a veros por estar en medio el fiero golfo de León, y por haber de residir algunos años en esta ciudad (Barcelona) por más servicio de Dios y descanso de nuestra casa y de vosotros».

Ara bé: En Lo Frasso féu estampar totes les seves obres a casa d'En Pere y d'En Pau Malo; és a dir, En Lo Frasso, amb motiu de les seves estampacions, esdevingué amic dels stampers de davant de la rectoria del Pi, la bio-bibliografia dels quals vareig tractà d'esboçar en el volum cinquè, anys v-vi (1918-1919), pàgs. 5 a 31, del present BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA. ¿És molt suposar, doncs, que essent Cervantes amic de Lo Frasso, y Lo Frasso amic dels Malo, lligués amistat l'escriptor castellà amb aquests últims?

Crec, després del que vaig a dir, que la meua probable conjectura esdevindrà asseveració seguríssima.

Ja en la citada bio-bibliografia vareig fer notar la coincidència que en el pròleg del *Contemptus mundi* digués En Malo: «...y viéndolo tan *correcto y emendado...*», i que En Cervantes, en la seva visita a una estampa barcelonina, parlés així mateix de *corregir i emendar*: «...y vió tirar en una parte, *corregir* en otra, componer en ésta, *enmendar* en aquélla, etc.»

Si fonamentés el meu edifici conjectural en tan petita pedra, s'enrunaria a la més mínima sotregada. Procuraré fonamentar-lo, doncs, en més gruixuts carreus.

I. — En Cervantes fou gran llegidor de llibres de cavalleria. En Malo fou estamper dels mateixos a Barcelona. De ses premses sortiren: *Libro primero de la primera parte del Dechado y Remate de grandes hazañas, donde se cuentan los inmortales hechos del Cavallero del Febo el Troyano*, etc., per Esteve Corbera (n.º 27 de la Bibliografia); *El heroico y hazañoso hecho del valiente Moro Albençaidos* (n.º 37 i 37 bis); *Chronica llamada el Triunpho de los nueve más preciados varones de la Fama...*, *traduzida en nuestro vulgar Castellano, por Antonio Rodríguez Portugal* (n.º 51). Per cert que aquest últim llibre és reproducció del que l'any anterior (1585) havia imprès a Alcalà de Henares Joan Iñíguez de Lequerica, primera edició, com diu En Pere Salvà i Mallen en son *Catálogo*, «en la qual pulió y corrigió el lenguaje el maestro López de Hoyos, que lo fué de Cervantes». No podria, doncs, en la reimpressió feta per En Malo, haver intervingut, amb sos consells o amb sos oficis, el príncep dels prosistes de Castella? Si els cormellistes volen, sols pel fet d'ésser En Cervantes y En Cormellas fills ambdós d'Alcalà de Henares, que fos l'estampa d'aquest la visitada

per Cervantes, ¿no puc jo, amb major fonament, asseverar que fou aquest qui portà a reimprimir a la nostra ciutat, i a casa d'un seu amic, un llibre de cavalleria pulit i corregit pel seu mestre?

II. — Estamparen els Malo, entre altres llibres montserratins, diverses edicions del *Libro de la historia y milagros hechos a invocación de Nuestra Señora de Montserrat* (n.º 1, 18 i 39). En Cervantes, manifestant-se enamorat de la nostra muntanya, ens parla d'ella dues vegades en *Las dos doncellas* i també en el cap. XII del llibre III de *Persiles y Sigismunda*. En la comèdia *El trato de Argel* (acte IV, escena 1), i això indica una gran devoció a la nostra miraculosa Moreneta, lluny d'encomanar-se el captiu a la Verge de la Mercè, o a la Santíssima Trinitat, que fóra més raonable, puix que mercedaris i trinitaris eren qui els descaptivaven, posa Cervantes en sos llavis la següent pregaria:

«Virgen bendita y bella,
remediadora del linaje humano,
sed Vos aquí la Estrella
que, en este mar insano,
mi pobre barca guíe
y de tantos peligros la desvíe.
Virgen de Monserrate,
que esas ásperas sierras hacéis cielo,
enviadme rescate,
sacadme deste duelo,
pues es hazaña vuestra
al mísero caído dar la diestra...»

III. — Com tots sabem, En Miquel de Cervantes prengué part en la batalla de Lepant, caient ferit en ella. En Malo és l'estamper barceloní que més relacions ens ha donat d'aquella victòria: *Relación verdadera de la victoria que Dios nuestro Señor...* (n.º 8); *El verdadero discurso de la gloriosa victoria...* (n.º 9), aquesta de N'Antoni de Lo Frasso, el qual en el llibre VII de *Fortuna de amor*, també fa una al·lusió a la batalla;* *La singular y admirable victoria que per la gracia de N. S. D....* (n.º 15); *Coplas y relación verdadera de la victoria...* (9 bis); *Cobles y relación de tot lo que está dit fins lo dia de vuy sobre la victoria que Nostre Senyor Deu a dada alcançar al señor Don Joan de Austria...* (n.º 9 terç); *Copia de una oración que el gran Turco Selime hizo a su maluado propheta Mahoma...* (n.º 15 terç).

IV. — Havent dit Cervantes de *Los diez libros de fortuna de amor*, de Lo Frasso: «que desde que Apolo fué Apolo, y las Musas Musas, y los poetas poetas, tan gracioso

* «En el dosel estaban labradas de oro y seda las armas del ilustrísimo señor don Luis de Zúñiga y Requesens, comendador mayor de Castilla y por Su Majestad gobernador del estado de Milán, señor de dicha casa; encima de dichas armas había estas letras: *De la más alta victoria — nos quedará inmortal gloria, — también eterna memoria*. Bien conocieron los pastores que con justa razón estaba el mote escrito por la gloriosa victoria que el serenísimo señor Don Juan de Austria alcanzó contra la armada turquesca un domingo a siete de octubre del año mil y quinientos setenta y uno, en las mares de Lepanto, que ganaron los católicos ciento y ochenta galeras de los turcos, y más de treinta anegadas, siendo dicho comendador mayor teniente del dicho señor don Juan de Austria, general de la mar.»

**CANCIONERO,
LLAMADO FLOR
DE ENAMORADOS,**

**'Sacado de diuersos Autores, agora
nueuamente por muy lindo
orden y estilo reco-
pilado.**

Por Iuan de Linares.

Con Licencia del Ordinatio
En Barcelona por Lorenço Deu,
delante el Palacio del Rey,
Año 1626.

Vendese en la mesma Emprenta.

Fig. 27. — Facsímil de la portada del *Cancionero llamado Flor de enamorados*, reimprès per Llorenç Deu.

La primera edició, impresa per. En Malo, citada per N'Agustí Duran, no ha estat possible trobar-la a la Biblioteca Nacional, de Madrid, ni en cap de les de la nostra ciutat. — Biblioteca de Catalunya.

ni tan disparatado libro como ése no se ha compuesto», per què passa a recomanar-lo tot seguit?*

Jo no hi sé veure en aquest elogi, reconec que hiperbòlic e immerescut, el to de burla que hi descobreixen els crítics castellans. Tingui's en compte que Lo Frasso era natural d'Alguer, que d'Alguer vingué a Barcelona, i que, admirador, com Cervantes mateix, del barceloní Joan Boscà, lluny d'escriure en dialecte sard, ni en la llengua de la nova pàtria a que s'havia acollit, s'arriscà de fer-ho en castellà, i això sol, ho fes bé o malament, mereixia un agraïment, ja no de part de Cervantes, amic seu *usque ad aras*, sinó de part de tots els que parlen la llengua de Castella. Aquest elogi de Cervantes, ¿fou per a afavorir a l'amic alguerí, o fou, i així ho crec, per a no perjudicar a l'estamper barceloní?

V. — No he pogut catalogar encara totalment els romansos solts publicats pels Malo. De llur estampa sortí, en 1573, el *Cancionero llamado Flor de enamorados, sacado de diuersos Autores...*, recopilado por *Juan de Linares* (n.º 15 bis), del qui reproduí la part catalana el meu amic Moliné i Brasés. ¿Té de veure quelcom aqueixa publicació antològica amb aquells versos de Cervantes en el *Viaje al Parnaso*:

«Yo he compuesto romances infinitos,
y el de los Celos es aquel que estimo,
entre otros que los tengo por malditos?»

Deixant per a més endavant una investigació detinguda que em condueixi a un desengany o a una certesa, a propòsit d'aquesta conjectura, em concretaré a assenyalar aquí tres raríssimes coincidències:

* «Y que, por su camino, es el mejor y el más único de cuantos deste género han salido a la luz del mundo; y el que no le ha leído puede hacer cuenta que no ha leído jamás cosa de gusto. Dádmele acá, compadre; que precio más haberle hallado que si me dieran una sotana de raja de Florencia.»

1.ª Transcriu Cervantes, en el *Quixot* (part I, cap. v), els primers versos del romanso:

«¿Dónde estás, señora mía,
que no te duele mi mal?...»

del qual diu En Pellicer que fou compost per En Jeroni Treviño i imprès a Alcalà en 1598. Doncs bé : en el susdit *Cancionero*, de Juan de Linares (any 1573), hi ha, en la pàg. 25, un villancet els primers versos del qual diuen:

«Las grandes pasiones mías
me tienen casi mortal
por no doleros mi mal.»

2.ª Hi ha inclosos, en el repetit *Cancionero*, diversos romansos de gitanos : «Ventura de gitano para dezir a qualquier galan, muy graciosa»; «Motes para disfrazarse de gitana o gitano, muy sentidos»; «Ventura de gitana para decir a qualquier dama, muy graciosa y sentida». I, en enumerar-los només, ¿no ve sobtadament a la memòria que Cervantes compongué *La Gitanilla*, i que, per tant, cal fer un estudi comparatiu entre els romansos espargits per ell en la seva novel·la i els que ara recordem del *Cancionero*?

3.ª Un passatge del llibre sisè de la novel·la pastoril *La Galatea** (també hi ha en el *Cancionero* esmentat : «Villancicos y canciones a modo de diálogo pastoril, sobre diversos acaecimientos de amores») ens fa pensar en el *Cancionero* publicat per En Malo, on hi ha *Lamentaciones* i *Preguntas*, aquestes tan semblants a les de *La Galatea*, com pot veure's pel següent exemple:

Del *Cancionero*

«¿Qué es la cosa en esta vida,
por todos generalmente
muy cubierta y escondida,
y parte ajena metida,
más querida de la gente?
Por ella será salvado
todo el mundo, y condenado,
y mira qué respondéis,
que habiendo aquesto acertado,
dos veces me lo diréis.»

La verdad

De *La Galatea*

«¿Cuál es la dama polida,
aseada y bien compuesta,
temerosa y atrevida,
vergonzosa y deshonesto,
y gustosa y desabrida?
Si son muchas, porque asombre,
mudan de mujer el nombre
en varón, y es cierta ley,
que va con ellas el rey,
y las lleva cualquier hombre.»

Las cartas

* «Bien será, señores, que los que aquí estamos, ya que entregarnos al dulce sueño no habemos querido, que este tiempo que le hurtamos no dejemos de aprovecharle en cosa que más de nuestro gusto sea; y la que a mí me parece que no podrá dejar de darnosle es que cada cual, como mejor supiere, muestre aquí la agudeza de su ingenio, proponiendo alguna *pregunta* o enigma a quien esté obligado a responder el compañero que a su lado estuviere; pues con este ejercicio se granjearán dos cosas : la una pasar con menos enfado las horas que aquí estuviéremos, la otra no cansar tanto nuestros oídos con oír siempre *lamentaciones* de amor y *endechas* enamoradas.»

¿No sembla, doncs, haver-hi en el *Cancionero* publicat per En Malo la gènesi d'algunes composicions de Cervantes?

VI. — Publica En Malo, en 1595, la *Historia de la vida, milagros y canonización del bienaventurado padre sant Hyacintho* (n.º 69), i Cervantes concorregué el mateix any al Certamen convocat pels pares predicadors de Saragossa en honor d'aquest sant:

«Miguel Ceruantes llegó
tan diestro, que confirmó,
en el Certamen segundo,
la opinión que le da el mundo,
y el primer premio llevó.»

segons es llegeix en la *Relación de la fiesta que se ha hecho en el Convento de Santo Domingo de la Ciudad de Çaragoça a la Canonización de San Hyacinto*, impresa en la capital d'Aragó per Llorens de Robles, en l'any 1595, i no en 1597 com diu el compilador de les obres de Cervantes en el volum primer de la «Biblioteca de Autores Españoles», editada per Rivadeneyra.

No és, també, molta casualitat aquesta?

Mentre que els partidaris de la visita de Cervantes a l'estampa d'En Cormellas no presentin un nombre de coincidències igual o superior a les transcrites, crec que és més que raonable decantar-se a la meua opinió.

I bé, em diran els cormellistes: Si efectivament fou l'estampa barcelonina d'En Pere i d'En Pau Malo la visitada per Miquel de Cervantes a Barcelona, ¿on són en la bio-bibliografia malística els llibres *Le Bagatele* i *Luz del alma*, de què ens parla el susdit autor?

Vaig a explicar-me.

En primer lloc, no deixa de cridar l'atenció que En Miquel de Cervantes, prou

pa. Que titulo tiene el libro, preguntô don Quixote. A lo que el autor respondio : Señor , el libro en Toscano se llama , le bagatele. Y que responde le bagatele en nuestro Castellano ? preguntô don Quixote. Le bagatele , dixo el autor , es como si en Castellano dixesemos los jugetes , y aunque este libro es en el nombre humilde , contiene y encierra en si cosas muy buenas , y

Fig. 28. — Facsímil d'un fragment de la pàg. 242 de la primera edició de la segona part del *Quixot*, on es llegeix, per tres vegades, *le bagatele*. — Biblioteca de Catalunya.

coneixedor de l'italià, escrigués incorrectament per tres vegades *le bagatele*, no *Le Bagatelle*, com escriuen, també incorrectament, tots els transcriptors del *Quixot*, volent esmenar la plana a mitges a l'autor, ja que en italià s'escriu dit vocable amb

doble *tt* i doble *ll* : *Le Bagattelle*. Però En Cervantes escrigué *le bagatele*, no *Le Bagattelle* ni *Le Bagatelle*, i alguna raó poderosa devia tenir per fer-ho. Esbrinem-ho.

Hi ha hagut algun autor toscà que hagi escrit un llibre amb aquest títol? Que sapiguem, no.

Hi ha hagut algun autor toscà que hagi escrit un llibre el títol del qual, ana-

LE GALATEE,

*premierement composé en Italien par I.
de la Casa, & depuis mis en François, La-
tin, & Espagnol par divers auteurs.*

*Traicté tresutile et tresnecessaire, pour bien des-
ser une jeunesse en toutes manieres et façons
de faire souables, bien receues et approuuees par
toutes gens d'honneur et de Vertu et proprio
pour ceux, qui voyent seulement, prennent plaisir
en la langue Latine, mais aussi aux autres Sul-
gives qui en sont devenues.*

PAR JEAN DE TOURNES.
M D XCVIII.

Io. Casa Galateus, in quo sub

persona senis adolescentem informantis, disputa-
tur, qui mores in quotidiano cum aliis conuersa
aut tenendi sint, aut fugiendi; ex Italico Latinus,
interprete Nathane Chytræo.

Trattato di messer Giovanni della

Casa, nel quale sotto la persona d'un vecchio i-
diota, ammaestrante un suo giovanetto, si ragiona
de modi, che si debbono o tenere, o schifare nella
comune conuersatione, cognominato Galathea, o-
uero de costumi.

Traicté de J. de la Casa, au-

quel il discours, des façons et manieres de fai-
re, qu'on doit suivre ou éviter en la commune con-
uersation, et, ce sous la personne d'un Vieillard
illettré, qui enseigne un sien ieuue en sauerituer
le Galatee, ou des façons et manieres de faire.

Tratado de M. Iuan de la Casa:

Enelqual sò la persona de vn viejo idiota
que ensenà a vn moçacho suyo se ra-
zona de los modos que se deuen guardar
o huir en la humana conuersacion. llama-
do Galathea, o Tratado de costumbres,
traduzido de lengua Toscana en Castel-
lana por el Doctor Domingo de Bezerra.

A

Fig. 29. — Facsimil de la portada i del foli 1er del llibre *Le Galatee* (Lió, 1598). Tamany original. — Biblioteca particular de l'autor.

gramàticament, s'assemblés o es pogués confondre amb *le bagatele*? Sí; monsenyor Giovanni della Casa, autor de *Il Galateo*.

Fou traduït *Il Galateo* al castellà? Sí.

Qui fou el traductor? Un amic de Cervantes.

Per què, doncs, tractant-se d'un traductor amic, es valgué Cervantes, com veurem tot seguit, d'una metàtesi imperfecta per a al·ludir a aquella obreta?

El Dr. Domènec Bezerra traduï bellament al castellà, després de sa captivitat a Argel, i sembla que per indicació de Cervantes : «ofrecióseme por buena suerte

un libricó italià que un cristià cautiu (con quien murmuraba de estas cosas) traia en las manos, llamado *el Galateo*, el tractadet de monsenyor Della Casa, la traducció del qual, datada a Roma el 15 de setembre de 1584, fou publicada a Venècia per Joan Varisco, en 1585. Dos anys abans, en 1583, havia publicat a Madrid, En Lluç Gracian Dantisco, un *Galateo Español*, imitació, i a voltes traducció lliure, del tractadet toscà. I mentre la bona traducció d'En Bezerra, més coneguda a l'estranger

LE GALATEE.

Premierement composé en Italië par
I. de la Casa, & depuis mis en Fran-
çois, Latin, Allemand, & Espagnol.

*Traicté tres utile & tres necessaire, pour bien dres-
ser une ieunesse en toutes manieres & façons de
faire louables, bien receuës & approuuées par
toutes gens d'honneur & de vertu: & propre
pour ceux, qui non seulement prennent plaisir en
la langue Latine, mais aussi aux vulgaires, qui
pour le iourd'huy sont les plus prisés.*

A MONTBELIART,
PAR I A Q V E S F O I L L E T.
M. D C. X V.

Io. Casa Galateus, in quo sub
persona senis adolescentem informantis disputa-
tur, qui mores in quotidiano cam allis cōuictu aut
tenendi sunt, aut fōgiēda interprete Nat. Chytræo,

Trattato di messer Giouanni della Casa
nel quale sotto la persona d'un vecchio idiota
antmaestrante un suo giouanetto, si ragiona de
modi, che si debbono o tenere, o schifare nella co-
mune conuersatione, cognominato Galatheo.

Traicté de I. de la Casa, auquel
il discours des façons & manieres de faire, qu'on
doit suyre ou euitier en la commune con-
uersation, & ce sous la personne d'un vieillard
illiteré, qui enseigne un sien ieune enfant: intitulé
Ga'atee, ou des façons & manieres de faire.

Ioannis Casa Galateus / Das ist ein buchlein /
in welchem in der person eines alten / so einen
jungling vnderricht / gehandelt wird / welche
sitten in thätiger conuersation mit andern zu
folgt oder zu meiden sind / rechtlich auß Itali-
nischer sprach vertuschet von Nath. Chytræo.

Tratado de M. Iuan de la Casa;
Enelqual, se la personade vn viejo idiota que en-
seña a vn moçacho suyo, se razona, de los modos
que le deuen guardar o huir en la humana con-
uersacion, llamado Galatheo, traduzido en lengua
Castellana por el Doctor Domingo de Bezerra.

A

Fig. 30. — Facsimil de la portada i del foli 1 del llibre *Le Galatee* (Montbeliart, 1615).
Tamany original. — Biblioteca particular de l'autor.

ger que a Espanya, sols obtenia l'honor de dues reedicions: una en 1598, a Lió de França, per Joan de Tournes, quadrilingüe (llatí, francès, italià i castellà), i una altra en 1615, a Montbeliart, per Jaume Foillet, pentalingüe (llatí, italià, francès, alemany i castellà), ambdues amb el títol de *Le Galatee*, sovintejaven les reedicions de la mala imitació o resum de Gracian Dantisco (a Madrid, 2; a Saragossa, 1; a Barcelona, 2; a Valladolid, 1; a València, 1, i a Medina del Camp, 1), algunes d'elles, segurament

per a fer-les més venedors, o per allò que «yo no imprimo mis libros para alcanzar fama en el mundo, que ya en él soy conocido por mis obras : provecho quiero, que sin él no vale un cuatrín la buena fama», amb l'afegidura del *Destierro de la ignorancia*, de H. Riminaldo, i la *Vida del Lazarillo de Tormes*, de Hurtado de Mendoza, obretes que no tenen ni la més llunyana relació amb «lo que se debe hacer y guardar en la común conversación para ser bienquisto y amado de las gentes», que és el complement del títol del llibre d'En Gracian Dantisco. Cervantes, sens dubte, quan conegué aquest darrer llibre, del que fou un dels stampadors, en 1595 (n.º 71), En Pau Malo, sentí profundament l'oblit en què es deixava a Espanya la traducció fidelíssima del seu amic, digne de fer costat com a traductor al Dr. Cristòfol de Figueroa y a En Joan de Jàuregui, i volgué ridiculitzar al *traditore* castellà, com ho féu festivament en l'al·ludit passatge del *Quixot*; mes ni l'amistat amb l'estamper Malo, ni la consideració que devia al que havia estat censor de la seva *Galatea*, «hombre de muy buen talle y parecer y de alguna gravedad», li permeteren fer-ho desobertament, i per això es valgué d'un anagrama o metàtesi, amb la sola afegidura d'una B : $12\ 3456789 = 12\ 4367859$
Le Galatee = Le Bagatele.

És clar que parlo hipotèticament; però, mentre no es demostrï una altra cosa, totes es circumstàncies fan la meua hipòtesi versemblable.

I ara vaig a parlar de *Luz del alma*. Tots els anotadors del *Quixot*, del primer a l'últim, suposen que En Cervantes volgué referir-se al llibre intítulat *Luz del alma christiana contra la ceguedad y ignorancia...*, de qual n'és autor Fra Felip de Meneses, i del que no es coneix, com diu En Francesch Rodríguez Marín, «cap edició de Barcelona». Tampoc he vist jo cap edició barcelonina del llibre *Luz del alma, para la hora de la muerte* (en vers castellà), compost pel «Hermano Gerardo de Jesús Maria», com l'anomenen en les primeres edicions (aquest religiós valencià professà el 17 de

desembre de 1613), o per «Fray Ambrosio Gerardo Roca de la Serna», com li diuen en l'edició (ho casualitat!) estampada per En Joan Malo a Saragossa en 1742. Això em fa creure que En Cervantes no volgué al·ludir precisament a determinat llibre,

L U Z Q. I.º
DEL ALMA,
 PARA LA HORA
DE LA MUERTE.

COMPUESTO

POR EL P. M. Fr. AMBROSIO
 Gerardo n.º

Orden de Nuestra Señora
 de el Carmen.

AÑADIDO, Y ENMENDADO.

Con Licencia : En Zaragoza : Por JUAN
 MALO, Impresor. Año 1742.

Fig. 31. — Facsimil de la portada del llibre *Luz del alma...*, imprès per Joan Malo a Saragossa en 1742. Tamany de l'original.
 — Biblioteca Universitària de Barcelona.

sinó que usà una bella i apropiada metàfora per a abarcar tots els llibres piadosos en general; i així afegeix: «Estos tales libros, aunque hay muchos deste género, son los que se deben imprimir (*estampar*, entenguí's bé), porque son muchos los pecadores que se usan, y son menester infinitas luces para tantos desalumbrados.» ¿I qui, si no els Malo (Pere i Pau) estamparen, en temps de Cervantes, més llibres de pietat a Barcelona? L'*Exercitatorium vitae spiritualis* (n.º 5), el *Compendio breve de exercicios espirituales* (n.º 36), el *Contemptus mundi* (n.º 40), els *Septem Psalmi Penitentiales* (n.º 46), la *Instruccion para rezar el Officio de la Santa Cruz* (n.º 47), el *Manual de exercicios espirituales* (n.º 49), els *Documentos particulares para la vida heremítica* (n.º 56), els *Documentos saludables para las almas piadosas* (n.º 57), el *Tratado de la frecuente Comunión* (n.º 61), entre molts d'altres, inclús aquell *Libro llamado Despertador del alma*,* fet per a ús de Na Joana de Cardona, estampat per son antecessor, En Jaume Cortey, i que continuà venent, i potser reestampant, En Malo, ¿no són copiosa i plena demostració de l'esmentada aclaració de Cervantes? No són, per ventura, bessones de les de Cervantes referents a *Luz del alma*, aquelles paraules d'En Malo en l'endrega del *Contemptus mundi*, «tesoro para el alma», com li diu: «ultra de haber entendido y visto lo que a esta ilustre y insigne ciudad y república agrada la lectura y conversación de libros semejantes que éste?»

Poso fi a aquest treball quasi segur d'haver dut als lectors el meu convenciment, no d'ara, sinó de molts anys (les conjectures, com les fruites, han de deixar-se madurar), en pro de la meua tesi. Si no fos així; si algú, malgrat els meus raonaments, que a mi em semblen conclusius, aconseguís demostrar-me, en part o en totalitat, el contrari, em donaré per satisfet; respectant-me tan sols el bon desig, que reconeixeré jo en ell, recíprocament, d'haver volgut aclarir un punt tan obscur de la biografia cervàntica, a l'ensem que de la història de l'estampa, a Barcelona.

ADDICIONS A LA BIBLIOGRAFIA DELS MALO

1 bis. Cobles dels folgasans e iugadors que no volen treballar, e dels mals casats que per lo dit joch mal tracten ses mullers y roben ses cases jugant se tot quant tenen y de alguns mals fills de ciutat q̄ semblats vies seguexen ara nouament impressas. Barcelona en la estampa de Pau Cortey y Pedro Malo. 1568.

4 pp. en 4.^a, la primera orlada i amb dos petits boixos. Comença: «Per cert questich mig sospes — de aquestos tants folgasans — que van com vns cavalles — no se dont san los dines...» etc. — Catàleg sense data d'En Rosenthal (?).

1 terç. Cobles ara novament fetes de una pastora ab vnes altres ala fi. Barcelona, en la estampa de Pau Cortey y Pedro Malo. 1568.

4 pp. en 4.ª, lletra gòtica, la primera orlada i amb dos petits boixos. Comença: «Quey hi fa la Pastora — enlo boy florit, — sola sens que un hora — senta goig complit...» etc. — Catàleg d'En Rosenthal.

* Vegi's la reproducció de la portada en la pàg. 6 del volum cinquè d'aquest BUTLLETÍ.

5 bis. Lodovici Vives, Joannis, Linguae Latinae exercitatio. Barcinone, Pauli Cortey & Petri Mali, 1570.

124 pp. + 14 sense foliar. — Biblioteca Provincial de Mallorca.

9 bis. Coplas y relacion verdadera de la victoria que Dios ha sido seruido dar ala armada de la liga con la presa del estandarte con un romance ala fin ala boca de Lepanto. Compuestas por Francisco Caminete estudiante. — Nueua te traygo Zagal — nueua muy asenyalada — que ha perdido Soliman — el mejor de su armada. — Vendense en la Librería en casa de Joan Trinxer. 1571.

4 pp. en 4.^t, amb un gran boix en la primera. Comença : «La suma inefable bondad — de Dios Omnipotente — ha dotado la Christiandad — de un don muy excelente...» etc.

Probablement fou estampat per En Pau Cortey y En Pere Malo. — Catàleg d'En Rosenthal.

9 terç. Cobles y relacio de tot lo que esta dit fins lo dia de vuy sobre la victoria que nostre Senyor Deu a dada alcançar al señor Don Joan de Austria contra la armata del gran Turch y unes altres ala fi del part de la reyna, ara novament estampades. Barcelona en casa de Pau Cortey y Pedro Malo. 1571.

4 pp. en 4.^t, amb dos petits boixos al començ de la primera. Comença : «Fassam tots grans alimaries — Christians sens detenir — y a Deu moltes pregaries — pus les coses no son varies — que al Turch veye destruyr...» etc. — Catàleg d'En Rosenthal.

10 bis. Sermon hecho | en la dipvtacion desta | insigne y leal ciudad de | Barcelona, domingo a veyn- | te de enero deste ano | de mil y quinientos seten- | ta y dos. | Dando gracias a Dios por el nascimiento de nuestro christianissi- | mo principe don Fernando, quinto de Castilla y tercero de | Aragon, hecho por el muy Reuerendo padre Fray | Francisco Ribas, de la orden delos minimos | de sanct Francisco de Paula, Sacado a | luz e impresso por vn de- | uoto del autor. (Dos gravats representant la adoració dels Sancts Reys y el Naxement.) Impresso en Barcelona con licencia delos señores Inquisido- | res, y con priuilegio de su Excelencia.

20 pp. en 4.^t, sense numerar. En la dinouena : «Fue impresso el presente sermon en Barcelona, en la emprenta de Pablo Cortey y Pedro Malo. 1572.» — Biblioteca de Catalunya.

15 terç. Copia de vna oracion que el gran Turco Selime hizo a su maluado propheta Mahoma y el repartimiento que hizo a sus mugeres delas mas principales cabeças delos que yuan con Don Juan de Austria en su fauor y ayuda. Con la copia de un presente ue lo hizo el Turco al Don Juan. Barcelona, en casa de Pedro Malo. 1573.

4 pp. en 4.^t. Comença : «Muy alegre estaua el turco — que era cosa no creyda — por la ganada de Chipre — muy grandes fiestas hazia...» etc.

El segon romanso comença : «Jo el gran soldan Silime — senor de la monarquia — Dandynopla y de Albania — de Dalmatia y de la Siria.» etc. — Catàleg d'En Rosenthal.

20 bis. Copia de vna carta venida de Brussellas, embiada ala Excelentissima Señora Doña Gerónima de Suñiga y de Requesens. (*Escut.*) En Barcelona Impressas, con licencia y priuilegio de su Señoria.

4 pp. en 4.^t. En la darrera : «Impresso en Barcelona en casa de Pedro Malo impressor de libros. Año 1574», i un bonic boix representant una batalla. — Biblioteca d'En Salvador Babra.

26 bis. Sylva | Comoedia de vi | ta et moribvs, svis | argvmentis in prosa et | versu Latinis & vulgaribus pro singulis acti- | bus, litteralibus & moralibus pro singulis sce- | nis, suisq; annotationibus illustrata, au- | thore Petro Iacobo Cassiano Pres- | bytero Virgiensi, Diœcesis | Gerundensis.

Ad Illustrissimum ac Reuerendissimum D. D. Be | nedictum a Tacco Gerundensis Ecclesiae Episcopum.

Sequitur ab eodem authore libellus de Con | structione cum forma perdiscensi Calen- das | breuissima, & componendi Epistolam vtilissima. (Gravat.) | Barcinone Excudebat Petrus Malo. Anno | M.D.LXXVI | Vaeneunt apud Michaellem Despi alias Pepi bi | bliopo- lam Gerundae in foro olitorio.

En 8.ª, 16 pp. sense numerar (Censura, Dedicatoria, index d'autors imitats en la Comedia, descripció dels personatges. *Ad lectorem* i carmen de Mossèn Gerdal de Torra, i de l'autor, ambdós al lector.) 41 folis dobles. En el 42 fineix : «Sit nomen domini benedictum in secula. Amen.» En el 42 verso la portada : Petri | Iacobi Cassia | ni in gratiam Iv- | ventvts stydio- | sae syntaxeos | epitome.

Eiusdem de compositione epistola et de forma | discendi calendas tractatulus & dilucidus et val | de vtilis.

Ad admodum iacitum, magnificum et illustrem | Raymundum à Xemmar Gerunden. (Gravat) Barcinone | Ex Typographia Petri Mali, anno. | 1576.

(Fins al 63 doble.) Al 64 sense foliar : Artis ad lectorem octasthicon. 64 verso : Segell de la Creació. Barcinona. | In aedibus Petri Mali. | Anno. 1576. Biblioteca de Catalunya.

33 bis. El pleito de los moriscos con el perro del Alua de la burla que les hizo. Agora nueuamente trobada por el bachiller Juan de Trasmiera, residente en Salamanca, la qual hizo a ruego y pedimiento de un señor. Barcelona, en casa de Pedro Malo. 1578.

4 pp. en 4.ª, amb tres petits boixos en la primera, orlats amb una vinyeta. Comença : «En alua estando el alcalde — juzgando muy rectamente — parecio infinita gente — de moriscos casi embalde...» etc. — Catàleg d'En Rosenthal.

33 terç. Pastrana, Joannes, Opus Grammaticae correctum. Barcinone, Petri Mali, M.D.LXXVIII.

Biblioteca Provincial de Mallorca.

37 bis. El heroyco y hazanoso hecho del valiente moro Albençaydos y de seis caualleros Christianos de como sacaron la hermosa Tarifa de poder del rey chico de Granada y cómo se casó con Albençaydos y se boluieron Christianos los dos, y de la cruel batalla que por el robo de la hermosa Tariffa se siguió. Es cosa muy gustosa agora nueuamente impresso en casa de Pedro Malo y con licencia.

4 pp. en 4.ª, lletra gòtica, amb quatre petits boixos. Comença : «De puro amor abrasado — sale un moro de Granada — galan, dispuesto, gracioso...» etc. — Catàleg d'En Rosenthal.

38 bis. Svmario de las gracias e indulgencias spirituales concedidas por nuestro muy Sancto Padre Gregorio xij. y por otros sumos pontifices antecessores suyos ala cofradria de la correa de nuestro Padre S. Agustin y de nuestra Madre S. Monica. Traduzido de lengua toscana en lengua Castellana por fray Ioan de Tolosa lector de Theologia del monesterio de nuestro Padre San Augustin de Barcelona, frayle professo dela dicha orden. Añedida ala fin la Regla de N. P. S. Agustin en Romance. *Cintus est*

zona pelicea. (Gravadet de sant Agustí.) Fué impresso el presente tratado dela Correa de San Agustín en casa de Pedro Malo en el Año de 1581.

En 8.º, 120 pp. sense foliar, signatures A a F quaternes i G sisterna. En la pàg. 12 de la signatura E, nova portada : «Comienza la regla de N. P. S. Augustin obispo de la ciudad de Hypponia y doctor dela yglesia. Va tambien con esto. El orden que sea de tener en vestir el hábito de N. P. S. Augustin alos niños. La bendicion dela Correa. Y los gozos de San Nicolas de Tolentino en catalan. (*Gravadet de Sant Agustí.*) Impresso en Barcelona en casa de Pedro Malo en el año 1581.» La pàg. 13 de la mateixa signatura E està en blanc. En la 14 : «Comienza la Regla de N. P. San Augustin obispo y doctor dela Yglesia.» En la pàg. 18 de la signatura G, al peu, comencen : «Les llahors del gloriós Sanct Nicolau de Tolenti : «Sou espill de casta vida — y en amor un Seraphi, — llum de sanctedad cumplida, — Nicolau de Tolenti.»

Segueixen vuit estrofes de set versos, que amb la tornada en fan nou, i després : «TORNADA — Conuertis gent peruertida — y posaus Deu prop de si — llum de,» etc. — «Socorreu al fel queus crida, — alcançauli goig sens fi, — llum de,» etc.

En la pàg. 22 de la dita signatura G hi ha el mateix gravat de la portada, i al peu : «Fue impresso el presente tratado dela Correa de N. P. S. Augustin enla muy noble y leal ciudad de Barcelona en casa de Pedro Malo en el año de Christo. 1581.» — Arxiu Municipal de Barcelona.

51 bis. Libro intitulado claridad de simples compuesto por el reverendo Padre Fray Christoual Moreno de la Orden de los Frayles Menores de Obseruancia, de la Prouincia de Valencia. (*Escut.*) En Barcelona, impresso con Licencia. Año. 1586. Por Francisco Trincher.

En 8.º, 16 + 368 pp. A la fi : «Impresso en Barcelona, en cafa de Pedro Malo, delante la Rectoria del Pino en el año del Señor de. 1586.» — Biblioteca Provincial de Mallorca.

56 bis. Pérez, Diego, Camino y puerta para la oración. Barcelona, por Pedro Malo, 1588. 481 pp.-foli + 14 de taules. — Biblioteca Provincial de Mallorca.

61 bis. Aquí se contiene vn caso sucedido, que trata como vn gentil hombre queriendose casar, no osaua : temiendo los excessiuos gastos, que las mugeres causan el dia de hoy, y el consejo que otro Cauallero amigo suyo le dio, diziendole lo que le auia de suceder enel casamiento. Es obra de mucho contento, y por ella se podrá ver lo que al dia de hoy passa. Con vn Villancico ala fin de don Verdugado y Copete. Compuesto por Melchior Horta, Impresso con licencia del Ordinario en Barcelona, ano, 1589.

4 pp. en 4.º, a dues columnes, amb un gravadet en la primera. En la quarta : «¶ Impresso con licencia del Ordinario, en Barcelona, en casa de Pedro Malo impressor, delante de la Rectoria del Pino, año 1589.» — Arxiu Municipal de Barcelona.

66 bis. Carrasco, Benito, Aquí se contiene vn milagro que fray Diego hizo con vna deuota suya en Lisboa (1592). P. Malo, Barcelona, 1593.

En 4.º. — THOMAS, Short-title Catalogue of Books printed in Spain ... before 1601 nom in the British Museum, 1921.

70 bis. En el propi Catàleg del British Museum (1921) hi ha una edició del *Galateo español* d'igual format i de la mateixa data que l'esmentada en la nostra Bibliografia (p. 30), estampada també per P. Malo, però amb l'addició : «Por B(ernat) Cussana».

NOTA. — Devem el coneixement dels números 5 bis, 33 terç, 51 bis i 56 bis a la cortesia del bibliògraf xilè Sr. Fernando Bruner Prieto.

**CATÀLEG DELS MANUSCRITS de la Biblioteca
de Catalunya**, fet de JAUME MASSÓ TORRENTS i de JORDI RUBIÓ i
BALAGUER. (Continuació.)

100

Pere de la Cavalleria, *Zelus Christi contra Judaeos* : Epistola quam scripsit
magister Samuel ad Rabbi Isaach : Resposta feta per Rabi Isaach a Rabbi Samuel

Ms. de 116 ff. útils, numerats fins al f. 94 per mà del copista, i els següents
en llapis; en paper; acabat d'escriure en 1475, a dues columnes, amb capitals blaves i
vermelles (290 × 210 mm.). Relligadura vella en pergamí flexible.

1 (f. 1) *Incipit tractatus qui dicitur zelus | xpi. compositus per petrum de la |
caualleria juris ciuilis professorem.*

Segueix la taula de capítols que acaba al verso.

(f. 11) *Proemium tractatus.* Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum quia
dereliquerunt pactum...

Al f. 11 v. acaba el pròleg; al f. 111 comença la *Diuisio tractatus*, seguint
després el text. Al f. xciiii acaba:

que non teneret demonstrative sed octoritative. Deo gratias.

Sobre l'autor, vegi's Latassa (ed. Gómez Uriel), I, 312. Aquest tractat i
el següent foren estampats a Venècia en 1592.

2 (f. 95) *Incipit epistola israhelice de Ciuitate Regis Marrocorum missa rabbi
Ysaach magistro sinagoge que est in subuilmeça in Regno predicto et Anno domini s.
Natiuitatis eius millesimo, set translata de arabico in latinum per fratrem alfonsum
bonihominis hispanum ordinis predicatorum quam translationem fecit Anno domini
Millesimo ccc^oxxxix^o sanctissimi ach beatissimi domini benedicti pape duodecim
pontificatus Anno quinto. Reuerendo in xpo. patri fratri hugoni magistro hordinis
fratrum predicatorum...*

(f. 95 v. acaba el pròleg, continuant el text de l'*Epistola*. Acaba al f. 113 v.:)

Explicit epistola Rabbi samuelis translata de arabico in latinum per dictum
fratrem alfonsum sub anno domini millesimo quadringentesimo (sic) xxxix et

iste frater alfonsus boni hominis predictus fuit factus postea ad modicum Episcopus Marrochitanus.

Sobre el traductor i les edicions i traduccions castellanés d'aquesta carta, vegi's Quetif-Echard, *Scriptores O. P.*, I, 595. Vegi's, també, el ms. 20.

3 (f. 113 v.) *Affi comenja la respoſta feta per Rabi isaach de fubiulmeca a Rabbi ſamuel ifrahelita.* Salut sia a tu frare maestre ſamuel de fes e a tota la companyia, yo Rabi ifach de fagilmenſa te ſas affaber...

(f. 116 v. acaba:) hens vench ſalvar ab la ſua precioſa fanſh Amen.
ffinida la respoſta de raabi Ifach.

Completa fuit libri huius scriptura die prima ffebroarii anno anatiuitate domini Millesimo cccc^olxx^o Quinto. deo gracias.

Altres manuscrit d'aquesta *Resposta* es troba, amb el n. 2117, en la Biblioteca Universitària de València (Gutiérrez del Caño, *Catálogo de los manuscritos existentes en la Biblioteca Universitaria de Valencia*, III, 151), havent estat publicat per Villanueva, *Viage*, II, 216.

101

Gautier de Châtillon, Alexandreis

Ms. de 91 ff. en pergami, numerats de l'època. Manquen els vuit primers folis, començant actualment la foliació en el viii i terminant amb el xcix. Escritura del segle xive. Inicials blaves i vermelles. Gloses interliniars i marginals. Relligadura moderna en pergami (205 × 145 mm.).

(f. 1) Nec minus interea pedites exscindere muros.

Vectibus incuffis ualidisque ligonibus ardent.

Són els versos 377-378 del primer llibre. El f. 84 ha estat tallat, quedant-ne vestigis en el manuscrit. Corresponia als versos 4004-4053. El ms. s'interromp en el llibre novè, amb el vers 4743:

Qui ratus extinctum spoliari nobile corpus.

Citem per l'edició de Carlo Giordano, Nàpols, 1917.

102

Huc de S. Víctor

Ms. de 166 ff. en pergami, marcats en llapis, modernament. Numeració antiga en xifres aràbigues que va amb llacunes des del f. 27 al 224. Els anteriors foren arrencats; del f. 26 se'n conserva el fragment inferior, en el qual hi ha un dibuix a la ploma representant un gos en actitud de córrer. El f. 47 antic és mutilat en la meitat superior, on devia començar el llibre setè. El f. 27 fou gratat i esborrat, essent di-

fícil la seva lectura. 217 x 145 mm. Escriptura del segle XIIIe, d'una mateixa mà, rúbriques vermelles; caplletres en blau, roig i verd, algunes bellament miniaturades. Es troben, en els marges blancs dels folis, dues vegades, dibuixos a la ploma, de la mateixa època i de bona mà, al·lusius al text. Relligadura en pergami.

1 (f. 3; 28 antic) *fimile est. Eadem igitur res.*

Correspon al cap. iv *De mathematica* del llibre segon del tractat *eruditionis didascalicae* d'Huc de S. Victor. El començament es trobava al f. 2, avui quasi del tot esborrat. Els vint-i-set folis que avui manquen al manuscrit, devien contenir el llibre primer i probablement algun altre tractat del mateix autor.

Acaba al f. 30.

2 (f. 30 v.; 45 v. antic) *Incipit de institutione novitiorum tractatus.* Quia fratres largiente domino...

(f. 38 v.; 63 v. antic, acaba:) *ut vobis det deus. AMEN.*

3 (f. 39; 64 antic) *De coniugio.* Coniugium quod matrimonium appellatur...

És el setè tractat de la *Summa sententiarum* del mateix autor. Acaba al f. 45 (70 antic):

frequenter iterandas.

Segueixen fins al f. 55 uns fragments que no hem pogut identificar i que detallem a continuació:

(f. 45) *Vile figmentum sumus, cito sentimus...*

(f. 45 v.) *Amicus indulgentie familiaris est...*

(f. 45 v.) *Temulentum aggreditur diabolus...*

(f. 46) *Maior est fraternitas xpisti quans sanguinis...*

(f. 49) *Cum vult deus per infimos infernosque...*

(f. 50) *Oportebat ut homo sub domino...*

(f. 51) *Samson fortitudinem habuit de gratia...*

(f. 51 v.) *Audivimus fratres karissimi cum divina leccio legeretur...*

(f. 52 v.) *Insapientem doctus interrogat...*

(f. 53) *Cotidianum de dilectione sermonem...*

(f. 54) *Quid retribuam domino pro omnibus...*

(f. 54 v.) *Liber arbitrium est habilitas...*

4 (f. 55; 80 antic) *Incipit liber primus magistri vgonis de archa noe pro archa sapientie et archa ecclesie...* Cum sederem aliquando...

(f. 70; 95 antic) *de fabricatione arche sapientie prosequamur.*

És la fi de l'últim capítol del tercer llibre, faltant el quart.

5 (f. 70) *Volentibus deum invenire et inventum pie colere duo sunt necessaria...*

(f. 84 v. acaba:) *non habent singulam incisam.*

6 (f. 85; 111 antic) *havent estat arrencat l'anterior:) carnis voluptatem revertuntur sepe vigilantibus*

Fragment del cap. iii del llibre tercer d'Huc de S. Victor, *De Claustro anime*, seguint els caps. iv, v, vi i vii, acabant aquest últim al f. 88, amb el

següent explicit : *Explicit anime claustrum. Incipit prologus in materiali claustro.* Segueix el llibre segon del mateix tractat, començant pel pròleg.

Locuturus karissime de his que ad edificationem...

S'interromp al f. 99 v. amb les paraules : *cordes proximo per*, corresponents al cap. xxii de l'esmentat llibre. La numeració antiga salta, llavors, des del foli 124 al 148, sense que quedin vestigis dels folis perduts. Segueixen unes consideracions alegòriques en forma de sermó sobre Faraó i les plagues d'Egipte, que no hem pogut identificar en les obres d'Huc de S. Víctor. Comença: *Quotiens lectio illa recitatur...* Acaben al f. 102:

malam concupiscentiam vincere quam malam conscientiam tolerare.

7 (f. 102; 160 antic) *Incipit prologus in tractatu de laude caritatis.* Servo xpi. petro. h. gustare et videre...

(f. 104 acaba:) Qui cum eodem patre et spiritu sancto vivit et regnat deus per omnia secula seculorum amen.

8 (f. 104; 162 antic) *Incipit prologus in libro de virtute orandi.* Domino et patri charissimo .h. Munusculum hoc...

(f. 108 acaba:) in ara cordis adoletur.

9 (f. 108; 166 antic) *Prudenti ac religioso verbi divini inter ceteros...*

(f. 111 v. acaba:) non arroganter presumere.

És el tractat *de sapientia animae Christi* del mateix autor.

10 (f. 111 v.; 169 v. antic) *De cibo hemanuelis.* De cibo emmanuelis magna questio est

(f. 113 acaba:) est appetenda per dominum nostrum.

És el títol segon de les *Miscellanea*.

11 (f. 113; 171 antic) *Sancto pontifici G. h. servus vestre beatitudinis.* Narrastis mihi de beate Marie virginitate...

(f. 119 v. acaba:) simili veritate sanciat.

És el tractat *de Beatae Mariae virginitate*.

12 (f. 120; 178 antic) *De decem preceptis decalogi.* Audi ierusalem deus tuus deus unus est ipsum adorabis.

S'interromp al f. 121 v., en el cap. iii.

13 (f. 121 v.; 179 v. antic) *Sermo de quinque septenis.* Quinque septena frater in sacra scriptura...

S'acaba al f. 123, a la fi del cap. iv de l'edició Migne d'aquest tractat. (*Patr. lat.*, vol. 175, 410).

14 (f. 124; 181 antic) *De diffinitione vij. uiciorum.* Primum vitium est superbia. Secundum...

Comença el cap. iii del llibre tercer de les *Allegoriae in novum testamentum* (Migne, vol. 175, 774). S'acaba al f. 128:

quadam pestifere delectationis persuasione inclinat.

És a mig cap. xiv del mateix llibre.

- 15 (f. 128; 186 antic) *De remissione peccatorum utrum sacerdotes peccata dimittunt*. Potestatem remittendi peccata quidam soli deo...
(f. 130 acaba:) transitoria consideratione discutienda sunt.
El cap. viii del llibre segon, Pars xiv del tractat *De Sacramentis*.
- 16 (f. 130; 188 antic) *Sermo de eo quod scriptum est uiuus est sermo dei et effi-cax*. Semel locutus est Deus quia unum verbum...
(Migne, vol. 177, 289). Segueixen altres sermons i escrits fragmentaris fins al f. 138 v.
- 17 (f. 138 v.; 196 v. antic) *Johanni quondam hyspalensi episcopo Ugo seruus crucis Xpi*. Quid frater Karissime quid dicam tibi...
L'Epístola tercera d'Huc de S. Victor (Migne, v. 176, 1014). Acaba al foli 139 v.
- 18 (f. 139 v.; 197 v. antic) *Quod natum est ex carne caro est et quod natum est ex spiritu spiritus est*. Si nichil inter spiritum...
Comença el tractat *de unione corporis et spiritus*. S'interromp al f. 140 v., seguint fragments de diferents escrits, no tots compresos en les edicions d'Huc de S. Victor. Per exemple:
- 19 (f. 141; 199 antic) *Quoniam medium silentium tenerent omnia*. — Tria sunt silentia. Primum silentium est ignorantia langoris
(Migne, vol. 95, 1177.)
- 20 (f. 148; 206 antic; caplletra en colors) *Deus per hominem mundum redempturus in mundum venit*...
(Migne, vol. 177, 596.)
- 21 (f. 148 v.) *Due sunt civitates ierusalem et*...
(Migne, vol. 177, 496.) Continuen altres fragments, de vegades molt curts, d'obres del mateix autor.
- 22 (f. 154) *Quod caritas nunquam excidit*. Dilecto fratri R. h. peccator. Caritas...
Migne, v. 176, 101. Seguim copiant solament les rúbriques.
(f. 154; 212 antic) *De sacramento altaris*. Sunt quidam quibus...
(f. 155; 213 antic) *De duobus discipulis currentibus ad monumentum*. Queris quid significet
(f. 155 v.) *Sermo de Balaam et Balaac et de trino sacrificio Abrae*. Popule meus memento queso.
(f. 157 v.; 215 v. antic) *De sex operibus*. Sex sunt opera. Primum opus est...
(f. 158; 216 antic) *De tribus modis*. Tribus modis deus cor emollit...
(f. 158 v.) *Oratio dimittendi*. Dimitte nobis debita nostra etc. Minus est...
(f. 158 v.) *Quid vere sit amandum*. Vita cordis amor...
(f. 159; 217 antic) *Recapitulatio de duobus discipulis*. Si tu frater negligentem scriptorem...
(f. 159 v.) *Item de eisdem discipulis qui plus dilexerit vel plus dilectus sit*. Scio quidem questionem...

- (íd.) *Quot modis diabolus humilitatem impugnat. Duobus modis diabolus...*
 (f. 160 v.; 218 antic) *De xj. specibus ignis. Tres sunt nature ignis...*
 (f. 162; 220 antic) *De duabus piscinis. Contemplantis anima...*
 (f. 162 v.) *Diffinitio temporis et liberi arbitri. Tempus est...*
 (íd.) *Qualiter esse debeat vindex culpe. Nemo potest...*
 (f. 163; 221 antic) *De desiderio malo. Dicitur de cerva quod cum...*
 (íd.) *Quot in sermone dei sint. Que sunt elementa exordii...*
 (f. 164; 222 antic) *De amore sponsi ad sponsam. Ibo michi ad montem mirre...*
 (f. 166 v.; 224 v. antic, s'interromp el manuscrit:) *bona pro male retribuere*

103

Expositio in Apocalypsim

Manuscrit de 107 ff. (216 × 158 mm.), en pergami, numerats en llapis, modernament. Escripura del segle xive, d'una sola mà, sense capletres ni ornaments de cap mena; únicament el copista escrigué en tinta vermella els passatges transcrits de la Bíblia. Al principi li manquen uns pocs folis, que ja devien faltar quan va ser relligat el manuscrit en la forma actual, en pergami flexible, amb tanques de cordill. Al llong es llegeix, en lletres gòtiques: *Anonimus in Apocal.* Unes signatures de col·locació en la part alta del llong (4. A | 29) són de mà més moderna. Al pla es llegeix, en lletra del segle xviie: *Anonimus Author in Apocalip. lit. L. Ar. L. n.* El foli 107 v. porta, en lletra del segle xve, la següent indicació de posseïdor: *iste liber est francisci pol presbiteri Vicen.* En la mateixa plana, i de lletra no gaire més moderna: *Iste liber pertinet conventui sancte Marie de Angelis Maio. quod magister Johannes luppeti procuravit.*

1 (f. 1, comença en vermell, continuant una rúbrica principiada al foli anterior, avui mancant:) *et que sunt que oportet fieri post hec. hic demonstrat non se de presentibus et futuris...*

El comentari es refereix al vers 19 del cap. 1 de l'Apocalipsi, la qual cosa permet judicar la part que falta en el manuscrit.

(f. 104 v.) *Gracia domini nostri ihesu xpi cum omnibus nobis amen. Sit nobis cum gratia domini nostri ihesu et det nobis arma virtutum quibus nos muniti ipso duce atque signiffero et ab interioribus et ab exterioribus hostibus deffendamus ut vite eterne participes esse mereamur. Quod ipse prestare dignetur. Qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat deus per omnia secula seculorum amen.*

¶ Expositio super apocalypsim iohannis euangeliste. explicit.

2 (Segueix a continuació, escrit a ratlla seguida:)

¶ Ciues celestis patrie — Rex regum concinite...

Vegi's Chevalier, *Rep. Hymn.*, 3271. Al f. 105 acaba l'himne, seguint la seva exposició:

Jaspis primus ponitur in fundamenta ciuitatis dei...

(f. 106 acaba:), et faciunt se similes illis.

3 (A continuació:) *De natiuitate antixpisti*. — Legitur quod antixpistus nascitur sit...

(Acaba al mateix foli verso:) reuelare factum est. *Incipiunt capitula in libro reuelationum*. — ¶ De oculis septem et saluatoris aduentu.

(f. 107 v. acaben les rúbriques:) Expliciunt capitulos libri reuelationis nonas octobris anno domini m^occc.^oxxij.^o.

La BIBLIOTECA posseeix un altre text, sencer, d'aquest tractat, igual de contingut, procedent del fons Dalmases. Porta avui el n. 558 dels nostres manuscrits.

104

Mateu de Vendôme, In Tobiam Paraphrasis metrica

Ms. de 51 ff. en pergami, més dos de guardes al començament, i altres tants a la fi, amb vestigis de foliació antiga (179 × 122 mm.). Escriptura del segle xive, amb inicials alternativament en vermell i verd. El text apareix ple de notes entre les ratlles, algunes en lletra del segle xve, indicant l'equivalència en català de certs mots. Això i les moltes notes de les guardes, donen la impressió d'haver estat usat bastant temps aquest manuscrit com a llibre d'escola. Consisteixen les tals notes, en llur major part, en frases llatines inconexes, usades com a proves de ploma. L'únic text sencer és el següent, el qual es troba en el f. 2 de guarda:

Vinum bonum mentem clarificat	} Si sobrie sumatur
Cor hominis letificat	
Virtutem duplicat	
Hominem ponderat	} Si nimis asumatur
Vinum a vero deviat	
per hoc homo luxuriat	
Vinum hominem destruit	} Si corruptum bibatur
Digestione corrui	
Morbi causam constituit	

Al verso del mateix foli es llegeix: *Iste liber tobias est*, havent estat raspat a continuació el nom del posseïdor. Al f. 51 v. i al primer foli de guarda de la fi, es repeteixen els cinc últims versos del poema, en lletra no gaire posterior a la resta del manuscrit. Al marge del f. 33 un dibuix a la ploma representa un pou amb una bandera on es llegeix *Tobias*, i del pou raja aigua, que és recollida en una gerra per un home amb vestit noble, acompanyat d'un gos. Relligadura de l'època, en fusta coberta de pell, amb senzills gofrats.

(f. 1 comença:) Ex agro ueteri virtutum seminas morum

Al f. 2 acaba el prefaci, començant pròpiament el text:

Thobie natale solum galilea uoluntas...

Al f. 51 v. acaba, essent la lletra molt esborrada:

Explicit expletum tobiam qui legit instet
Tobiam merito religione sequi.

105

Officium in triduo ante Pascham, juxta ritum Praedicatorum

Ms. de 121 pp. numerades, més 2 ff. de preliminars i 4 ff. a la fi sense numerar, en paper, de lletra del segle XIXe als seus començaments, escrit quasi tot de cant pla, en negre i vermell (173 × 113 mm.). Relligat en pasta moderna.

(f. 1 prel., títol orlat de negre i vermell, dibuixant a baix l'escut del convent on es degué escriure el manuscrit:) *Officium in | Triduo | Ante Pasch. | Juxta Ritum Sac. Ord. | Praedicatorum. Scribebat R. P. Fr. Pius Thomas | Vidal, Filius Reg. Conv. Majoric. | Anno 1809.*

(p. 1) *Feria V. in | coena Dni. Ad. Matu. In I. Noct.*

Les pp. 1-74 contenen el cant pla de les antífonas i responsoris de les *Maitines* del Dijous, Divendres i Dissabte Sants, i les antífonas de les *Laudes* dels tres dies, juntament amb les antífonas de les *Vespres*. El cant pla acaba a la pàgina 74, seguint un full blanc sense numerar.

(p. 75) *Fer. V. in Coena Dni. in I. noct. Psal. — Salvum me fac, Deus...*

Comencen els Salms, Lamentacions i lliçons de les *Maitines*, sense notació musical, així com, també, els Salms de les *Laudes* del *Triduum Sacrum*. No s'hi troben els Salms de les *Vespres*. Acaba aquesta part a la p. 122:

..... *ut fer. V. pag. 25. — Finis.*

El recto del foli següent és en blanc i al verso, de mà diferent i amb notació musical, essent tot el text escrit en negre, comença la part Altus a quatre veus del motet *Sepulto Domino* d'autor anònim del temps. Acaba al segon foli sense número, seguint immediatament l'Introït, Graduate i Comunió de la missa del Dijous Sant amb cant pla. Acaba:

... *ut et uos ita faciatis.*

106

Processiones in die Palmarum et Purificationis Beatae Mariae

Manuscrit de 10 ff. en paper numerats en llapis modernament, de lletra del segle XVII.º, escrit en cant pla. Relligadura de l'època en pergami, amb títol al pla (222 × 161 mm.). És un quadern manual per a les processons del Diumenge de Rams. Abaix del primer foli: «resa sor Jusefa de Maria.»

(f. 1) *Dominica | Palmarum. Ad Processionem. — Cum appropinquaret...*

Antífona de setè to.

- (f. 3) *Laudes puerorum.* — Gloria laus et honor
 (f. 4 v.) *Ad introitum chori.* — Ingrediente Domino...
 Responsori de segon to.
 (f. 5 v.) *In die Purificationis beate Marie virginis antiphona.* — Exurge Domine...
 Antífona de segon to amb el *Procedamus in pace* i el respost *In nomine Christi amen.*
 (f. 6) *Ad processionem. Antiphona.* — Adorna thalamum...
 Antífona de sisè to.
 (f. 7 v) *Alia antiphona.* — Responsum accepit...
 Antífona de segon to.
 (f. 8 v.) *Ad introitum Chori. R. Obtulerunt pro eo...*
 Responsori de segon to.
 (f. 10 acaba:) *Sicut scriptum.*
Laus Deo et immaculate Virgini Mariae.

107

Himnari notat

Ms. en paper de 1 foli preliminar de portada, més 72 ff. bellament escrits de mà de principis del segle XVIII.⁶, en negre i vermell, i boniques caplletres en colors (243 × 172 mm.). Relligadura en pell negra, amb gofrats als plans, de l'època. El foli primer, contenint la portada, és una bonica composició decorativa, en grisalla, executada al voltant de l'oval, on hi ha el títol, i tota ella enquadrada en tres filets negres i vermells. A baix du dos noms i una data: *Vallespir, et Mas Pr. fecit 1711.* Deuen referir-se al prevere calígraf que executà la còpia i disposà l'original. Al verso d'aquest mateix foli hi ha les següents notes de posseïdors del manuscrit: *Sor Ieronia Paula Vila Religiosa del Convent de Inca. Rafel Vila pre. y Beneficiat en la Parroquial de Pollença. — Cedit al Rt. Comu de la Iglesia Pl. de Pollença per dit Vila prevere y Beneficiat en dita Parroquial.*

(f. 1 prel.). *Intonaciones* | Hymnorum per | Annum. Cum Hym- | nis propriis
 Sanc | torum. | *Iuxta Ritum* | Sancte Matris | Ecclesie Cathe | dralis.

(f. 1) *Sequens Hymnus dicitur* | in diebus Sabbati ad Vesper- | ras per Annum.

(f. 70 acaba:) Deo Maximo trino Uno | Dei Pare Virgini Marie Cas- | tifimoque
 eius Sponso Joseph. Om- | nibusque Sanctis in Coelesti Cu- | ria Afistentibus D. O. C.
 Idem | qui hoc Opus scripsit. Die | Decimo tertio Chalen- | das Desembris. Anno | a
 Natiuitate Chris- | ti 1711.

Al foli següent comença la *Tabula Generalis*, la qual ocupa dues pàgines i mitja.

Aquest manuscrit conté els himnes de les Hores Majors i Menors de tot l'any, amb el cant pla de costum aquells dies. La tonada canvia segons els temps i les festes. En la *Tabula* es dona a llista d'himnes i tonades segons el cicle litúrgic.

108

Evangelari

Ms. de 103 ff. en pergamí, numerats en llaç, modernament (327 × 214 mm.). Escriptura amb notació de cant pla de començaments del segle XVIIe Caplletres caligrafiades, de vegades escrites en vermell. Relligadura de cartró negre.

(f. 1) *Dominica in Ramis palmarum | Euangelium quod dicitur interpretatio secundum Mattheum.*

Segueixen les quatre *Passies* de Setmana Santa, amb els Evangelis corresponents notats amb el cant pla del temps. Segons ens comunica el cap de la Secció Musical de la Biblioteca, Mossèn Higiní Anglès, les melodies són iguals que les d'un volum semblant que ha vist datat a Mallorca l'any 1649. Acaben al f. 71 v., seguint al f. 72 l'*Exultet* del Dissabte Sant, el de Pasqua, l'evangelí dels dissabtes pasquals, el *Liber generationis* de Nadal, l'evangelí de sant Esteve, el de sant Joan Apòstol, el dels sants Ignoscents, el de la circumcisió i el de l'Epifania, tots notats amb la melodia de cant pla.

109

Recull factici de fragments de manuscrits catalans i castellans
del segle XIVe al XVIe

Fragments de nou manuscrits diferents, formant un total de 28 folis útils, de mida variable, essent la menor de 146 × 124 mm. i la major, de 286 × 204 mm., relligats recentment en pergamí. Alguns d'ells procedeixen dels cartonatges de velles cobertes. Les lletres varien en cada fragment i les indiquem tot donant la descripció de cada u.

1 (f. 1, de mà del segle XVe, comença:) e enterroga eli dix moltes de bones paraules... (S'interromp al verso:) la missa retench me ab paraules.

Fragment del conte *Lo fill del Senescal d'Egipte*, diferent de la versió que publicà per primera vegada A. Morel-Fatio en *Romania*, vol. V. En la nova edició que en donà R. Miquel i Planas en el vol. I del *Novelari Català dels segles XIVe a XVIIIe* (1910), es publica aquest fragment (pp. 8-9).

2 (f. 2 v.) *Sequax se lo modo de dir la corona de nostra Senyora axi com fe diu en Italia : es oratio molt singular per que es oracio vocal y mental : y moltas perçonas deuotas qui la deyen : per ella alcançaran grans gracias de Deu...*

Segueixen (f. 5 v.) una oració en reverència de la Passió i al f. 6 una enumeració dels *lochs hon nostro dulcissim redemptor jonc turmentat*. A baix del f. 6, es llegeix:

Tot affo es eflat trelladat y de castalla en mallorqui vertit, de vn doctor ala-

many nomenat pere hagemberch lo qual libre fe acaba en toledo en lany Mil y fincens y hu a deu de juny.

Al f. 6 v., es copien els dons de l'Esperit Sant i les Benaventurances. Lletra del segle xvie. Al f. 7 una anotació mutilada i més moderna, fa referència a un enterrament a Valldemossa. No hem pogut trobar en *La Imprenta en Toledo* de Pérez Pastor l'edició den P. Hagenbach a la qual fa referència la nota més amunt transcrita.

3 (f. 8) Com lo glorios nostre saluador Deus Jhesu Xrist ac complida la sena lo temps de la sua pasio...

(f. 9 v. s'interromp:) O glorios fenyor meu Jhesu Xrist bontat

Són uns comentaris místics als misteris de la Passió, de lletra del segle xive. Els actuals ff. 8 i 9 constitueixen el primer i últim full d'un plec, faltant, per tant, els fulls interiors i observant-se, naturalment, una llacuna de sentit entre el f. 8 v. i 9 r.

4 (f. 10) Pus que's perdet en mercaders la fes

Dotze versos de mà del segle xive. Es troben també en un manuscrit de Morella, descrit per Mn. Manuel Betí en el BUTLLETÍ DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA, IV, 64.

5 (f. 11) Ab goyg e ab [alegria] — senyo del neximent — lausem santa Maria — e Deus omnipotent.

Per la gran santedat — que en la Verge es...

Segueixen quatre cobles més de vuit versos, escrits a tall de prosa. Els dos últims diuen:

per que es nostra via — lunyada de tot mal.

Lletra del segle xive. Al f. 11 v. un himne llatí a la Verge:

O Virgo virginum, dignare nobis patrem rogare et filium.

Proles alma fuisti — Davidis generis — virga Gesse fuisti...

Segueixen cinc estrofes de vuit versos. Al f. 12, sempre de la mateixa mà, aquests versos:

Mayre, a la ... morta — jamay no li mentire.

A sota:

Festum huius celebratur ab omnibus gentibus.

Tu es virgo santitatis } ab omnibus gentibus
et viam nobilitatis }

Segueixen quatre distics més.

6 (f. 13) Cobles. — Pastora mia — si de mi us oblidau — may sentire alegria — si vos no lam causau

Segueixen dos estrofes amb refrà. A sota:

Entre todos los Remedios — que se allan al pesar — el mejor es suspirar.

Tres estrofes més de set versos glosant el villancet. Al f. 13 v.:

Cobles. — No ya cosa bona — en lo mon traydor — si ya no si mesclan — les forces de amor.

Segueixen set cobles de vuit versos amb refrà.

Al f. 14:

Cobles. — Un foch secret me abrassa — no podent lo divulgar — desdichat jo fas li plaça — en lloch de cell me apartar.

Dos cobles més de vuit versos.

Totes aquestes poesies són escrites de mà del xvi.^{en} segle, en un quadern, essent blancs els dos últims folis.

7 (f. 15) Con sos pares oyren contar

Són quatre folis escrits a dues columnes en lletra del segle xive, contenint un important fragment del *Llibre dels set savis de Roma*. L'hem comparat amb la versió publicada per Ignasi de Janer (Barcelona, *Societat Catalana de Bibliòfils*, 1907), donada ja abans a conèixer per Mussafia, *Die catalanische metrische Version der sieben Weisen Meister* (Wien, 1876). El f. 1 correspon als versos 2005-2257, i el f. 2 als versos 2714-3010 d'aquella edició. Presenta nombroses diferències, inclús de vegades en les rimes, i dóna, també, versos nous, però no sembla que sigui una versió diversa de la representada pel text de Carpentras.

8 (f. 19) testimoni de la sua resurrecció ab nos ensemps Adoncs els ne aleguiren. So es ioseph qui era apelat barsabas...

Un full a dues columnes de mà del segle xive Al verso s'interromp, quedant en blanc més de la meitat de la segona columna. És traducció dels *Actes dels Apostols*, I, 22-26, II, 1-18.

9 (f. 20). *Romance.* — Gran dolor cienten en Roma — gritan todos a la par — por la batalla qen Canas — avia ganado Anibal...

S'acaba a la segona columna del mateix foli. Al f. 21 hi ha una poesia en tretze versos, incompleta, ratllada, però podent-se llegir bé. Comença:

Lleguado es mi querer a la grande posada

A sota n'hi ha dos més, d'altra lletra, també ratllats.

(f. 22). Tito Liuio. Ultime miseriae, dant animum libere loquendi. — No us maravellau yngrata — de quis vol de vos clamar — pus lliberta lo parlar — lo darrer treball que mata

Segueixen tres estrofes de vuit versos, l'últim de refrà.

(f. 22 v.) Quintilià. Deficere potius quam desperare. — May te hoblidare costança — be pots ser desagrayda — que ans de perdre la speranca — determin perdre la vida.

Sis estrofes de vuit versos, els dos últims de refrà.

(f. 23) Quintilianus. Habet aliquod solatium quisquis yn amore miserest. Algun be sent qui en amor sent mal. — Lo que per amor sent mal — no pot dir de be carresca — perques be si es mortal — que morir per ell meresca.

Dos estrofes de vuit versos, els dos darrers de refrà. Al f. 23 v. hi ha el següent lema, però falta la poesia corresponent, essent en blanc el foli:

Seneca. Acerbissima crudelitas est, quae trahit poenam. Acerbissima crueltat es dilatar la pena.

(f. 24). Seneca. Amor animi arbitrio sumitur, non deponitur. Amor per nostra voluntat se pren mes no per nostra voluntat se dextra. — Lo mal del amor pastora — voluntat la de causar — lo que voler entranyora — per voler nos pot dexar.

Segueixen quatre estrofes de vuit versos, els dos últims de refrà. Abans dels versos que transcrivim hi ha dos cobles ratllades.

(f. 24 v.) Seneca. Quitquit rationem vincit affectus est. Tot lo que venç a la raho es affectio. — Sagimona tu sabras — que lo que venç la raho — may lo nom li trobaras — sino li dius afectio.

Quatre estrofes més de vuit versos, els dos darrers de refrà.

(f. 25). La filla del majoral — ab lo fill de Blay pelos — mala lauran vist lo mal — d'aquestas negras amos.

Segueixen nou estrofes de vuit versos, els dos darrers de refrà.

(f. 26) Ovidius. Summa petit livior, perflans altissima venti. — Enveja lo siti posa — al mes alt, pastora mia — pus tant com manco reposa — tant dona mes alegria.

Tres estrofes més de vuit versos, els dos darrers de refrà.

A la segona columna del mateix foli hi ha el següent villancet, quedant en blanc la resta de la pàgina:

Dixosa desventura — que ja que puga matarme — no podra descontentarme.

(f. 26 v.) Plautus. Certa amittimus dum yncerta petimus? Causa es de perdre lo segur, procurar lo yncert. — Lo que procura l'incert — del que te segur se oblidada — qui tot o vol tot o pert — y a la fi tambe la vida.

Quatre estrofes més de vuit versos, amb refrà, amb alguna correcció.

(f. 27) Simona, ya tinc aymia — esforçat, adeu, adeu — que pus no vols eser mia — tampoc vull eser yo teu.

Sis estrofes de vuit versos, amb refrà.

(f. 27 v.) La força del mal que sent — me força que mal no senta — pus que del mal so content — per poder ferte contenta.

Cinc estrofes de vuit versos, dos de refrà.

(f. 28) No sentes pena, Pasqual — per qui tostemps lat procura — no vullas a quit vol mal — pus que sabs ques oradura.

Vuit estrofes de vuit versos, dos de refrà.

Aquest cançonet és escrit tot ell d'una mà probablement mallorquina, de lletra del segle XVIe. Són blancs els tres folis següents del plec, però a l'últim es llegeix, de la mateixa mà: « Moltes cansons catalanes. »

110

La Regla de S. Benet

Volum escrit en 1787, com veurem, sobre 77 folis marcats, més dos davant de portades fora de la foliació; paper, títols vermells, de 280 × 120 mm. Relligatge del mateix segle cobert de pell amb ferros daurats i tanques de llautó. El darrer foli és mutilat, però resta el text ben enter.

(En el primer foli preliminar apareix la nota en vermell:) *Lo present Llibre fou escrit, | y copiat essent Abadessa | del present Real Monastir de St | Pere de las Puellas de Barna | La Ill^{tre} S^{ra} Da Maria | Francisca Sans, y de Sala, â 1 | de Desembre del any 1787.*

(La portada, també tota en vermell, és en el segon foli preliminar:) *La Santa Re | gla de Nostre | Gran Pare St | Benet.*

Entre aquests dos folis preliminars es veu rastre d'un d'arrencat.

(f. 1, comença el prohemí de la Regla de S. Benet en romans:) Fill escolta los manaments del Mestre...

(En el foli 25 hi ha el següent avís enquadrat:) Se adverteix que des de lo capitol ix. â xviii inclusive no son aquí continuats per no llegirse en nostre Monastir.

(f. 77 acaba:) é â perfecció de virtuts é de doctrina *Fin de la Santa Regla.*

111

Cançoner de Nadal

Llibret escrit per mà de Martorià Plaja en l'any 1507, sens cap rastre de foliació antiga, de 80 pp., marcades actualment amb llapis, de 155 × 100 mm., amb coberta de pergami que és un tros de document. En la p. 1, proves de començaments de lletres i en p. 2 : *Aquest cansoner hes de mi | mossen barthomeu rouirolla | prebere fet per mans de | mossen Martorya plaje | prebere stant en ridelots | en l any de Mill D e vuyt | Fon fet dit libre en l any | de mille D. e vij.*

- 1 (p. 2, a sota el títol precedent:) Can vos vench maria l'angell gabriell

Dues cobles de quatre versos.

- 2 (p. 3, començant pròpiament el cançoner:)

Regina sagrada e mara de deu

Esta matinada Infentat haveu.

Vos Verge maria haveu infentat

Segueixen quatre cobles de vuit versos.

- 3 (p. 5) Infanta molt santa
 Qui pot infentar
 Sino vos infenta
 Linfant singular
 Segueixen tres cobles de vuit versos i tornada de quatre.
- 4 (p. 6) Crestians ab alagra
 Una cobla de quatre versos i set de vuit.
- 5 (p. 9) *Altra ad sonum illius «Trista es ma vida»*
 O verge maria
 Pregau lo senyor
 Una cobla de quatre versos i tres de vuit.
- 6 (p. 11) *Alia cantilena.*
 Pedro tocha la tamor
 per amor del senyor.
 Segueixen sis cobles de quatre versos.
- 7 (p. 12, en castellà:) *Alia cantilena.*
 Tanyen a missa vene la amor
 Venit adoremos mi figo senyor.
 En manos sagradas
 Segueixen una cobla de sis versos i cinc de vuit.
- 8 (p. 14) *Alia cantilena.*
 La fardant fandandiran dina
 La farudant fardant dironda.
 Per saber tota la gesta
 Com es nat lo fill de deu
 Segueixen cinc cobles de vuit versos.
- 9 (p. 17) *Alia cantilena.*
 La Verge gallant
 parit ha l'infant
 Parit és correcció. Segueixen sis cobles de quatre versos.
- 10 (p. 18) *Alia cantilena.*
 Pus ven [sic] de part verge
 Una cobla de quatre versos i quatre de vuit, repetint el vuitè cada vegada.
- 11 (p. 21) *Alia cantilena.*
 Alagrau-vos companyons
 Quel vicarj fa torrons.
 Dich vos ab veritat
 Segueixen vuit cobles de vuit versos.
- 12 (p. 22, el títol, i 23, el tex) *Alia cantilena.*
 Sobra al presepe sanct
 Són set cobles de quatre versos i una de sis.

- 13 (p. 22, el títol, i 25, el tex) *Alia cantilena*.
Tots ab gran devocio
Contemplem la pacio
Segueixen sis cobles de quatre versos.
- 14 (p. 26) Yo be m dech mareuellar
Són sis cobles de vuit versos.
- 15 (p. 28, el títol, i 29, el tex) *Alia cantilena*:
Ave maria be us daueu alegrar
Gracia plena nat es vostra fill car.
Segueixen sis cobles de quatre versos.
- 16 (p. 29, el títol, i 30, el tex) *Alia cantilena*.
De Verge fou nat
Jesús Rey sagrat
Segueixen divuit cobles de quatre versos lligades amb els mots Jesús nat.
- 17 (p. 34) *Alia cantilena. Dicitur ad sonum «Saludem tots homilment la humill Verge maria»*.
Verbum caro factum est
de virgine Maria.
Patris unigenitus
Són nou cobles de quatre versos, alternades llatines i catalanes.
- 18 (p. 36) *Alia cantilena*.
Andiria andiria ando
Andiria l'infanto.
Josep fa marevella
Segueixen vuit cobles de quatre versos.
- 19 (p. 38) *Alia cantilena*.
La ball ball balletes
tocha Manetes.
Sius voleu desperta
Segueixen onze cobles de quatre versos.
- 20 (p. 40) *Alia cantilena*.
Mara de deu tot lo mon alegrau
ab lo fill que aportau.
Verge humil pura com flor de lir
Segueixen set cobles de quatre versos el quart de les quals repeteix : Ab lo fill que aportau:
- 21 (p. 42) *Alia cantilena*.
Nat es en aquest dia
Jesus de marja.
Segueixen divuit cobles de quatre versos.

- 22 (p. 47) *Alia cantilena*.
 Donzella sagrada
 Són una cobla de quatre versos, cinc de vuit i tornada de quatre.
- 23 (p. 49) *Alia cantilena*.
 Dolsa verge resplendent
 Vull vos servir humjment.
 Deu lo para glorios.
 Segueixen vuit cobles de quatre versos.
- 24 (p. 50) A. Desta canso alegran so. *Alia cantilena*.
 De la Verge Imperial
 Segueixen tretze cobles de dos versos.
- 25 (p. 52) *Alia cantilena*.
 Deus te sal marja
 Verge sagrada
 Apres lo part pura
 Inviolada.
 Segueixen una cobla de set versos i tres de vuit.
- 26 (p. 55) *Alia cantilena*.
 Nouus rex et noua lex
 Noua sint omnja.
 Segueixen dotze cobles llatines de quatre versos.
- 27 (p. 57) *Alia cantilena*.
 O las hi que fare ma sposa tinch prenyada
 De qui es no u se.
 Segueixen quatre cobles de setze a dinou versos cada una.
- 28 (p. 60) *Alia cantilena al so de la spineta del boy*.
 Anem tots adorar
 Jesus fill de maria.
 Segueixen quinze cobles de quatre versos.
- 29 (p. 64) *Alia cantilena*.
 Regina Inmaculada
 Siau de nos advocada.
 Verge de gran puritat
 Segueixen sis cobles de quatre versos.
- 30 (p. 65) *Alia cantilena*.
 Calla mon fill calla
 Si prech que deus te valla.
 Segueixen sis cobles de deu a onze versos.
- 31 (p. 68) *Alia cantilena al so de Si be m volen senyora per que stau*.
 Verge humil que Jesus aportau
 Ell per nos pregau.
 Segueixen set cobles de quatre versos.

32 (p. 70) *Alia cantilena*.

O mara de gloria
Deu vos benehj
Quant vos elegí.

Segueixen quatre cobles de quatre versos més tornada de tres.

33 (p. 72) *Alia cantilena*.

Mare de deu
Yo trist que fare
Sens vostra merce.

Segueixen dues cobles de cinc versos i una de quatre.

34 (p. 73) *Alia cantilena*.

Yo yames no cessare
Nengunt temps verge maria
De lohar vostra merce.

Segueixen quatre cobles de set versos i una de tres.

35 (p. 75) *Alia cantilena*.

O o o gran marevella.
Gran marevella sta nit

Segueixen cinc cobles de tres versos.

36 (p. 76) *Alia cantilena*.

Ou ou ou
E tan gran brogit sich mou.
Josep diu e que es aso

Segueixen sis cobles de quatre versos.

37 (p. 78) *Alia cantilena*.

Dispost sacrista taniu
Si donch tots no mentiu.

Segueixen nou cobles de quatre versos. Al peu hi ha escrit, de la mà de les correccions : «Ara dona sius plaura a mostrau vos he de dabanar».

Aquest cançoneret semipopular ha estat publicat sencer dues vegades : en 1889, per Enric Claudi Girbal, *Revista de Gerona*, 1889 a 1892 i en 1906 formant el volum V del *Recull de textos catalans antics*, sota el mateix epígraf que li donem nosaltres. Donatiu a la BIBLIOTECA del senyor J. Massó Torrents.

112

Joan Rubió i Almirall, Llibre de poesies en català i castellà

Manuscrit autògraf de 200 pp., lletra del segle XIX.^a, format de dues parts, la primera numerada per l'autor i la segona paginada en llapis, modernament. El text no és posat definitivament en net, i hi sovintegen les correccions. De vegades l'il·lustran uns dibuixets a la ploma (163 × 110 mm.).

(Al verso del primer full de guarda, un dibuixet; p. 1) *Exposició dels fets*. — Os poso de manifest — sis figuras ben marcadas...

(p. 13) *Lo Judici final*. — Hem llegit una charada...

(p. 31) *Profecia de Daniel*. — Vindrà un Gefe aventurer...

(p. 38) *Punt del Judici o Vall de Jos-a-fat*. — Totom comparexerà...

(p. 71) *Profecia contra Barcelona*. — Desolada tu ciutat...

(p. 89) *Carrechs contra lo fabricant*. — Valtres teniu llibertat...

(p. 91) *Als Governants*. — Las huelgas han provingut...

(p. 97) *Probas al lector*. — Per coneixer de aquest llibre...

(p. 107) *Als obrers*. — Hara ja stareu contents...

(p. 111) *A los Rics*. — Per fi a Juan l'Angel digué...

(p. 114) *Fonaments materials de la veritat*. — Las Sibilas ens esplican...

(A la p. 123 comencen sense cap títol versos en castellà:) Mas añade el profeta Esdras...

(p. 181) *La Maravilla*. — Y ayer fui yo a consultar...

(p. 199) *Los Apostoles*. — ¡Señor, vos sois gran cambista...

(Acaba a la p. 200:) del remedio que os pedimos. — ¡Bendito sea Dios! — Juan Rubió y Almirall.

Les fantasies històrico-poètiques d'aquest autor varen tenir també l'honor d'esser impreses. Molts dels temes tractats en el manuscrit que descrivim, el qual va esser ofert per l'autor a Mossèn Jacinto Verdaguer, poden veure's explanats, si bé en prosa, en l'extravagant *Historia primitiva ignorada por D. Juan Rubió y Almirall* (Barcelona, 1879).

113

Verdagueriana I

Recull de poesies i fragments dedicats a mossèn Jacinto Verdaguer, amb notes seves, traduccions, correspondència i altres documents referents al gran poeta. Volum relligat en pergamí, exteriorment de 332 × 233 mm., contenint escrits de moltes mans i de formats diversos; alguns tenen encara els sobres que s'indicaran. El recull no està paginat, portant només un número cada peça.

1 *Corona p.*

És un sobre gros, amb aquest títol, en llaip de lletra d'En Verdaguer.

2 *A Verdaguer Llegidas sas dos ultimas obras*. — ¡Quin cant mes dolç, alosa catalana!

A propòsit de la publicació de les *Flors del Calvari* i *Jesus Infant*. Són vuit quartets d'Anton Busquets i Punset datats el 12 gener 1896.

3 *B. L. M. al Re^{nt} Mossen Jacinto Verdaguer son afm. A. B. y P.*

És un sobre, portant al peu, en lletra d'En Verdaguer «Poesia Busquets».

- 4-5 *Plany...* Catalunya plora avuy
6 pp. de romanç i en la setena la nota : «Aqui te la poesia; fassin lo que vulga publiquala en lo lloch que li sembli. Son afm. amich A. Busquets y Punset». Datada juny 1896.
- 6 *Verdaguerins.* — Aucellet de curtas alas
Tres cobles de romanç d'En Valeri Serra Boldú, juliol 1896.
- 7 *Sonet.* — Com l'àguila reyal que's gronxa altiva
Sens nom d'autor.
- 8 (nom ratllat) *Verdaguer.* — El grand poete marxave per la Vida,
Poesia de Joan Pérez Jorba, de vint-i-tres versos.
- 9-10-11 *Endreça al primer poeta català, Mossen Jacinto Verdaguer.* — Lo mon us negà una esposa
Poesia anònima, de catorze quartetes.
- 12 *A Mousen Jacinto Verdaguer.* — Dins tei *Flous* pouëtico, o prèire, as souveta...
Sonet provençal de «Lou Canounge Bourges, Aumounie de l'Epitau de S. Ais, en Prouvenço».
- 13 *A Mossen Jacinto Verdaguer.* — Oh sacerdot, en tes *Flors* poëtiques
Traducció del sonet precedent escrit de mà de Verdaguer.
- 14 *A Mossen Jacinto Verdaguer ab motiu de la publicació de las «Flors del Calvari».* — Van llensarvos del *Calvari*
Tres quartetes firmades amb les inicials A. B. M. i al peu «redactor de La Cupona», escrit en llapis de mà de Verdaguer.
- 15 *La moreneta.* — En lo blau del firmament
Quatre quartetes firmades d'Alfret Elias.
- 16 *Per la elecció de una monja a Priora del convent.* — De Pinder la grandesa, d'Horaci jo voldria
Són setze quartets signats per R. Corominas.
- 17 *A Mossén Jacinto Verdaguer.* Lema : Llahor al Geni. — Jo't saludo, colós de la poesia,
Sonet de Joan Rivas Carrera.
- 18 *A S. A. l'infanta, Na Maria de la Pau.* La rondalla de l'infanta. — Senyora, volgau sentir
Poesia sense nom d'autor.
- 19 *Apologia.* Lema : A la Musa popular. — Si pel verger en flor de nostras Lletras
Composició de cent nou versos en elogi de Mn. Cinto, escrita per un certamen obtant no més a la Flor natural.
- 20 *Jacintu Verdaguerovi* [lema de Mistral]. — Je prizen sveta jako prizen stesti.
Poesia polonesa de S. Bouška acompanyada d'una versió llatina. «A Jacinto Verdaguer. Est favor mundi uti favor Fortunae».

- 21 *Jacinto Verdaguer. Luftsloft.* — Som liten plögads jag luftsloft bygga.
Traducció sueca del Dr. Göran Björkman de la poesia «En Comillas» de Mossèn Verdaguer (Publicada en el volum *Caritat*).
- 22 *À Dieu à mon Ange.* — Je part : il faut te dire à Dieu, tu m'est ravie,
Poesia anònima incompleta, d'uns dotze versos amb traducció d'alguns mots al castellà; al verso una quarteta «L'amitié. Fleur d'amitié, c'est bienveillance active».
- 23 *Pour le centenaire de l'abbé Favre.* Lu dans l'église de Celleneuve. — Ins-
crivez mon nom sur ma tombe
Poesia de Henri de Bornier, de tretze quartets.
- 24 *L'aine.* — Le givre sur les branches
Poesia copiada per En Verdaguer.
- 25 *Roses et Penicaous.* A Moussu Andriou Redattur de las bélos letros al journal
de Lot et Garonno.
Poesia autògrafa firmada a Agen el 7 de setembre de 1865 per J. D. Rigal.
- 26 *Arrepentimiento.* — A mi Madre. — Triste es la vida cuando piensa el alma;
6 ff. impresos, a la fi del qual hi ha escrita l'última estrofa de mà d'En Ver-
daguer.
- 27 *Al Rdo. Padre Don Jacinto Verdaguer le dedica esta pequeña muestra de gra-
titud s. s. s. José de Arias.* Enero 92. — Voy a cumplirle, padre, la promesa
Poesia en dos metres, ocupant nou folis, escrits per una sola cara.
- 28 *Rosario de la Aurora.* — A tu puerta está una campanilla
Cobles copiades de mà de Mn. Cinto.
- 29 De una concha una citara son arte
Quatre planes de versos castellans de mà de Mn. Cinto.
- 30 O tu eterna unidad cuya presencia
Traducció castellana de l'oda del poeta rus Derrhavin al *Ser supremo*, co-
piada de mà d'En Verdaguer de la revista *La religión*.
- 31 a 39 Apuntacions diverses, autògrafes den Verdaguer, essent moltes d'elles
fragments de versos.
- 40 Autògraf de la dedicatòria en llatí d'una obra de Mn. Cinto al Papa
Lleó XIII.
- 41 Carta de Mn. Cinto a Mn. Francesc Cortès, de l'11 d'agost de 1871. L'en-
dreça és a Don Marian Aguiló, per entregar a mossèn Francesch Cortes.
- 42 a 45 Quatre lletres autògrafes del mateix, molt interessants i personals;
adreçades al Sr. Fernando Sellarès, de Barcelona, de l'any 1867. L'última és da-
tada a Riudeperes el 27 de maig de 1867. La primera és escrita des de la masia
de Can Tona, de Folgueroles.
- 46 *Una dolça mania* (Anacreóntica) — Cansat de viure
Poesia sense firma, que probablement no acaba.

47 Sant Joan surt del convent — de son convent de Segovia

Sembla el borrador d'una poesia de Verdaguer, que no sabem que s'hagi publicat.

48 *Santa Maria del Pi*. — Les hortes de Sant Bertran

Poesia autògrafa llegida per Mn. Cinto a la Joventut Catòlica de Barcelona, segons indica una nota de mà diferent escrita a la fi. Publicada en el volum *Barcelonines* de les *Obres Completes*. Edició Popular (Barcelona, Il·lustració Catalana).

49 *Articles sobre la traducció de Canigó*.

Indica els de *Las Provincias*, *Lo Catalanista* i *Revista Popular*. Autògraf.

50 a 53 *Edicions de La Atlántida*.

Nota autògrafa en la qual s'indiquen les edicions originals i les traduccions, essent algunes fragmentàries i inèdites.

54 Traducció castellana en vers, que no és cap de les publicades, de la Introducció de *L'Atlántida* i dels quatre primers cants. — Cerca del mar de Lusitania un dia — Contrarias naves con tenaz porfia

55 a 62 Fragments autògrafs de la traducció francesa en vers de *La Atlántida* per Justin Peprax (París, Bayle, 1884).

Solen anar signats i datats a Perpinyà entre el 30 de març de 1881 i el 15 de maig de 1882.

63 · Traducció Inglesa | (com a «specimen») | de la Introducció de | *La Atlantida* | ab lo «Somni d'Isabel» | de Mossen Jacinto Verdaguer, | en lo mateix metro que l'original.

Autògraf del Príncep W. Bonaparte Wyse datat l'any 1880, formant un plec de 14 pp., més 2 de portada i dedicatòria. Al verso d'aquesta hi ha vuit versos en català del mateix traductor, dedicats a Verdaguer. Comencen:

De Vic flamanta Aliga, poeta dels cataclismes!

Hi ha traduïts la *Introducció* i *El Somni d'Isabel*.

No diu si s'ha imprès aquesta traducció la *Bibliographie de Jacinto Verdaguer* de Rubert Dubois (*Rev. Hispanique*, XXVI).

64-65 *El hilador de oro*. — Hay cierto platero

2 ff. Traducció, signada per Rafael Ruiz López, de la poesia *El hilador d'or*, publicada en el volum de *Barcelonines* de l'edició popular de les *Obres completes*.

66 *Jhs. Traduccions per Orti-Ramos*.

Escrit aquest títol en un sobre que les contenia. Segueixen a continuació, barrejades amb alguna carta del traductor (datades en Benidorm, l'any 1893), les següents versions:

Soñando la Alántida. — Luciando se vió una perla

Traducció de *Somniant l'Atlántida* del volum *Patria*.

Anyorança. — Supieseis el catalan

Traducció de la poesia del mateix títol del volum *Patria*.

Cataluña al Año ocho. — Sobre la cima pirenaica un dia.

Traducció de *Catalunya l'Any vuyt*, publicada en el volum *Patria*.

La Golondrina. — En América anidó

Traducció de *L'Aureneta* del volum *Patria*.

114

Verdagueriana II

Recull factici de seixanta quatre lletres i poesies adreçades a Mossèn Cinto Verdaguer. Van avui relligades en una carpeta de pergamí flexible tancada amb cintes. Essent les cartes de diferents mides, donem tan sols les de la coberta (284 × 227 mm.).

En aquest manuscrit i en el núm. 113 s'han aplegat les poques cartes i els papers solters que, dins de llibres o en forma dispersa, entraren a la BIBLIOTECA quan en 1908 va comprar-se la llibreria d'En Verdaguer. No descrivim en detall aquest recull per esser la majoria dels signants de les lletres encara vivents o bé morts en data relativament acostada a nosaltres. Un deute de discreció natural ens ha obligat a aquesta resolució i a retirar de la consulta pública durant uns anys l'examen d'aquest manuscrit.

115

P. Ambrós de Vallfogona, Doctrines per Quaresma

Ms. de 133 ff. en paper, de lletra de començaments del segle XIXe (206 × 147 mm.). Cada capítol porta un títol en majúscules i un subtítol indicant-ne el tema tractat. Precedeix la taula escrita en tinta blava i negra, amb algun ornament en blau i vermell. Relligadura en pasta de l'època, amb tancadors de metall. Al primer foli de guarda, escrit en llapis: «Es de Mossen Cinto Verdaguer». La lletra no és seva.

(f. 1) ✠ | *Doctrinas* | *per Quaresma* | *compostas, y* | *predicadas per lo P. Ambros de Vallfo-* | *gon Lector Caputxi* | *Any 1805.*

Segueix la taula, la qual acaba al f. 3 v., contenint trenta rúbriques més una de Supernumerària. Al f. 4 comença el text:

✠ Excellencias de la Confesio General. Doct. I. I que errats son los caminos que has empres...

Al f. 133 v. acaba el text:

com son las que pateixen las Animas en lo Purgatori.

116

Manual de Chor

Ms. de 131 ff. numerats en vermell, més 2 de guarda al començ, en pergami (207 × 150 mm.). Escriptura del segle xviie Inicials en vermell, algunes, de majors dimensions, més ornades. No hi ha cant. Relligadura de l'època en posts de fust cobertes de pell negra, bastant malmeses. Al f. 1 r., la següent nota: *Es de Isidro Marsal... Pbro. Año 1839*.

(f. 1 verso) *Ad tertiam. Hymnus.* nunc sancte nobis spiritus
Segueixen després de l'himne, els Salms de Dominica.

(f. 6 v.) *Ad Sextam. Hymnus.* rector potens, verax Deus...

Segueixen els Salms de Dominica. Al f. 11 comença l'himne *ad nonam*, seguint els Salms corresponents. Al f. 50 hi ha les Vespres de Dominica, seguint les diferents Feries fins al f. 55. Al f. 55 v. comença l'himnari de temps per a Vespres, continuant al f. 65 v. el de propi de Sants i al f. 78 v. l'himnari per a Vespres del *Commune Sanctorum*. Els himnes són *juxta antiquiorem usum*. Foli 85 v. himne *pro dedicatione Ecclesiae*, f. 86 v. *Ave Maris stella*; f. 87 v. *Officium parvum B. Mariae per annum ad vespas*; f. 93 v. *Officium defunctorum* (*ad vespas, ad matutinam, ad completorium*).

(f. 131 acaba:) in me non morietur in eternum. Pater Noster.

117

Expedición contra Argel en el año de 1775

Ms. de 82 ff. en paper, de clara lletra de l'època, relligats en pergami. Al primer foli de guarda, de la mateixa lletra del manuscrit: *De Manuel Ant.º Martínez*.

(f. 1) *Expedicion contra Argel en el año de 1775.* — Recolección de varios manuscritos, que en prosa y verso salieron al Publico, relacionando las circunstancias de ella, atribuyendo los desgraciados sucesos, que experimentó nuestro español Egército á la mala direccion de su General Conde de O'Neill, Irlandés.

(f. 82 acaba): Perdonad su ignorancia y desgoviernos, — que ya está descansando en los Infiernos.

118

R. Lull : *Lectura compendiosa super artem inveniendi veritatem*
Ars compendiosa inveniendi veritatem

Ms. de 37 ff. útils en paper i pergami, escrits a dues columnes, en lletra d'últims del segle xiv.^e Rúbriques i caplletres vermelles. Dibuixos de les figures i de les

taules a diverses tintes (204 × 137 mm.). Relligat en pergami, amb tancadors. Al lloç: *Llull. | Lectura | Com- | pen- | diosa.*

1 (f. 1) *Deus ad laudem et gloriam | tuam Incipit lectura compen- | diofa. super artem inueniendi | veritatem. De figuris et primo de | figura S.* — Circa quod sciendum est quod per S intelligitur...

(f. 3 v. acaba:) sicut beatissima crux ✠. *Sequitur Textus.*

2 (f. 4 r. blanc; f. 4 v.) *Deus qui principium et finis es omnium bonorum Incipit ars compendiosa inueniendi veritatem ad tui laudem gloriam et honorem.* — *Hec compendiosa ars...*

(f. 37 v. acaba:) quam ad aliam speciem. deo gratias.

Laus individue trinitati $\left\{ \begin{array}{l} \text{patri} \\ \text{filio} \\ \text{spiritui santo} \end{array} \right\}$ simplici unitati

Amen

Publicats un i altre tractat en *Raimundi Lulli Opera Omnia* (Maguncia, 1721), f.

119

Genio de los naturales de Cataluña

Ms. de 53 ff. en paper, de mà de les darreries del segle XVIIIe (300 × 207 mm.). Relligadura moderna en pergami, essent mal relligat el f. 53, el qual hauria d'anar entre els 48 i 49. L'actual f. 53 té blanc el versó sense que hi hagi cap llacuna en el sentit.

(f. 1) *Parte segunda | Genio de los Naturales de Cathaluña, conforme a varios hechos | notados en las obras de Saabedra, Mariana, Marsilla, [sic] Escolano, Franco | Rioja, Dn. Franco Manuel de Melhò, Zurita, Carbonell, Desclot, Feliu | Marq.^s de Sta Cruz, y Marques de Sn. Phelipe, segun los Reynados en | que han acaecido.*

En esta Provincia, como en todas las de la Monarquia, siempre ha havido Nacionales, que se han distinguido...

(f. 52 s'interromp el text:) que a todas horas rodasen, y observasen qualquier novedad.

El reste de la plana i el versó són escrits, però tenint inutilitzat el text.

El propòsit de l'obra és «manifestar el caracter general de estos naturales, que en todos tiempos han manifestado amor a la libertad, a la independencia y a la novedad», a base de «alborotos, motines o sublevaciones». Comença amb l'assassinat d'Ataulf i acaba parlant de la resistència oposada en 1754 a acceptar la formació de regiments de milícies. Tracta molt extensament del setge de Barcelona en 1714.

120

Bellarmino, Doctrina cristiana traduïda al català pel P. Pau Joper

Ms. de 16 ff. s. n. + 543 pp. + 10 ff. de taula s. n.; en paper, d'escriptura del segle XVIIe (215 × 151 mm.). Relligadura moderna en pergami flexible amb teixell vermell. El f. 1 prel. conté la censura eclesiàstica de l'obra firmada a Barcelona a 15 d'agost de 1639 pel P. Jaume Puig S. J., calificador del Suprem Consell de la Inquisició. Es veu que es tracta d'una còpia, probablement autògrafa del traductor, destinada a anar a la impremta. Alguns dels fulls són molt espatllats de la humitat.

(f. 2 prel.) *Jhs. M.^a | Doctrina del Carde- | nal Roberto Bellar- | mino en catalá.*

(f. 3 prel.) + | Declaracio copiosa de | la doctrina christiana | composta ... traduïda de castella en nostra llengua cathalana per lo Doctor Pere Pau Joper prevere Prior de Santa Maria de Castello de Farfanya Archiprestat de Ager. Van tambe Exemples a la fi dels capitols trets de graves Autors per lo mestre Sebastia de Lirio cathedratic de prima de Grech, y corrector de llibres en la Vniversitat de Alcalá.

En esta impressio van ajustades a la fi altres devocions al mateix intent, y proposit.

Al f. 4 v., dedicatòria de l'autor al reverend Francesch Broquetes, catedràtic de la Universitat de Barcelona i Arxiprest d'Ager. En ella diu que ha aprofitat i continuat la versió començada pel Dr. Montserrat Malloles, canonge de S. Pere d'Ager. Segueix el Breu del Papa Clement VIII i un *Prolech als Curas de Animas*, acabant al f. 15 v. preliminar. El f. 16 és blanc.

(p. 1, comença el text:) Declaracio de | la Doctrina | Christiana. | Per vs dels que ensenyan minyons | y altres persones simples...

(p. 543 acaba:) y digan algunas vegades

Deu me esta mirant,

y los passos que vaig dant.

(f. 1 de taula:) Taula de las materias mes principals y exemplos ques contenen en esta doctrina christiana.

Ocupa 10 ff. No sabem que aquesta versió hagi estat mai impresa.

Donatiu del Sr. Antoni Guasch.

121

Fragment d'un portulà català del Mediterrani central

Mitja fulla de pergami, de 205 × 314 mm. La nomenclatura és en negre i en vermell; les línies de direccions, creuades en la forma acostumada, en negre, verd i vermell, convergint moltes d'elles a una rosa de búixola, en colors, situada en les

terres dàlmates. El portulà va ser estripat pel mig del pergami seguint la línia del sec per on devia ser doblegat i cosit.

El mapa devia incloure les Balears, Còrsega, Sardenya, Sicília, Itàlia, les costes de l'Adriàtic i les del Nord d'Àfrica (Tunis y Tripolitània). En l'actual estat, arriba des de Barcelona fins al Golf de l'Arta; està mutilat el sud de Sardenya i falten l'illa de Sicília i les Balears. Gènova i Venècia son figurades molt pintorescament en forma de ciutats amb les construccions més característiques. Observi's el *Campanille* venecià. La nomenclatura és catalana.

Segle xvi.^e

122

Portulà català del Mediterrani oriental i el Mar Negre

Una fulla de pergami, de 419 × 314 mm.; la nomenclatura és en negre i en vermell; s'hi observen les acostumades línies de direccions en verd, negre i vermell; els rius són figurats en blau; les costes resseguides d'una línia en or, verda o blava. S'hi troben dos roses de búixola, també en diversos colors. La fulla era plegada pel mig, i allí ha patit un poc de la humitat, corrent-se una mica el color. La resta és molt ben conservada. A baix a l'esquerra, l'escala. Sense vestigis de nom d'autor.

El portulà inclou les costes i illes del Mediterrani oriental, el Mar Egeu i el Mar Negre. Les costes de la Morea es veuen senceres, però no així les de la Grècia continental. Banderes negres i vermelles amb la creu o la mitja lluna dominen certes comarques o poblacions. Tres d'elles, el Caire, Jerusalem i Salònica, són figurades en forma d'una ciutat torrejada. El Mar Roig apareix sols en un curt bocí, pintat de vermell, segons freqüent costum.

Sembla ésser de ben entrat el segle xvie i recorda molt, pel seu contingut i aspecte decoratiu, així com també per la nomenclatura, el primer mapa de l'Atlas de Joan Martines de Messina (1582), reproduït per Stevenson, *Portolan charts... belonging to the Hispanic Society of America* (New York, 1915, lám. 18); la forma dels noms, però, no és italiana, sinó catalana.

En febrer de 1909 foren adquirits aquests dos portulans, procedents de Lloret de Mar. Tant pel seu dibuix com per les dimensions semblen haver pertangut a un mateix atlas.

123

Poesies i comèdies

Col·lecció factícia de poesies i comèdies de diverses mans dels segles xviiie i xixe, consistint en un conjunt de 258 pp. de paper escrites a ratlla plena o a dues columnes que s'indicaran; de 220 × 154 mm. els quaderns més grans, havent-n'hi de més

estrets i de més curts, una fulla enganxada té només que 180 × 150 mm. Són blanques les pp. 2, 20, 46, 52-54, 65-66, 75-76, 90, 96-98, 101-102, 104, 106, 108, 116, 123, 124, 130, 154, 158 i 255-258.

1 (p. 1, portada) *Endecasílabos | que con motivo del Bombardeo | D Argel, | Executado | de orden del Rey nuestro Señor | por el teniente General | DE LA REAL ARMADO | El Excelentísimo Señor | Don Antonio Barceló | en el presente mes de agost De 1783. | Escrivia | Don Vicente García de la huerta.*

(p. 3) ✠ *Endecasílabos.* — La humilde pluma, que dichosamente

Agafa, amb la portada, 14 pp. marcades amb números romans. Acaba p. 18, amb un *Soneto* : «Del gran Carlos la sabia providencia».

2 (p. 19) *Digno Aplauso Del Excelentísimo Señor Don Antonio Barceló, por la Expedicion contra Argel en le mes de Agosto de 1783.*

(p. 21) *Al Rei N^{ro} Señor.* — Al Gran Carlos tercero sin segundo

(p. 24) *Al Excelentísimo Senor Don Antonio Barceló.* — Vence, triunfa, destruye y extermina

(p. 29) *en otro al mismo.* — Argelino infiel — yá ha llegado el tiempo

3 (p. 33, de la mateixa mà) *Dezimas á la Tribulacion.* — Solo para padecer

Són dotze dècimes que no corresponen a la numeració que porten per haver-se comès diverses repeticions. Acaben amb el mot «Finis».

4 (p. 45, curta, sobre un portal dibuixat) *Dezima.* — Con la Cithara de Orpheo És dedicada al Naixement.

5 (p. 47, amb lletra correguda del segle XIXe) *Decimas.* — Tiempo es ya de que me venza

Són dinou dècimes. V. ms. 95, n.º 20.

(p. 50) *Esto dixo, con critica sublime*

Una dècima política.

(p. 50) *Adicion.* — El bueno del Contador

Són quatre dècimes.

6 (p. 55, altre text) *Cristina. Cancion epitalámica al feliz enlace de S. M. C. el Sor D^{na} Fernando VII con la Serenisima Señora D.ª Maria Cristina de Borbon. Por D^{na} Manuel Josef Quintana. De Orden de S. M. Madrid en la Imprenta Real. Año de 1829. Al rey nuestro Señor.* — Nunca osara, Señor, la musa mia

(p. 57, de la mateixa lletra, després d'un tex de Claudià) *Canción.* — ¡O belleza! alto don. rico tesoro,

7 (p. 67, altre text) *Al feliz deseado restablecimiento de la imp.^{te} salud del mas amoroso y benigno Padre de la Patria, el Excmo. S. D. Ag Lancaster, digno y benemérito C. G. del Ex.^{to} y P.^{do} de Cataluña, dedicó un amante del bien publico las siguientes Octavas.* — Respira ya tranquilo sin zozobra,

Són sis octaves, a la fi de les quals hi ha la data següent : «Barcelona, 12 Julio de 1798. Por lo que à nos toca puede imprimirse Roig Vic. Gen. y Off.

Barcelona y Julio 13 de 1798. V. de Gutierrez Fiscal de S. M. Imprimase Gomez. — Apenas los Moradores de esta J. C. tuvieron noticia del peligro en que se hallaba la imp.^{te} salud de S. E., quando acudieron con públicas rogativas al Padre de las misericordias para suplicar a su benignidad dilatase la vida de su amoroso Padre. Dia 29 de Junio cantose à este fin un solemne oficio y Letanias en la Iglesia de PP. de SS. de A. Dia 30».

8 (p. 71, altre text) *Sr. D. Alexandro Cubellas*. — De todo mi mayor respeto — Le ruego quiera aceptar

En set dècimes demana caritat un oficial retirat José Yzquierdo, de setanta anys i pobre, describint el seu miserable vestir.

9 (p. 77, altre text, sense títol) *Suspiraba un cert Suis*

Glosa i deu dècimes macarròniques. A la fi «Copiados de los ee.^s en D. A. M. N. B.»

10 (p. 83, nou text i lletra) *La Parisienne*. — Peuple français, peuple de braves (p. 84) *La Marseillaise*. — Allons enfans de la Patrie

11 (p. 87, nou text) *Decimas del Castell de Foch que es feu al dia 23 de Juny ala Muralla del Mar del añ 1807. Dia que asban fe las festas de Beato Oricl en la Iglesia de la parroquia de Santa Maria del Mar*. — Cosa mol particular

Són quatre dècimes.

12 (p. 91, de la mateixa lletra) *Octava, y Decimas de S^a Pera Nolasco dirigidas fra Solé, que es lo Sacristá de la Ig^a de S^aa Agueda*. — Octavas. Barcelona tanto hablar, Són quatre estrofes.

V. ms. 29, n.º 1, 37.

13 (p. 93, de la mateixa mà) *Al estat que se troba la Excavació de St Pere Nolasco*. — Decimas. Com esta baix jurament

Són dues dècimes. V. ms. 28. n.º 72; ms. 29, n.º 2, 20.

14 (p. 95, títol al peu) *Es una decima que y habia en la Plassa del Angel, en las Festas de S^a Maria que foren en los dias 2, 3, 4, 5, y 6 de Juny de 1782*. — Que m dius de las Festas Ja,

15 (p. 99) *Villancicos per lo dia de Nadal*. — Recitat. Veniu Pastorets, y veureu, que mora... Estribillo. Puix mon Deu ha nat apenar,

Segueixen unes cobles : Veu primera. Puig del cel a la terra presuros.

En conjunt són quaranta dos versos.

16 (p. 103) *A la Junta Magna se dedica una minima observacio*. — Decima. Firmad miro al Canciller

17 (p. 105, de la mà de la precedent) *Amant al saber se alcanza saber lo fi del millor saber*. — Decima. Ama al saber lo saber

18 (p. 107, canvi de mà) *Passejantse un gran Poeta per davant de aquella paret de hossos que y ha en lo Hospital, digué à un altre que estaba contemplant lo seguent*. — Tota aquesta paret de Ossos

19 (p. 109) *Per la immensada à bertora de la paret immediata ú la Excabasio*

i de la propia casa del Dorador de la Tapineria. — Desimas. Junta Illustre y respectable

Són cinc dècimes. V. ms. 95, n.º 71.

20 (p. 113, altra mà, a dues columnes:) *Las següents decimas las vas dirigir al Metge de St Hipolit sobre de le Ruá.* — Escolti, señor Doctor:

Són vuit dècimes contra els metges, escrites, sembla, al primer terç del segle XIX.^è.

21 (p. 114, de la mateixa mà) *Elogis dels Metges.* — A compassió gran me mou Són, també, vuit dècimes com les precedents.

22 (p. 115, fulla curta, també a dues columnes) Los que ara van a Missio Són quatre versos darrers d'una dècima i tres altres de senceres contra el «hermano Barceló».

23 (p. 117, canvi de lletra) *Romans.* — Després que lo trabuquet Són cent quaranta vuit versos, potser de caràcter conventual, que semblen escrits a Tortosa.

24 (p. 125, a dues columnes, llatí i català:) *Sobre la prosa dels difunts en Llatí i català.* — (columna primera:) Dies ira Dies illa... (columna segona:) Deu terrible en ardent ira...

25 (p. 127, igual que l'anterior) *Oracio que feu San Thomas de Aquino Qan llampagava perque temia molt las tempestas, y perque un llam li avia convertit una germana sua en sendra.* — (columna primera:) Crus mihi Certa salus... (columna segona:) Es la Creu per mi Salut...

26 (id. id. però en prosa) *Oració de Sant Agustí en llatí (és castellà)... en Català.* — Muy dulce Señor... Oracio, o Dulssísim Señor...

27 (p. 131, a dues columnes, llatí i català:) *Salms en Llatí* (columna primera:) *Salms, en Català* (columna segona:) — Domine, ne in furore tuo arguas... Señor nom reprengueu en vostre furor...

28 (p. 148) *Litaniae. Llatanie.* — (columna primera:) Kyrie eleyson (columna segona:) Apiedaus de mi Señor

És la lletania dels Sants. Acaba p. 153: «Laus Deo, &c. Pera sempre &c.»

29 (p. 155, altre text) *Decimas de versus de art major y menor. Fabula: Lo Capot usat.* — En el temps que las aguilas Francesas

Són cinc dècimes i una Moralitat en sextilla, que signa i rubrica Juan Maria Gros; al peu una ratlla francesa: «Vous assure que ne val rien.» Tracta de la invasió francesa de 1808.

30 (p. 159) *Sal.* Ara vaya al cap som feu tot allo que bullau.

És, mancat de començament i amb lletra molt mal escrita, un fragment en prosa del sàinet prou conegut «Lo porch i l'asa»; acaba a la p. 170.

31 (p. 171, un altre text) *Entremes del porch y del ase* (segueix la llista dels set personatges) Ixen Feliu, y Saldoni. — Feliu. Doncas Saldoni vos Lassa no mel voleu pas pagar.

És una còpia amb lletra confosa de principis del segle XIXe del conegut entremès del qual tantes edicions vulgars se n'han fet i potser se'n faran; redacció en vers, que és l'única publicada. Acaba a la p. 211.

32 (p. 212, per a omplir, amb altra lletra, les pàgines blanques del precedent sàinet:) *Historia de la Hermana de San Vicente Ferrer secada del Libro Lus de la Fe, folio 342*. — Bien podrán escarmentar en la hermana...

33 (p. 213, també per a omplir pàgines:) A llorar mi soledad...
Són una quarteta i quatre dècimes eròtiques.

34 (p. 215, per a omplir, arran mateix de la poesia precedent) *Historia de lo que sucedio en una India en el dia de su Juicio secada del Libro Lus de la Fe folio 203*. — En el año 1652 casaron a una India...

35 (p. 219, altre text i lletra) *Entremes del Porch oloti* (Els mateixos personatges de l'Entremès del porc i l'ase) Feliu. Doncas Saldoni vos el asse

Figuren els mateixos personatges i ofereix el text amb variants i escurçaments). Acaba a la p. 254, que és la darrera escrita de tot el ms. : «y si mes lo demanau».

124

Qüestió sobre propietat i drets sobre uns molins situats a Salt

Volum de 102 folis marcats actualment amb llapis, blancs 1 v. 52-55 v., 98 v., 100 v.-102 v.; escrit a plana plena per tres mans del segle XVe; 210 × 150 mm., veient-s'hi afegit un plec de 6 folis de mà de XVI.^{en} segle de 300 × 210 mm. Relligadura en pergami, que és una escriptura del XV.^{en} segle, girada, formant el títol i portada sobre un escut grollerament dibuixat, que deu esser de la casa Margarit. Varen esser reunits tres plecs d'èpoques diferents, el segon contenint copiats principalment documents del segle XIVe de lletra més acurada, essent el primer de lletra més correguda. El plec separat conté una còpia d'un document de Carles I d'Espanya datat de 1542, reproduint decrets reals anteriors sobre drets de molins de Salt, prop de Girona.

(El títol sobre la coberta és així:) *Aquest Translat conté questio entre | Bernat Mergarit Caualler, y Pere Stra | der de Salt sobre de molins; estan en ell Pri | uilegis Sentencias y altres autentichs jn | sertades : e es de Importancia per las (?) anys.*

(En la portada es llegeix a dalt de tot:)... ffa per los moljns del mas meu de salt.

A sota un títol llatí de la mateixa mà dels instruments sobre la propietat i els drets dels molins, que havien estat reals; el primer instrument copiat és de 1465, de lletra correguda com tots els deguts a la primera mà, que acaba al f. 51 v.

(f. 56, el primer decret de la segona mà porta aquest epígraf:) En nom de deu Manifest sia a tots Que Jo Guillem bayer ciutada de Girona procurador ensemps ab lo venerable en pere ça costa conseller del Senyor Rey e encara acabal per lo dit Senyor Rey constituït a las cosas devall scrites e moltras daltres fahedores axi com

daquella mia procura appar per una carta publica daguent feta qui es de la tenor següent.

Tracta de la venda d'uns castells situats a la vegueria de Bages (Manresa) i de la dels drets reals sobre els molins de Salt (Girona) pel rei Pere III en 1348. La data del darrer translat és 1342, continuant-se una crida d'ordre real indatada referent als drets de les moltores, al f. 98. Els fols. 99-100 contenen, de lletra correguda, còpia d'una provisió tractant també dels drets de moltura de 1348, que tanca el llibre.

125

Deseiximents tramesos entre Joan Terrades de Salellas i Galceran Escales i desafiament (1499)

Lletres trameses per Pere Pou sobre deseiximents d'amor (1458)

Volum format per dos tractats diferents i deguts cada un a una mà del xv.^{en} segle, lligats solament per la idea de deseiximents; el primer conté cartells de batalla entre cavallers, l'altre disquisicions entre alguns lletraferits causada pel deseiximent amorós que proposa En Pere Pou. Són tot plegat 60 folis de 217 × 150 mm., essent blancs els 1 v., 28 v.-32 v., 59-60 v.; el paper del segon tractat és tres mm. més ample que el primer. Relligat mig pergami flexible. El f. 1 només conté una nota del contingut del ms. amb lletra que sembla del segle xvie: *Cartels | la sitasio dels | Letra de pera pou.*

1 (f. 2) *Cartell de desaximents trames per mossen Joan de terrades de salelles a mossen Gualceran scales e pera uguet scales germa seu.* — En Gualceran scales si vos poch recordat dela honra, y del que per la condicio vostra erau obligat haueu seruades pratichas impertinents...

(f. 2 v.) *Resposta primera de mossen Gualceran e pere uguet scales en lo cartell trames per mossen Joan de terrades de salelles als dits scales.*

Són tres lletres, respostes o rèpliques fetes per cadescú d'ambdós cavallers, datades entre l'abril a juliol de 1499; tots dos ciutadans de Girona.

(f. 9 v.) *Aquest es l acte que diu mossen Joan de terrades tremet ab lo cartell.* — No-verint universi...

(f. 10, dirigeix petició al governador per que permeti la batalla, en llatí, i segueixen les provisions i quatre respostes per part, aquestes últimes en català.)

(f. 24) *Segueixse le reletio del trompeta ele data del cartell de mossen Johan de terrades de seleles enque comense acorrer lo temps dels vj. messos que mossen Galceran scales te asercar le plassa o campeitge.*

(f. 24 v. Segueix la resposta vuitena de mossèn Galceran Escales.)

(f. 25. Hi ha el cartell tramès per En mossèn Galceran a mossèn Terrades amb la citació de la jornada de la batalla.)

(f. 26) *La Sitassio*. Nos don johan de Arago compta de Ribagorsa loctinent general del Serenissimo Senyor nostra... en lo principat de catalunya...

Inclou una pramàtica real obligant amb certes condicions que tots dos cavallers compareguin a Barcelona el primer d'agost de 1500. El document de Ferran el Catòlic és datat a Sevilla a 11 d'abril, i la crida acompanyatòria del lloctinent Joan d'Aragó és de Barcelona el 7 de maig. Aquí acaba tota la qüestió (f. 28), restant nou planes blanques, potser destinades a contenir l'acta del resultat del combat i de la judicatura.

2 (f. 33) *Letre de pere pou dressade a sos amichs | Enprant los de ajude e per semblant a las | dames*. — En lo temps que la deliberació mja y dels homens

(f. 34, en vers) *Desaximents que pou tramet al fals amor*. — Desaximents desaximents

Són set cobles de deu versos i dos de cinc. La poesia és datada així: «*ffi canelar e loch*. — Sis jorns ans del mes d'abril — sinconta vuyt foran donats — a vall donzella loch gentill — ab tall stil con ordonats — los han duas grans voluntats», o sia en la diada de la Mare de Déu de març de l'any 1458.

(f. 36, en prosa) *Resposta del molt noble don F. de Pinos*.

(f. 36 v.) *Replica de pou a don F.*

(f. 37 v.) *Resposta de bosca a pere pou*.

(f. 38 v.) *Replica de pou a boscha*.

(f. 39) *Resposta de vilademany a pere pou*.

(f. 40) *Resposta feta per Jacme ciualer en nom de bernat turell a pere pou sens esser hi demanat*.

(f. 41) *Resposta de pere pou a jacme ciualer*.

(f. 42) *Resposta de mossen Johan almugauer a pere pou*.

(f. 43) *Replica de pere pou a mossen almugauer*.

(id.) *Replica de mossen almugauer a pere pou*.

(f. 44) *Segona replica de pere pou a mossen almugauer*.

(f. 45) *Resposta de Pere Johan ferrer*.

(f. 46) *Replica de pou a pere johan ferrer*.

(f. 47) *Replica de pere johan ferrer a pere pou*.

(f. 48) *Segona replica de pou a pere johan ferrer*.

(f. 50) *Resposta de franci dez ualç a pere pou*.

(f. 50 v.) *Replica de pou a mossen franci dez vals*.

(f. 51) *Resposta de bernat turell a pere pou*.

(f. 52) *Replica de pou a bernat turell*.

(f. 53) *Replica de bernat turell a pere pou*.

(f. 54) *Segona replica de pou a bernat turell*.

(f. 55 v.) *Resposta de miquell de douç*.

(f. 56) *Resposta de johan de cruylls a pere pou*.

(id.) *Resposta de pou a cruylls*.

Acaba aquesta darrera i el text al f. 58 v.

Creiem que el text del nostre n. 1 és únic. Per memòria i pel cas que pogués representar un estat d'opinió o un aspecte de literatura duel·lística, recordarem algunes obres similars. Abans de 1499-1500, en 1457 hi hagué una batalla a Girona entre el cavaller Pere Ça Riera i el ciutadà Genís Miquel (lletres dels consellers de Barcelona al rei Joan II i Carreras Candi, *Sumari de batalla a ultrança fet per mossen Pere Joan Ferrer*, Mataró, 1898, p. 32). Un altre tractat literari semblant an aquest és el que ens ofereixen tres mss., el L-i-25 de la biblioteca de l'Escorial i els 7809 i 7811 de la biblioteca Nacional de Madrid; es tracta d'unes lletres i cartells de batalla entre En Lluís Cornell i mossèn Galceran de Besora datades de 1472, amb l'acta de citació del rei Joan II; algunes lletres i cartells apareixen amb data de Perpinyà i de l'Alguer. La majoria dels autors valencians han fet conterrànies seus aquests darrers cavallers (Fuster, *Biblioteca Valenciana*, 1827, I, p. 30) i d'aquest regne es fan constar algunes còpies modernes. El mateix ms. L-i-25 de l'Escorial porta a continuació de les esmentades *Lletres de Batalla*, el *Sumari de batalla ha Vltransa fet pel cavaller barcelonès mossèn Pere Joan Ferrer* (Carreras Candi, *op. cit.*, biografia, pp. 5-26); i tot seguit un tractadet que només ocupa dos folis *Lo horde que a de tenir per a dar deseximent un Caualler a altre caualler* (Carreras Candi, *La cavalleria a Catalunya*, Barcelona, 1899), redactat de segur a València, en llatí i en català.

En l'obra assenyalada amb el n. 2, datada al monestir de Vallldonzella en 1458 (festa literària o concurs?), sota l'excitació del cas que els presenta mossèn Pere Pou, intervenen una colla lletraferida preparada a discutir sobre la falsa amor; són aquests: el noble Francesc de Pinós, en Joan Boschà, Vilademany, Jacme Civaller, mossèn Joan Almugaver, mossèn Pere Joan Ferrer (vegi's el nostre n. 1; Massó Torrents, *Bibliografia dels antics poetes catalans*, X, 20), en Franci Dezvalls, en Bernat Turell (*Recort*, 1476, edició Barcelona 1894; *Tractat de Armoria*, ms.), en Miquel de Dous i Joan de Cruilles. El ms. S 46 (Cançonier del marquès de Barbarà) ens dona un altre text de la mateixa qüestió suscitada per la lletra de Pere Pou als seus amics, amb lleugeres diferències respecte a l'orde de les respostes i de les rèpliques.

126

Bretón de los Herreros, Me voy de Madrid

Ms. de 132 ff. numerats en tinta fins al f. 48 per la mateixa mà del copista i en llapis els següents. 209 x 148 mm. Escriptura que sembla autògrafa amb nombroses correccions de la mateixa mà. Al f. 1 hi ha la següent endreça: «Memoria de la sincera amistad que el autor profesa a su compañero D. José de Rojas y Senra. Madrid 1.º de Febrero de 1836. Manuel Bretón de los Herreros», firmat i rubricat. Al f. 1 v. hi ha aquesta altra dedicatòria: «En prueba de afecto a mi amigo Pepe, García de la Vega», també rubricat. Interessant relligadura amb gofrats en fret als plans i al lloç. Al dors: «Me voy | de | Madrid | Original | de | Breton».

(f. 1) *Me voy de Madrid.* | Comedia | Acto primero.

El text comença al f. 3. L'acte segon comença al f. 50 i el tercer al f. 92.

(f. 3) Acto primero. | Escena 1.^a | Manuela, D. Fructuoso | D. Fructuoso. | Escusado es que lo niegues.

(f. 132 acaba:) no vuelva más a Madrid.

Aquesta comèdia ha estat publicada en el vol. I de les *Obras de D. Manuel Bretón de los Herreros*, Madrid, 1883. S'observen algunes diferències entre el text imprès i l'original que descrivim.

127

Àlbum de poesies i dibuixos dedicats a En J. Roca i Roca

Àlbum de 47 ff., numerats en llapis, modernament (236 × 154 mm.), relligat amb tapes en cartonet negre, portant en lletres daurades al pla el títol: *Album*. És un recull de planes caligràfiques, poesies autògrafes i dibuixos dedicat a En Josep Roca i Roca.

1 (f. 1) Àlbum.

Plana caligràfica a la ploma per Miquel Curet, any 1866.

2 (f. 2 blanc; f. 3) Dedicat | a mon amich | Joseph Roca y Roca | per | J. Campderà.

Plana caligràfica, datada a Barcelona el 22 de febrer de 1867.

3 (f. 4 blanc; f. 5) *A mon apreciad amig En Josep Roca i Roca.* — Gatada.

Amig, vols que't fassia versos

Firmada a Barcelona, 6 de febrer de 1867, per Domingo Torrent i Garriga acabant al f. 6.

4 (f. 6 v.) *A mon estimat amich Josep Roca y Roca.* — ¡Trist es lo mon, amic! Hont vulla neixen

Poesia de Josep Martí i Folguera, datada a Barcelona el 8 de febrer de 1867.

5 (f. 7 v.) *La Gloria.* — Per un caminal d'espines — anava un home.

Autògraf del mateix autor i data.

6 (f. 8 v.) *A mon amich Josep Roca y Roca.* — Ton album m'has donat pera que hi posi

Poesia de Ramon Picó y Campamar, datada i firmada a Barcelona, 12 de febrer de 1867.

7 (f. 9 v.) *Sàtira.* — Vosotros los que andais de ceca en meca

Poesia de Juan Tomàs i Salvany, signada a Barcelona el 16 de febrer de 1866. Acaba al f. 11.

8 (f. 11 v.) *A mon amich En Josep Roca y Roca. Soneto.* — Hi ha símbols d'amor, flors ben pintadas

Signen les inicials F[rancesch] U[bach] V[inyeta]. Datat el 26 de febrer 1867.

- 9 (f. 12) *L'Amistat*. — Prop d'una font entre'l fullam perduda
Poesia signada per Francesch Ubach i Vinyeta, el 27 de febrer 1867. Aca-
ba al f. 13.
- 10 (f. 14) *La verema*. — Ja de l'istiu los fochs
Acaba al f. 15 v. signada per P. Nanot-Renart. El f. 16 en blanc.
- 11 (f. 17) *Carta*. — Querido Juan de las Viñas
Sense nom d'autor. Els ff. 18-30 blancs. Al f. 31 v. un dibuix a la ploma,
sense signar, de l'interior de S. Miquel de Terrassa. Els ff. 32-35 blancs. Al
f. 36 un esboç en llapis sense signar. El f. 37 blanc.
- 12 (f. 38) *Una quinta en Provença*.
Dibuix en llapis signat l'any 1866 per J. Roger. Al f. 39 hi ha un dibuix
a la ploma, representant Joana d'Arc, d'En Josep Martí i Folguera. Al f. 40
un soldat moro a cavall, en llapis, signat per Moner (1866); al f. 41 un dibuix
en llapis, sense signar, representant la decapitació d'un reu a l'Edat mitjana; al
f. 42 altre dibuix, en llapis, signat per R. Picó (1867). Al f. 43 dos dibuixos en
llapis sense signar. El f. 44 blanc. Als f. 45 i 46 hi ha escrit el títol *Autógrafos*,
els quals devien anar subjectats per les puntes i avui no en queda cap.
- 13 (f. 47) *Als que han volgut honorar mon album*. — Si he recullit de vosaltres
Vuit versos signats per Josep Roca i Roca a Barcelona, el 21 d'abril de 1866.
Aquest manuscrit ingressà a la BIBLIOTECA per donació dels hereus de
l'historiador Antoni Aulèstia i Pijoan, de la llibreria del qual formava part.

128

Antoni Aulèstia i Pijoan, Albums de notes d'excursió

Són dos àlbums de paper de dibuix, amb notes i dibuixos de les excursions de l'Aulèstia. El primer fou començat el 2 de febrer de 1878 i conté 44 ff. útils; el segon sols té aprofitats els sis primers fulls, essent en blanc els restants (182 x 114 mm.).

És molt difícil de detallar totalment llur contingut; falten sovint títols i indicacions de localitats. Les notes són moltes vegades escaduceres; algunes resulten difícils de llegir per esser escrites en llapis i en lletra petita. Els dibuixos són presos del natural, mig croquisats, i semblen esser de mà de l'Aulèstia. Predominen indiscutiblement damunt de les anotacions històriques.

Anotarem breument alguns dels monuments als quals es refereixen aquestes curioses notes.

Foli 1, Sta. Agnès de Malanyanes, amb dibuixos de capitells romànics; f. 2, Castell de la Roca; f. 3, Església de Cervelló; f. 5, Porreres; f. 8, S. Benet de Bages; f. 9, Castellvell; f. 12, Tossa; f. 15 v., Santa Coloma de Queralt; f. 16 v., Solivella; f. 17, Priorat del Tallat; f. 19-20, itinerari d'Arbúcies al Castell de Monsoriu, amb planol;

f. 20 v., Església de Breda, f. 22 v. i ss., Gelida; f. 25 v. i ss., Amer; f. 29 i ss., S. Joan les Fonts; notes d'excursió fins a Castelló d'Empúries i Beuda; f. 32, S. Miquel de Terrassa; f. 32 v. i ss., notes i dibuixos de Ripoll, Castellar de Nuch, Pobla de Lillet, Bagà; f. 36, excursió a S. Magí; f. 37 v., La Bisbal; f. 38 v., Cencelles; f. 39 v., Mare del Coll d'Orso; f. 40 v., excursió a S. Quirze de Besora; f. 41 v., S. Pere de Riudevilles; f. 43 v., Bellpuig de les Avellanes;

Llibre II : f. 1, Olius; f. 2, Covet; f. 4 i ss., Seu d'Urgell.

Aquest manuscrit fou igualment donatiu dels hereus de l'historiador Aulèstia.

129

Recull d'escrits autògrafs i correspondència de l'Antoni Aulèstia

Carpeta contenint diversos lligalls de papers solts. Les mides són desiguals, però predomina la de 220 × 160 mm. Els anirem inventariant ràpidament.

I. *Oficis de Corporacions i Societats Catalanes a l'Aulèstia*

1 Acadèmia de Bones Lletres.

Vuit oficis; el més antic porta la data de 16 de juny de 1876, i el més modern, de 30 de novembre de 1884.

2 Acadèmia de la Llengua Catalana.

Un ofici de 4 d'octubre de 1881 firmat de Manuel Milà i Angel Guimerà.

3 Associació Catalanista d'Excursions Científicas.

Vint-i-tres oficis; el primer de 30 de setembre de 1877 i l'últim de 10 de novembre de 1889.

4 Associació literària de Girona.

Un ofici de 25 de juliol de 1875 i el títol de soci de 1 de novembre de 1872.

5 Associació Catalanista de Socors de N. D. de Montserrat.

Un ofici de 7 de febrer de 1879.

6 Ateneo Barcelonès.

Sis oficis entre el 18 de maig de 1876 i el 31 d'octubre de 1879.

7 Ateneo Igualadino de la classe Obrera.

Un ofici de 15 de juny de 1881.

8 Ateneo de S. Gervasi de Cassolas.

Un ofici de 30 de juliol de 1889.

9 Ateneo de Sans.

Un ofici de 30 de juny de 1884.

10 Ajuntament de Barcelona.

Un ofici de 7 de febrer de 1884 i minuta de resposta.

- 11 Cassino de Granollers.
Un ofici de 1.^r de juny de 1884.
- 12 Colegio Mercantil de 1.ª y 2.ª Enseñanza.
Un ofici de 5 de juliol de 1878.
- 13 Comisió organitzadora del Segon Certamen científich i literari de Sitges.
Un ofici de 4 de juliol de 1887.
- 14 Ferias y Fiestas Populares de Nta. Sra. de las Mercedes.
Un ofici de 20 d'agost de 1877.
- 15 Jochs Florals.
Quatre oficis; el primer de 27 de gener 1875 i l'últim de 15 de novembre 1887.
- 16 Jove Catalunya.
Onze oficis i documents que s'hi refereixen. El més antic és del 31 de gener de 1871. S'hi troba la proposta de dissolució, firmada el 5 de juny de 1875 per A. Aulèstia, J. Reventos, Jacinto Torres, Àngel Guimerà, C. Pirozzini, Felip Pirozzini, P. Nanot Renart, Josep Fiter, Andreu Balaguer, Ramon Picó, H. Mariezcurrèna, Jacinto Laporta i Ll. Vilà y Panader.
- 17 Lliga de Catalunya.
Cinc oficis, el primer del 10 desembre 1872 i l'últim de 7 d'octubre de 1889.
- 18 Montepio de S. Mariano.
Un ofici de 18 de febrer de 1874.
- 19 Sub-comisión de la exposición de artes suntuarias.
Un ofici de 24 d'agost de 1877.

II. *Cartes dirigides a l'Antoni Aulèstia*

- 1 Alsius i Torrent, Pere.
Una carta del 24 d'agost de 1872.
- 2 Balaguer, Víctor.
Cinc cartes, la primera del 30 de març de 1877 i l'última del 13 de febrer de 1878, juntament amb un borrador d'una carta de l'Aulèstia del 26 de març de 1877.
- 3 Elias de Molins, Antoni.
Tres cartes, la primera del 4 d'abril de 1872 i l'última del 26 d'octubre del mateix any.
- 4 Guasch, Ricardo.
Set cartes, la primera del 15 de febrer de 1874 i l'última del 19 de novembre de 1878.
- 5 Grau i Plà, Joseph.
Tres cartes i dos borradors de resposta de l'Aulèstia.
- 6 Llorente, Teodor.
Set cartes, sense data algunes d'elles, i cinc borradors de resposta. En una

de les cartes s'inclou una llista de les obres impreses i una altra de les representades en valencià l'any 1876.

- 7 Martino, Mattia di.
Quatre cartes, la primera del 10 de maig de 1877 i l'última del 20 de maig de 1878, i un borrador de resposta.
- 8 Montserrat i Archs, J.
Cinc llargues cartes, la primera del 24 de juliol i l'última del 14 de novembre de 1870.
- 9 Wulff, F.
Una carta del 26 de juny de 1888.
- 10 Pleyan de Porta, Josep.
Dues cartes del 21 de setembre i del 5 de novembre de 1878.
- 11 Reventós, J.
Una carta del 9 de setembre de 1873.
- 12 Roqueferrière, A.
Dues cartes del 22 de setembre de 1876 i del 14 de setembre de 1878.
- 13 Sánchez Moguel, A.
Una carta sense data, però que ha de ser escrita en 1872.
- 14 Serra i Campdelacreu, Joseph.
Quatre cartes, la primera del 9 de juny de 1879 i l'última del 21 de novembre del mateix any.
- 15 Tomàs, Juan.
Tres cartes, la primera del 10 de maig i l'última del 1.^r de juliol de 1873.
- 16 Tasis, Alexandre.
Quatre cartes, la primera del 13 d'abril de 1877 i l'última del 15 de febrer de 1879.
- 17 Tubino, Francisco M.
Cinc cartes, la primera del 12 de maig de 1879 i l'última del 15 de desembre del mateix any.
- 18 Ubach i Vinyeta, Francesc.
Quatre cartes, la primera del 24 de setembre de 1870 i l'última del 3 de novembre del mateix any.
- 19 Xacó Fosch.
Una carta del 16 de novembre de 1870.
- 20 Una carta firmada «Eugenio» i datada a Reus el 24 de novembre de 1879.

III. *Treballs en prosa de l'Antoni Aulèstia*

Són autògrafs. En aquest lligall hi figura en primer lloc una llista, autògrafa igualment, dels seus estudis publicats, en la qual no es troben consignats els que assenyalem a continuació. El més modern que s'hi menciona és l'*Història de Catalunya*.

- 1 *La vida literaria. La vida ideal.*
Sols la primera quartella.
- 2 Sobre l'evolució de la llengua literaria i la ortografia catalana.
- 3 Nota sobre *Lo Rondallayre* den Maspons i Labrós.
- 4 *Lo diablet belluguí. Lo dimoni ballarí.*
Original, ple de correccions, d'un conte.
- 5 *Lo Vellet (Fantasia).*
Datat el janer de 1868.
- 6 *Carrasclà. (Memorias del segle XVIII). Primera Part.*
Nou capítols, copiats en net, d'una novel·la històrica que no acaba.
- 7 *Exposición retrospectiva. Sección de pintura.*
Article crític.
- 8 *Discurso o Reseña histórica de la literatura general leído en el Ateneo Catalan.*
- 9 *La Llengua Catalana.*
Original d'un discurs llegit en l'Ateneu de la Classe Obrera.
- 10 *Un nou género literari.*
Sobre la literatura de vulgarització científica (Jules Verne, Mayne Reid, Flammarion, Figuiet, etc.).
- 11 *Santa Maria de Poblet.*
Nota d'excursió, en castellà.
- 12 *Excursió a Torrellas de Foix y Sta. Maria de Foix. 1 y 2 febrer 1885.*
Tretze quartelles.
- 13 Discurs en català, per a ser llegit en una Acadèmia, sobre'l següent tema :
Donades les condicions climatològiques, el caràcter, les costums i l'història artística de Catalunya, quin gènere d'arquitectura s'ha d'emplear en els monuments que avui s'edifiquen?
Onze quartelles.
- 14 Fragment d'uns articles sobre la religió, la naturalesa i l'art.
- 15 *La rondalla del Gegant y'l Nano. (Imitació popular.)*
En el número de 25 d'abril de 1868 de *La Barretina*, de Barcelona.
- 16 *Consideraciones sobre el porvenir del teatro catalan.*
En el número de 16 de setembre de 1869 de *La España Musical*, de Barcelona.

V. L'examen ortogràfic

Són quatre planes, de lletra den J. Montserrat i Archs, amb els estatuts d'una societat fundada a Barcelona per a *fixar una ortografia catalana*, al Cafè Suís, el 7 de febrer de 1871. Els socis eren : Ubach i Vinyeta, Montserrat i Archs, Roca i Roca, Aulèstia i Pijoan, Pere Santaló, Joaquim Batet, Thomàs i Bigas, Sardà i Lloret, Matheu i Furnells i Ramon i Vidales.

Publicat per Ll. C. Viada i Lluch en *Discursos llegits en la «Real Academia de Buenas Letras» de Barcelona en la solemnia recepció pública de D. Arthur Masriera*. Barcelona, 1924; p. 41.

V. Poesies

- 1 *La recompensa* (Anacreóntica). — Del bras d'una nineta,
Març 1867.
- 2 *A las ruinas del Monastir de Poblet*. — ¡Oh santas ruinas de immortal memorial!
Maig 1867.
- 3 *A mon estimat C. L'Amistat* (Sonet). — ¿No veus aquells estels que junts caminan
13 juny 1867.
- 4 *Los entorns de Barcelona*. — Los entorns de Barcelona.
Juny 1867. En un retall del diari de Vich *El Porvenir*, del 19 de juny.
- 5 *Las dos oranetas*. — Allà dins de Moreria
En un retall del diari de Vich *El Porvenir*, del 7 de juny de 1867.
- 6 *Corrandas*. — La cigala viu un dia
En un retall del mateix diari del 29 de juny de 1867.
- 7 *La bella aurora son mantell de rosa*
Agost de 1867.
- 8 *Lo drama de tres sigles*. — Ahont van aqueixas naus ab vent en popa
Agost de 1867.
- 9 *La Guerra*. — En los pobles d'Alemanya — gran brugit per tot ni ha
Agost de 1867.
- 10 *Il·lusions perdudas*. — Donam jo Dant! lo fer somris dels llavis
Agost de 1867.
- 11 *La llum del bosch*. — Si ahi gens ne tenias — havuy si que n'hauras
Setembre de 1867. Va ser publicada aquesta poesia en *Lo Gay Saber*, I (1868-69),
p. 158.
- 12 *L'Esceptich*. — Sentat en tomba freda
Octubre de 1867.
- 13 *La Amistad*. Al record d'una vesprada d'expansió passada en companyia
de mos amichs Nanot, Serra, Careta i Collell (8 octubre 1867). — Que dolsa ets amis-
tat, ets lo desili
Publicada en *Lo Gay Saber*, I (1868-69), p. 207.
- 14 *Las esposallas*. — ¿Que no'l coneixiau l'hermos jovenet
31 desembre 1867.
- 15 *¡Ay de Dolor!* Plant. — Brama'l vent, brama'l vent ab fresta furia
Gener 1868.
- 16 *Llum y sombra*. — La llum l'univers rodeija
14 febrer 1868.

17 *Lo Poeta*. Al cantor de la naturalesa 'n Frederich Mistral. — Un jorn lo mar vegí; fins allavoras

Abril de 1868. En un exemplar de *La Barretina* del 2 de maig de 1868.

18 *Ella*. En l'album de mon amich Francesch Ubach. — Astre n'era esplendent qui en nit escura

19 *Al sortir de l'opera*. — Oh gran Meyerbeer que ab geni y poesia
Es refereix a una representació de *Roberto il Diavolo*.

20 Del mar la portella s'obra
Inacabada.

21 *La Verge dels Desamparats*. Romans endressat als confreres de la Confraria qu'eix nom porta. — I. Confreres, los bons confreres

22 *Sor Solorra*. Reus. — La vila salvar del mal

23 *L'Aparició de la Verge*. — I. Portal de Misericordia

24 *La filla del Conceller*. — Mes de trenta y ben armats
Dos versions, amb moltes correccions i variants.

25 *L'antich monestir*. — Seguint vaig la riera

26 *La creu y'l panteon*. — Baixa del mont furienta riuada

27 *Un ramallet*. — Lo pallís de l'era

28 *Lo barri de la Ribera*. — ¡Qui t'ha vist y qui't veu ara

29 Argument.

Pla d'una comèdia en tres actes i en vers, desenrotllat escena per escena.

30 *Felicitación*. — Héroes en el mundo ha habido

És una felicitació de Nadal, impresa i signada per *Los dependientes del Café Suizo*. L'Aulèstia solia concórrer en la seva joventut a la tertúlia que allí s'aplegava. Hem trobat aquesta fulla entre els borradors de poesies de l'Aulèstia, tal vegada per que ell la va compondre.

31 *Adeu Siau*. A mos amichs. — Ja l'hora nes arribada

Firmada a Barcelona el 16 d'octubre de 1869 per Joseph Martí Folguera. És un comiat al Cafè Suís. També aparegué barrejada amb les poesies de l'Aulèstia.

VI. *Gazetilles referents a l'Antoni Aulèstia*

Relatives a la publicació d'alguns llibres seus.

VII. *Documentació acadèmica i personal de l'Antoni Aulèstia*

Vuit documents.

En un altra carpeta, sota el títol, autògraf de l'Aulèstia, de *Notas históricas y literarias*, es troben innumbrables apuntacions i esborranys relatius a la seva *Història de Catalunya* (Barcelona, 1887-1889; reimpressa i anotada a cura d'Ernest Moliné i Brases a Barcelona, Seguí, dos volums).

130

Roger, Llibre de religiosos costums d'Alguayre

Ms. de 16 ff. s. n. + 314 pp. numerades + 1 f. útil s. n., en paper, d'escriptura molt curosa del segle XVIIe (225 × 164 mm.). Relligadura de l'època, en pergamí, amb daurats al llom i als plans. Talls daurats. Vestigis de tancadors de seda verda.

(p. 1) *Llibre de Religiosos Costums | y Regulars Estatuts, que las Religio- | sas del Ill^{re} Conuent de Nostra Sen^{ra} | de Alguayre de la Sagratissima, y No- | bilissima Religió de Sant Joan professan | en aquest Noble Conuent. | Compost per lo Molt Rnt. P. M. F. | Thomas Roger Religios del Orde de | Sant Domingo de Predicadors Conuen- | tual en lo Conuent de la Ciutat de Lleyda. | Dedicat | A la Gloriosa Verge Maria | 1628.*

Segueix la

Taula del Llibre dels Religiosos Costums...

Ocupa 16 ff. s. n., relligats entre les pp. 2 i 3, essent ordenada alfabèticament.

(p. 3) Oracion Dedicatoria a la Gloriosa Virgen Maria. — Deuda es, Divina Reyna y Señora mia...

Acaba a la p. 6, amb la signatura no autògrafa de fra Roger.

(p. 7) Epistola Oratoria a la muy Ill^{re} D.ª Geronima de Voltor, Priora del Noble Convento de Nuestra Señora de Alguayre y a las Damas Religiosas de San Juan del mismo Convento su humilde Siervo Fray Thomas Roger. — Aquellas Nobilissimas Damas Romanas...

Acaba a la p. 12, amb la data (Lleyda, 30 setembre 1628). A la p. 13 comença el *Llibre Primer*, continuant ja tot el text en català. A la p. 313 es troba un Decret sense signatures autògrafes, de fra Pere Jordi Puigdorfilà, Prior de Catalunya de l'Orde de Sant Joan de Jerusalem, datada a 2 de març de 1629, en el monastir de l'Alguayre, aprovant les coses contingudes en el llibre.

Al foli següent hi ha una delegació per assistir al Capítol General, referent al 30 d'abril de 1693.

L'obra té quatre llibres, els quals comencen respectivament a les pp. 13, 143, 217 i 297.

Aquest manuscrit va ser regalat a la BIBLIOTECA en 1910 pel Sr. Lluís Farraudo Saint-Germain.

131

Quadern de Capbreuacions del Comte de Solterra

Ms. de 84 ff. numerats en llapis, modernament, + 3 preliminars útils s. n. en paper, de mà del segle XVIIIe (205 × 155 mm.). Relligat en uns fulls de Leccioner en pergamí del segle XIVe, damunt el qual s'escrigué en tinta negra : *Quart | Sor Compte.*

(f. 3 preliminar) *Codern de Capbreuacions de diferents llocs y Senyories del Sr. Compte de Solterra.*

En els ff. 1-2 preliminars hi ha una mena d'index alfabètic.

132

Capbreu de Palol de Reverdit

Ms. de 51 ff. en pergami, de lletra del xvie segle (392 × 329 mm.). Relligadura més moderna, en pergami, amb cintes per a esser lligat. Al lloc: *Capbreu de Palol de Reverdit de 1538 a 1542*. Al pla anterior les signatures de col·locació del capbreu en l'arxiu on s'estotjava: *Terrades y Palol | Tit. 10. | Des.^a 9 | Num.^o 1*, i de lletra del segle xixe: *Todo este libro contiene cabrevaciones autenticas del señorio territorial de Palol*.

Al f. 1 hi ha la rúbrica alfabètica del capbreu, començant el text al f. 1 v.

Hoc est caputbreue publicum factum et firmatum a personis infrascriptis in posse mei Gasparis barrot notarii publici Gerunde ad instantiam et requisitionem magnifici domini Francisci sebastiani de terradas Ciuis gerunde domini Castri parrochie de palaciolo de Riuoutis seu discreti Petri bosch ciuis Gerunde procuratoris sui de mansatis bornis censibus taschis agrariis dominiis, hominibus et feminis ac servitutibus et iuribus quos quas et que dictus magnificus dominus franciscus Sebastianus de terradas tanquam dominus dicti Castri habet et possidet in dicta parrochia de palaciolo de Riuoutis et alibi sub forma modo serie et tenore sequentibus.

La primera escriptura és del 28 de març de 1538, i l'última, al f. 43 v., del 23 de setembre de 1542. Els ff. 44-51 són blancs; entre una escriptura i l'altra hi ha sempre 2 pp. blanques, degut a què els pergamins mai s'escrigueren per la banda del pèl.

133

Util de la Casa de Pons i Sarriera de Torroella de Montgrí

Ms. de 13 ff. numerats + 2 ff. preliminars de paper, de segle xvie relligat en pergami (349 × 281 mm.). Al pla anterior: *Util | De la Casa de Pons | y Sarriera de Torroella | de Mongri | N.º 3*.

(f. 1 preliminar) *Libre Util | de N.º 3. | De la Casa de Pons | de torroella de Mon- | gri Bisbat de Gerona | Centuria de.*

El f. 2 prel. conté la rúbrica del contingut; al f. 1 comencen els documents amb un gran encapçalament caligràfic en lletres daurades. El primer document és de l'11 de maig de 1584 i es refereix a la institució de diverses obres pies en la vila de Torroella per D. Antic de Sarriera i de Pons. Els altres documents,

tots ells amb autenticacions notariales, van per ordre cronològic des del 7 d'agost de 1405 fins al 29 de juliol de 1532. A dins hi ha una fulla solta plegada pel mig contenint un arbre genealògic de la família Sarriera amb els entroncaments de Proxita i Rocaberti.

134

Util de Requesens i Quart

Ms. de 71 ff., en paper numerats, + 9 preliminars, de mida diferent i posteriorment afegits. Escriptura del segle XVIIIe (320 × 211 mm.). Relligadura de pergamí amb cintes també de pergamí. Al pla anterior: *Util | de las Sas de Recha | sens y Quart Bisbat | de Gerona | N.º 1.*

(f. 5 preliminar) *Llibre de Vtil | del Honor, Bat- | llia y Castell de | Rechasens, citu- | at en la Ciutat | vella de Gerona : | y del Domini Di- | recte de Quart.*

Els ff. 5-7 preliminars contenen l'*Index del Llibre*. Els ff. 7 v.-9 són en blanc. Al f. 9 v. preliminar s'hi observen vestigis d'un escut nobiliari en colors, que fou esborrat. Al f. 1, numeració vella, comencen les transcripcions, anant cada una precedida d'un resum en català, fet de mà diferent. El primer document es refereix a la *Venda dels Censos y Feus del Castell de Requesens de la Ciutat de Gerona, feta a favor de la Casa de Çarriera*, a Girona el 22 de març de 1353. Entre els ff. 26 i 35 s'intercalaren unes còpies, algunes en paper segellat, del segle XVIIIe. L'última escriptura és del 16 de març de 1370. Les transcripcions solen anar autenticades pel notari Ramon Vila de Girona l'any 1714.

135

Llibre Segon de Dipòsits de la Cort real de Girona

Ms. de 169 ff. numerats en llapis, modernament, en paper, essent del tot blancs els ff. 89, 104, 108, 119, 120, 149-169, + 1 preliminar, d'escriptura de diverses mans del segle XVIIe (303 × 211 mm.). La foliació vella salta des del f. 121 al 150. Relligat en pergamí flexible de l'època. Al pla anterior es llegeix: *Llibre 2 de deposits de la Cort Real de Gerona*. A sota les signatures velles de col·locació.

(f. 1 preliminar) *Libre segon de mi don franc. de Cruylles de deposits comensat a 17 de maig de 1605 fets per ex.º de la cort real de Girona.*

A sota les indicacions d'haver exercit successivament la depositaria els senyors Joan Çarriera i de Gurb i Francesc Desbach i Descallar, des de 4 d'abril de 1623 i 7 de desembre de 1624, respectivament.

Al f. 1 comencen els dipòsits, anotats dia per dia, amb llur distribució a continuació.

136

**Certificació de la Provisió reial estimant la regalia de nomenar el comte de
Solterra els escribans de Girona**

Ms. de 166 ff. en paper segellat, modernament numerats, de mà del segle XVIIIe (301 × 200 mm.). Relligat en pasta de l'època, amb llom decorat, llegint-se en el teixell : *Provisi | sobre | Escriba*.

Foli 1, a sota el segell de classe tercera, de l'any 1769:

Juan de Peñuelas del Consejo de S. M. su secretario y escribano de camara y de Gobierno por lo tocante a los Reynos de la Corona de Aragon.

Certifico que ante los señores del Consejo...

(f. 166 v. acaba) : Y para que conste doy esta certificación en Madrid á treinta de octubre de mil setecientos sesenta y nueve. Juan de Peñuelas. (rubricat).

Aquesta certificació, lliurada a instància del Comte de Solterra, és de la resolució que va tenir una instància presentada al Consell pel Comte de Solterra, el Duc de Medinaceli, com a Comte d'Empúries, i el Degà i Capítol de Vich, contra la disposició que els escrivans per aquells nomenats, en virtut de privilegis reials antiquíssims, es presentessin dins el terme de tres mesos al Consell per obtenir l'aprovació de llur nomenament.

137

Furs de València

Ms. de 128 ff. numerats, en pergami, del XIV^{en}. segle. Falten els ff. 112-119. Rubriques vermelles i caplletres, alternant, en blau i en vermell (360 × 267 mm.). Relligadura en pergami del segle XIXe; al llom : *Codich | del Rey | Don Jaume*. Al v. del primer full de guarda, hi ha repetides de mà del segle XIXe, les tres primeres ratlles del manuscrit.

(f. 1) *primer libre*. *En layn de nostre senyor mil doents Trenta e huyt nou dies a la entrada del mes de octubre lo senyor Rey darago en Jachme pres la ciutat de Valencia*. — Començament de saulesa si es la temor de deu e naturalment lo deuem tembre...

(f. 1 v.) *Comencen les costumes els stabliments del regne e de la ciutat de Valencia del senyor Rey en Jachme per la gracia de deu Rey Darago e de Mallorques e de Valencia*...

(f. 128 v., s'interromp amb les paraules:) *aytant com basten a esmenar la malfeyta que hauran feyta a*

Correspon a la rúbrica *De malfeytors* del llibre novè.

Els *Furs de Valencia* foren estampats a València en 1482 (Haebler, *Bibliografía ibérica*, 288) i en la mateixa ciutat per Joan Mey, l'any 1548.

Fou adquirit per l'Institut d'Estudis Catalans en agost de 1909.

138

Resum dels títols i drets del Comte de Solterra en la parròquia de Quart

Ms. de 2 ff. s. n. preliminars + 105 de numerats. Escriptura del segle XVIIIe.

(f. 1 preliminar) Codern o Resumen haont se troban notats y calendats tots los Títols y actes de las directas Señorías que lo Illre. y Egregi Señor Don Joan Çarriera y de Gurb Comte de Solterra en la Ciutat de Gerona domiciliat reb en la Parroquia de Santa Margarida de quart Batlia Real de Gerona.

Al f. 2 preliminar hi ha l'índex, començant al f. 1, numerat, el text.

139

Llibre de Fundacions de misses del Convent del Carme de Girona

Ms. de 1 f. s. n. preliminar + 180 numerats + xvi d'índex numerats modernament. Lletra de diferents mans del segle XVIIIe i XIXe (200 × 153 mm.). Relligadura en pergamí flexible.

(f. 1 preliminar) Llibre de notas diferens de las fundacions de missas del Convent del Carme de Gerona, ahont se trobaran tambe las obligaciones de las fundacions antiguas y modernas, la renda ques cobra, lo que lo conte a consumit de capitals : extret dels acanalats 4, 5, 6 y de las notas del Sr. Joseph Abras. Comensat en Juny de 1742.

Advertint que hi a altre llibre que porta lo mateix faltan enpero alguns partits y se acaban los fulls, y per esto copiare totas las notas de aquell, las que constaran de diada y any y se notaran despues las fundacions, aseñalant la renda corresponent a quiscuna, segons lo que se porá alcansar dels acanalats y notas ditas.

140

Exposició de les pretensions del Comte de Solterra sobre la Vall d'Hostoles

Quadern de 10 ff. en paper, de lletra del segle XVIIIe (310 × 210 mm.).

(f. 1) Instructa de quant per lo present preté lo Egregi Señor Comte de Solterra... que com a Señor de la Vall de Hostoles Bisbat de Gerona preté de present sobre lo possessor del Mas Campasol de la Parroquia de St. Iscle de Colltort de la mateixa Vall de Hostoles, en virtut de los títols baix expressadors.

141

Quaderns de comtes de les Lleudes reals de Girona

Recull de cinc quaderns, de diferents mans del segle xvie (310 × 210 mm.). Formen en conjunt seixanta vuit fulls, que s'han numerat seguidament en relligar-se el manuscrit.

1 *Comptes antichs dona al Rational Joan Pere de Cruilles deles lleudas reals dels anys 1505 fins en 1509.*

20 ff.

2 (f. 21, de lletra més moderna) *Memorial antich de les rendes Reals.*

En los anys Mil d. x. e xi. e los altres anys consecutivament de dos en dos anys les dites lleudes se son arrendades als preus e persones següents...

12 ff.

3 (f. 33) Compte lo qual lo magnifich mossen Francesch de Cruilles com areu del magnific mossen Joan Pere de Cruilles... dona al magnific mestre racional... de les leudas Reals... del bisbat de Girona... lo qual comte comença lo primer dia de mes de janer Md xiiii e fina fins e compres tot lany dxviii.

Dos quaderns amb 24 ff.

4 (f. 57, de lletra més moderna) *Comptes dats al racional de les rebudes de las lleudas reals per Francesch de Cruillas fill de Joan Pere de Cruillas en lo any 1528.*

12 ff.

142

Sentència d'un plet del comte de Solterra sobre la Vall d'Ostoles contra els conjugs Bonay i Espigol

17 ff. en paper, de mà del segle xviiie (310 × 211 mm.).

(f. 1) Real Sentencia proferida per S. Ex.ª y Real Audiencia dest Principat de Cathaluña, en lo Procés de la Causa que a instancia del Egregi Señor Comte de Solterra se vertia vers y contra Esteva Bonay y Elisabet Bonay y Espigol Conjuges de la vila de Sant Feliu de Payarols...

Publicada als 24 de Mars 1735.

143

Documents referents al castell de Requesens

Quadern de 8 ff. s. n. de lletra del segle xviiie (310 × 205 mm.).

(f. 1) *Plech de Diferents Papers | jahents per lo Castell de Reca- | sens y de Quart de | N° 1 | Copias Simples.*

És un resum d'algunes escriptures de l'Arxiu de la Casa Sarriera. La primera es refereix al 17 de març de 1510. Inclòs en el mateix plec es troben dos arbres genealògics de la casa Sarriera i sos entroncaments amb les de Pròxita i Rocaberti.

144

Vendrell, Mapa de les Antilles

Mapa dibuixat sobre un gran pergami (1,30 × 0,64 mm.), de forma oblonga, però amb un cap tallat verticalment. Les costes són pintades de color cendrós, i els límits dels mars que les rodejen, de verd clar. La lletra sembla del segle XVIIIe En la part superior, mirant-lo pel llarg, estan marcats els graus de latitud, des de l'11 al 30. En la part dreta inferior, dintre un rectangle quadrat, es detallen els «Nombres de los Cayos del Canal Viejo» i els «Nombres de los Cayos del N.» Darrera l'últim nom es llegeix : «Vendrell fecit.»

El mapa comprèn principalment les illes de Cuba i Jamaica, les costes de la Florida i de la «Costa Firme de Santa Fe».

Donatiu del Sr. Josep Rogent Pedrosa.

145

Corbera, Las prosperidades infelices

Ms. de 79 ff. numerats en llapis, modernament, de mà del segle XVIIe (302 × 208 mm.). Relligadura moderna en pergami. Al f. 1, que és de guarda, hi ha, de lletra posterior, uns exercicis de ploma. La portada, manuscrita, es troba al f. 2, i al damunt, de lletra diferent, es llegeix : «Morí lo Sor. Rnt. Mir a 3 de Abril ales 9 ores y mitja del mati avuy 1663».

(f. 2) *Las prosperidades infelices. | Historia de Philipa la Catanesa, muger | del gran Senescal de Nápoles | i breue relacion de las guerras de Sicilia por el gran Rey don Pe- | dro de Aragon, i su ijo Fa- | drique. | Dirigida a Don Guillem Ramon de Moncada, | Mayorazgo sucessor y cabeça en las casas y | estados de Moncada, Castro, Pinós, | Çeruellon, y Peralta. | Por Esteuan de Corbera ciudadano onra- | do de Barcelona.*

Al f. 3 hi ha la dedicatòria a D. Guillem de Moncada, signada per l'autor i datada a Barcelona el 20 de desembre de 1624.

(f. 4 comença el pròleg:) El sugeto desta Historia, y todas las circunstancias y adornos que la acompañan...

f. 9 comença el text, després de repetir-se el títol:

Como solo Dios es el que funda los estados...

(f. 79 acaba el text:) que al que alaga le engaña, y al que abraça le ahoga.

Aule culmen Lubricum. Tacito.

que las cosas descompassadamente grandes, no han menester otro enemigo para su ruina : su mismo pesso las derriba.

Properante ruina, summa cadunt. Quinto Curtio lib. 3. Lucano Lib. 5.

Diu Torres Amat (*Diccionario*, 187) que el manuscrit d'aquesta obra inèdita den Corbera la tenia en su poder e iba luego a imprimir D. Rafael de Vilosa, segons aquest escrigué a Nicolàs Antonio. Aquest (*Bib. Hisp. Nova*, II, 290) al·ludia a una història de los successos de los Catalanes y Aragoneses en la recuperacion de Sicilia, fonamentat-se en la menció que se'n fa en el pròleg de la *Cataluña Ilustrada* del mateix autor.

Regalat pel Sr. Paluzie en novembre de 1910.

146

Cançoner del segle XIVe

Lletra del XIV.^{en} segle, escrit a tota plana sobre 254 cares de pergamí de 315 × 232 mm. Manca el plec primer que contenia els ff. 1-x i els ff. xi i xii del segon plec : aquests folis ja mancaven en 1876, data de la primera notícia del cançoner. S'ha fet ara una paginació en llapis. Les poesies, amb molt poques excepcions que s'indicaran, van escrites com a prosa, amb calderons per marcar les cobles, i punts vermells per separar cada vers. Aquesta disposició, usual en els cançoners provençals dels segles XIIIe i XIVe, no l'hem trobada en cap altre dels catalans que portem descrits. Títols vermells, caplletres colorides amb dracs o testes que s'anotaran : des de la meitat endavant del ms. manquen títols i gairebé totes les caplletres foren deixades en blanc pel dibuixant. — El ms. està complet d'il·luminació en les pp. 1-36, 39-54, 57-76, 98-99; manquen les caplletres pp. 37-38, 55-56, 77-97, 100-252; manquen els calderons blaus pp. 37-38, 55-56, 77-252; manquen els calderons vermells pp. 37-38, 55-56, 247-252; manquen els títols vermells pp. 37-38, 55-56, 247-252; apareixen escrites en forma mètrica només les poesies que ocupen les pp. 77-80, 200-202, 249-254. — Els números 1-104 són poesies d'En Cerverí de Girona.

La relligadura d'aquest notable cançoner havia caigut quan el posseïa el catedràtic de Saragossa D. Pau Gil i Gil, des d'on va esser descrit ràpidament, primer pel nostre D. Manuel Milà i Fontanals en 1876 (*Notes sur trois manuscrits : I, Un Chansonnier provençal...* Extret de la *Revue des langues romanes* de Montpellier), el qual va donar-lo a conèixer als estudiosos; i en 1890 per M. Amadeu Pagès (*Un chansonnier provençal de Saragosse*, extret dels *Annales du Midi*, de Tolosa, II, p. 514). — Alguns provençalistes han marcat diferentment aquest cançoner. En Crescini el sigla *h* (*Per un passo di Rambaldo di Vaqueiras...*, en *Per gli studi romanzi*, Padova, 1892, p. 60); en Chabaneau el marca *Gil* (*Les biographies des troubadours...*, Toulouse, 1885); n'Adolf Kolsen, acostant-lo a *S* (Oxford) li posa *Ss* (*Sämtliche Lieder des Troubadors Giraut de Bornelh*, Halle, I, 1907) i En Jeanroy (*Annales du Midi*, XXI (1909), p. 551) proposa que

se'l nomeni el cançoner de Barcelona, però també el marca Ss en la seva *Bibliographie sommaire des Chansonniers provençaux* (París, 1916. Les classiques français du moyen age, p. 14). — Aquest preciós manuscrit, que per tants motius convenia que es conservés en un dipòsit públic català, va entrar a la Biblioteca de Catalunya en 1910 per donació feta a l'Institut d'Estudis Catalans pels deu generosos patricis següents: Isidre Bonsoms, Pere Grau Maristany, Eduard Sevilla, marquès de Maury, Josep Mansana, Jacinte Serra, Manuel Girona, Hug Herberg, Archer M. Huntington i Teresa Ametller que l'adquiriren d'un antiquari per la quantitat de 20,000 pessetes. — Durant el temps que aquest cançoner ha estat en possessió de D. Pau Gil només dos erudits en pogueren obtenir còpies, que són: Max Kleinert, *Vier ungedruckte Pastorelen des Troubadors Serveri von Gerona*, Halle, 1890, i n'Adolf Kolsen en la seva esmentada edició de les poesies d'En Guerau de Bornell.

- 1 (f. xiii, p. 1, tot continuant una obra) vos toylla
Amors com pus gelos vos desacoylla
Fragment de cobla de cinc versos, una de vuit i dues tornades de tres.
- 2 (f. id., p. id.) *Canço*.
E no val pascors al mal damor guerir
Una cobla de quatre versos, quatre de vuit, una tornada de tres i altra de dos.
- 3 (f. xiii v., p. 2) *Aniversari*.
No say chantar mays ne cuynda sazors
Sis cobles de set versos i dues tornades de tres.
- 4 *Lo vers del pessament*.
Cantas vetz soy blasmatz
Cinc cobles de deu versos i dues tornades de quatre.
- 5 (f. xiiii, p. 3, en la D un bust de dona) *Lo vers del badayll*.
De vi gras e de carn magra
Cinc cobles de set versos, una tornada de quatre i altra de dos.
- 6 (f. xiiii v., p. 4, en la P un cap de bisbe) *Lo vers de cels que fan perdre el mon*.
Princep enic e bisbe negligen
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 7 *Canço*.
Nom platz que pratz ne may oymay atenda
Cinc cobles de set versos i una tornada de tres.
- 8 (f. xv, p. 5) *Lo vers del acusador*.
Ben deu si eys de tot mal escusar
Cinc cobles de vuit versos i dues tornades de quatre.
- 9 (f. xv v., p. 6) *Lo vers dels .V. sens naturals*.
Peccatz mortals me par ques deson pars
Cinc cobles de vuit versos i tornada de quatre.
- 10 (Sense títol, en la Q cap d'home cabellut amb barba rossa).

- Qui vezia son dan dins sa mayso
Cinc cobles de cinc versos i dues tornades de tres.
- 11 (f. xvi, p. 7) *Canço de madona sancta Maria.*
Reys castelas tota res mor e fina
Cinc cobles de set versos, dues tornades de tres i altra de dos.
- 12 (f. xvi v., p. 8) *Lo vers de les rimes soltes.*
Si tot mesmay can la cigala canta
Cinc cobles de cinc versos i tornada de dos.
- 13 *Canço.*
Si com layga tra peitz que res que sia
Cinc cobles de vuit versos i dues tornades de quatre.
- 14 (f. xvii, p. 9) *Canço*
Si per amar leyalment ab amor
Cinc cobles de set versos i tornada de tres.
- 15 (f. xvii v., p. 10) *Canço.*
Si nuyll temps fuy pessius ne cossiros
Cinc cobles de set versos, una tornada de tres i altra de dos.
- 16 Tans affans pesans e dans tan grans damor
Amb nombroses rimes interiors, apareix ací en cinc cobles de sis versos, una tornada de dos i altra d'un sol.
Publicat per Milà, *Obras*, II, p. 393.
- 17 (f. xviii, p. 11) *La canço del comte.*
Tota dona val mays can letrapren
Sis cobles de sis versos i tornada de quatre.
- 18 (f. xviii v., p. 12) *Lo uers del seru.*
Totz homs deu far aquo quel veyll sers fa
Vuit cobles de set versos i dues tornades de dos.
Milà, *Obras*, II, p. 390.
- 19 (f. xix, p. 13) *Lo vers de deu.*
Un bo uers agra obs a far enans
Cinc cobles de cinc versos i dues tornades de tres.
- 20 *Lo uers de la terra de preste Johan.*
Volgragesson li rey aytal usatge
Sis cobles de set versos i dues tornades de tres.
- 21 (f. xix v., p. 14) *Canço.*
Volgra midons mazes en tal guiza
Cinc cobles de cinc versos, dues tornades de tres i altra de dos.
- 22 (f. xx, p. 15) *Pistola.*
Après lo uers comença
Set cobles de dotze versos, una tornada de quatre i altra de sis.

- 23 (f. xx v., p. 16) *Retronxa*.
Sagues tan be temps ne razos
Cinc cobles de dotze versos amb represa *peró sitot*, i dues tornades de quatre.
- 24 *Recepta dexarob*.
De pala a torosela
Dialogada; una cobla de quinze versos, la segona de sis, la terça de dotze, la quarta de nou, la cinquena de tretze, la sisena de catorze, la setena d'onze, la vuitena de deu, la novena de sis i la desena de deu.
- 25 (f. xxi, p. 17) *Estempida*.
Pus chan era e sesmera
Quatre cobles de disset versos i dues tornades de cinc.
- 26 (f. xxi v., p. 18) *Estempida*.
Si com midons es belayre
Cinc cobles de tretze versos.
- 27 (f. xxii, p. 19) *Estempida*.
Tener uolria la uia cauia xantan
Tres cobles de vint-i-vuit versos.
- 28 *Descort*.
Pus amors vol queu faça sa comanda
Una cobla de vuit versos, la segona de set, la terça de quinze, la quarta de deu, la cinquena de quinze, la sisena de cinc, la setena de sis i la vuitena de quatre.
- 29 (f. xxij v., p. 20) *Descort*.
Estrayrem uolia de midons amar
Sis cobles de quinze versos, una tornada de sis i altra de vuit.
- 30 (f. xxij, p. 21, en la P cap de dona rossa) *Desirança*.
Pus fis amayre
Cinc cobles de dotze versos i dues tornades de sis.
- 31 (f. xxiii v., p. 22) *Alba*.
Axi com cel canan erra la uia
Sis cobles de set versos i dues tornades de tres.
- 32 (f. xxiiij, p. 23) *Estempida*.
Dona de plasença sofrença
Cinc cobles de dotze versos i dues tornades de quatre.
- 33 *Libel*.
Francs reys humils e cars e damoros semblan
Dues cobles de vuit versos i la terça de nou.
Pompeu Fabra, *Gramática de la lengua catalana*, Barcelona, 1912, p. 337.
- 34 (f. xxiiij v., p. 24) *Acuyndamen*.
Eras ueyretz motz prims e cars
Cinc cobles de set versos, una tornada de cinc i altra de dos.

- 35 (En la P un cap de rei, ros) *Siruentes*.
 Pus li rey laxon la ley e pretz e ualor en destric
 Cinc cobles de dotze versos i tornada de quatre.
- 36 (f. xxv, p. 25) *Siruentes*.
 Hom no pot far siruentes mas siruen
 Sis cobles de vuit versos.
- 37 (f. xxv v., p. 26) *Vers breu*.
 Tart fa hom mal pus sia entre bonas gens
 Cinc cobles de cinc versos i dues tornades de tres.
- 38 (En la T un lleó amb llengua enfora) *Vers estrayn*.
 Ta flamart sa flama o flomon ma flamal
 Cinc cobles extravagants de set versos i dues de cinc.
- 39 (f. xxvi, p. 27) *lo uers del destretg*.
 Com fis destreitz qui nos pot cosseyllar
 Sis cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 40 (f. xxvi v., p. 28) *lo uers de la lengua*.
 Dels lays dels auzelos
 Sis cobles de vuit versos i dues tornades de quatre.
- 41 *lo uers dels bes descouinens*.
 Tan fol cuion que sia couinenz
 Cinc cobles de sis versos, una tornada de quatre i altra d'un.
- 42 (f. xxvii, p. 29) *lo uers gros e soptil*.
 Obra subtil prim e trasforia
 Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 43 (f. xxvij v., p. 30) *Canço*.
 Us. an. chan. an. pe. san. dre. çan. ri. man.
 Tantes rimes internes com mots : Cobles aparents, una de cinc versos, dues de tres i una de quatre.
- 44 *lo uers que ditz per que auia celatz tan los uers e las xanços*.
 Entrels reys els baros
 Sis cobles de set versos i dues tornades de dos.
- 45 (f. xxviii, p. 31) *lo uers del saig e del ioglar*.
 Si cel que ditz entre saig e jutglar
 Sis cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 46 (En la S un animal portant una antorxa encesa) *lo vers del comte de Rodes*.
 Si tot ses braus lairs el mes
 Cinc cobles de vuit versos, una tornada de quatre i altra de sis.
 Milà, *Obras*, II, p. 403.
- 47 (f. xxviii v., p. 32) *lo uers meraueylos*.

- Nuylls hom no pot tan bo mot com no dir
Cinc cobles de sis versos i tornada de dos.
- 48 (f. xxix, p. 33; sobre la A un simi) *la canço de les letres*.
A vos me suy bona domna donatz
Cinc cobles de deu versos, dues tornades de dos i una d'un.
Milà, *Obras*, II, p. 398.
- 49 *lo uers del eniana pastor*.
Man semblon leniana pastor
Cinc cobles de cinc versos, tornada de tres i altra de dos.
- 50 (f. xxix v., p. 34) *lo uers dels desplazens e dels uilas*.
Us uers feray que playra als plasenz
Sis cobles de sis versos i dues tornades de tres.
- 51 (f. xxx, p. 35) *lo uers de paradis e dinfern*.
Li caualer e li prezicador
Sis cobles de sis versos i tornada de tres.
- 52 (f. xxx v., p. 36) *lo uers de la hostia*.
De deu nos deu nuyll hom maraueyllar
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de tres.
- 53 *lo uers del Rey de Maylorca*.
Nuylls hom sauis no deu seynor preyar
Cinc cobles de sis versos, una tornada de dos i altra d'un.
- 54 (f. xxxj, p. 37; tot aquest foli manca de títols en vermelló, de calderons i de caplletres colorides. Títol escrit, molt xic, al marge) *lo vers repenti...*
AXi com cel qui ditz quel vis es fortz
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 55 (Molt xic al marge) *lo uers de falsa femna*.
AGreu pot hom conoixer en la mar
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
Milà, *Obras*, II, p. 392.
- 56 (f. xxxi v., p. 38, sense títol).
una re dey a deu grazir
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 57 (f. xxxii, p. 39; el títol molt xic en negre, al peu de la p. 38.) *Canço*.
Greus dolors es entre dos fis amans
Cinc cobles de sis versos i tornada de quatre.
- 58 *lo uers humil*.
En lors chantars dizon man trobador
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 59 (f. xxxii v., p. 40) *Canço*.

- Agreu sera nuylls homs fals ne trazire
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 60 *lo uers turmentat.*
Fols amans ditz camors tan lo destreyn
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de tres.
- 61 (f. xxxiij, p. 41) *Mig uers e miga canço.*
Qui bon fruit uol recoyllir be semena
Sis cobles de sis versos i dues tornades de dos.
Milà, *Obras*, II, p. 401.
- 62 (f. xxxiij v., p. 42) *lo uers dels escolars.*
Fyll eras pus en escolars anatz
Cinc cobles de set versos, dues tornades de tres i una d'un.
- 63 (f. xxxiiij, p. 43) *Aniuersari.*
Ta mal me fay sala
Cinc cobles de vuit versos, dues tornades de dos i una d'un, totes amb la represa *tal irai per sal.*
- 64 *Lo uers dels tres reys.*
Un uers uuyll nouelamen bastir
Sis cobles de sis versos, una tornada de tres i una altra de dos.
- 65 (f. xxxiiij v., p. 44) *lo uers del uassayll leyal.*
Totz homs fay mal qui ueya en enbarch
Cinc cobles de sis versos i tornada de dos.
- 66 *Mig uers.*
Meig uers faray leuger e pla ses força
Tres cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 67 (f. xxxv, p. 45) *lo uers de las erbas.*
Mon chan comenz dira mesclat ab gaug
Sis cobles de set versos i dues tornades de tres.
- 68 (f. xxxv v., p. 46) *lo uers de paratge.*
Paratges a molt perpres
Sis cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 69 *lo uers reuers.*
A tot payre deuria plaser e saber bo
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.
- 70 (f. xxxvj, p. 47) *lo uers leuger.*
Perque nom daran renda
Cinc cobles de vuit versos i dues tornades de quatre.
- 71 (f. xxxvij v., p. 48) *Mig uers car e uil.*
Legons que ditz e no men aquest libres
Tres cobles de sis versos i una tornada de quatre.

- 72 *lo uers de tristayn.*
Si tot no say tristanz lamanz conques
Cinc cobles de vuit versos i una tornada de quatre.
- 73 (f. xxxvij, p. 49) *Vers cert semblant de pech.*
Un vers ay començat
Cinc cobles de dotze versos i dues tornades de quatre.
- 74 *lo uers qual se tayn desser cauallers.*
Caualers e siruentz
Vuit cobles de sis versos i tornada de tres.
Milà, *Obras*, II, p. 405.
- 75 (f. xxxvij v., p. 50) *lo uers del mouto.*
Aragues eu atretan dardimen
Cinc cobles de set versos i dues tornades de tres.
- 76 (f. xxxviii, p. 51) *lo uers contrarios.*
Non cuyauo nuls persona
Cinc cobles de vuit versos i dues tornades de quatre.
- 77 (f. xxxviii v., p. 52) *lo uers verdedier.*
Can era paucs auia conpaynos
Quatre cobles de sis versos, dues tornades de tres i altra de dos.
- 78 *lo uers forçadamen trames.*
La razos ses iay quel ric croy falc mandada
Cinc cobles de dotze versos, una tornada de quatre i altra de sis.
- 79 (f. xxxviii, p. 53) *lo uers desguardar.*
Rotz nobles seyner deuria be gardar
Sis cobles de sis versos i tornada de quatre.
- 80 (f. xxxviii v., p. 54) *Mig siruentes.*
Can aug en cort tritz e mazans e brutz
Tres cobles de dotze versos, endreça de sis i tornada de dos.
- 81 *Siruentes.*
En breus sazo aural jorn pretentori
Cinc cobles de sis versos i dues tornades de tres.
- 82 (f., xl, p. 55. En aquest foli manquen títols, caplletres i tocs vermells i blaus.
Petit al marge) *Mig seruentes.*
com pusch de xantar retener
Tres cobles de deu versos, una de sis i tornada de tres.
- 83 (f. xl v., p. 56. Petit, al marge) *Seruentes.*
iram luyna ioy e chan
Sis cobles de nou versos, una tornada de cinc i dues de dos.
- 84 (Petit, al marge) *Seruentes.*

voletz auer be lau entrels ualens

Cinc cobles de vuit versos, una tornada de quatre i una d'un.

- 85 (f. xlj, p. 57) *Siruentes*.

Trop menug de cortz anar e de iuglaria

Cinc cobles de vuit versos, dues tornades de quatre i altra de dos.

- 86 (f. xlj v., p. 58) *Siruentes*.

Juglar prec vos ans que mortz vos aucia

Cinc cobles de sis versos i dues tornades de dos.

- 87 *Pastorela*.

Entre Lerida e beluis

Cinc cobles d'onze versos i una de cinc, una tornada de cinc i altra de tres.

Kleinert, *Vier bisher ungedruckte Pastorelen des Troubadors Serveri von Girona*, Halle, 1890, p. 20.

- 88 (f. xlij, p. 59) *Pastorela*.

Entre caldes e panedes

Sis cobles de vuit versos, una de quatre, una tornada de quatre i altra de dos.

Kleinert, p. 22.

- 89 (f. xlij v., p. 60) *Pastorela*.

En may can per la calor

Kleinert, p. 25.

Vuit cobles de dotze versos, una de vuit i tornada de quatre.

- 90 (f. xliij, p. 61) *Pastorela*.

Pres dun jardi encontrey laltre dia

Cinc cobles de deu versos, una de tres, tornada de tres i altra d'un.

Kleinert, p. 29.

- 91 (f. xliij v., p. 62) *lo plant del Rey en Jahme*.

Si per tristor per dol ne per cossir

Cinc cobles de set versos i dues endreces de tres.

Massó Torrents, *Dos plants inédits d'En Cerverí de Girona*, en *Estudis Universitaris Catalans*, III (1910), p. 258.

- 92 (f. xliiij, p. 63) *lo plant den R. de cardona que feu en cerueri*.

Joy's ne solaz pascors abril's ne mays

Sis cobles de vuit versos, dues de quatre i una de dos.

Massó Torrents, op. et loc. cit., p. 255. Vegi's, també, Jeanroy, *Un planh de Cerverí de Girona* en *Annales du Midi*, XXIV (1912), p. 49, i Bertoni, *Correzioni al testo di un pianto de Cerverí de Girona*, en *Revue des langues romanes*, 1913, p. 9.

- 93 (f. xliiij v., p. 64) *cobla en .vj. lengatges*.

Nuncha querria eu achar

Deu versos.

94 (íd. íd.) *la cobla den cerueri que sa dona dix que no li daria un bays si son pare no lam pregaua.*

Gentil domna vençaus humilitatz

Onze versos.

95 (f. xlv, p. 65) *Cobla esparsa den cerueri.*

Prometre ses dar es aytals

Vuit versos i tornada de dos.

96 *lo sopni que fetz en cerueri.*

Entrarago e nauarra iazia

Quatre cobles de sis versos.

97 (En la P un cap d'home jove, ros) *Dança balada den cerueri.*

Pus no uey leys cuy son amics

Una cobla de sis versos, tres de quatre i dues tornades de dos.

98 (f. xlv v., p. 66) *Siruentes dança den cerueri.*

Tant ay el cor dalegrança

Tres cobles de sis versos i dues tornades de quatre.

99 *Ayço es uiadeyra.*

Nol prenatz los fals marit ia na delgada

Catorze versos.

100 *Espingadura den cerueri.*

A la pluge al ven iran cels que muyllers an

Dues cobles de vuit versos amb represa, i tornada de tres.

101 (f. xlvj, p. 67) *Peguesca den cerueri.*

Com es tamal enseynada

Una cobla de deu versos, altra de catorze i una terça de tres, amb tornada de tres.

102 *Gelosesca.*

Al fals gelos don deus mala ventura

Una cobla de tres versos, tres de set i tornada de tres.

103 (f. xlvj v., p. 68) *Dança.*

Tot can cors dezira auray sil iorn uey

Tres cobles de set versos i tornada de tres.

104 *Balada.*

Si uoletz quem laix damar ço que far nos poria

Una cobla de quatre versos, tres de sis i dues tornades de quatre.

105 (El f. xlvj, p. 69, duu mitja plana blanca i apareix buit un gran espai destinat a la caplletra que no va pintar-se).

la uida den Riambaut de uaqueyras.

Riambaut de uaqueiras si fon fils dun paubre caualers de proensa del castel de Vaqueras...

- 106 (f. xlvj v., p. 70) *Riambaut de uaqueyras*.

Bona dona un cosseyl uos deman

Tres cobles de vuit versos, i altres quatre cobles continuades en lletra petita, de l'època, a sota i al marge interior i inferior.

- 107 (Sense títol)

Eram requer sa custum e son us

Cinc cobles de vuit versos.

- 108 (f. xlvij, p. 71) *Riambaut de uaqueyras*.

En abril can uey uerdeiar

Cinc cobles de set versos i una de tres.

- 109 (f. xlvii v., p. 72) *Riambaut de uaqueyras*.

Ab xan dauçels començ eu mes xanços

Cinc cobles de sis versos.

- 110 *Riambaut de uaqueyras*.

Sauis e fols humils e erguylls

Cinc cobles de vuit versos, una de tres i altra de quatre.

- 111 (f. xlviii, p. 73; en la A un cap d'home ros, barbut) *Riambaut de uaqueyras*.

Atressi ay garreiyat ab amor

Sis cobles de vuit versos i una de tres.

- 112 (f. xlviii v., p. 74) *Riambaut de uaqueyras*.

Leu pot hom gaug e pretz auer

Sis cobles de nou versos.

- 113 *Riambaut de Vaqueyras*.

Kalenda maya ne fuiyl de faya

Cinc cobles de dotze versos.

- 114 (f. l, p. 75) *Riambaut de uaqueyras*.

Eras can uey uerdeyar

Quatre cobles de vuit versos, una de nou i altra de deu.

- 115 (f. l v., p. 76) *Riambaut de uaqueyras*.

Ar pren camgat per tostems de xantar

Cinc cobles de set versos i una de dos.

- 116 *Riambaut de uaqueyras*.

Nom alegra yuern ne pascors

Cinc cobles de dotze versos.

- 117 (f. lj, p. 77. Des d'aquí endavant el ms. a penes porta alguna que altra caplletra, que assenyalem. Aquesta obra apareix en forma mètrica, a dues columnes.)

valen marques seynor de montferrat

Quaranta versos monorrim en -at.

valen marques ia no diretz que non

Seixanta tres versos en -on.

valen marques nous uuyt tot recomtar
Vuitanta vuit versos en -ar.

- 118 (f. lij v., p. 80) *Riambaut de uaqueyras*.

lamor trop a les en quen refrayn
Cinc cobles de vuit versos i una de tres.

- 119 (f. liij, p. 81) *Riambaut de uaqueyras*.

eu say la flor pus bela daltra flor
Cinc cobles de deu versos i una de tres.

- 120 (f. liij v., p. 82) *Riambaut de uaqueyras*.

guerra ne playt contramor no son bo
Cinc cobles de deu versos.

- 121 *Riambaut de uaqueyras*.

ab gay sonet leugier
Cinc cobles de deu versos i altra de cinc.

- 122 (f. liiij, p. 83) *Riambaut de uaqueyres*.

anc no cuyde ueser
Cinc cobles de setze versos.

- 123 (f. liij v., p. 84) *Riambaut de uaqueyras*.

truan mala guerra
Nou cobles de dotze versos i dues de tres.

- 124 (f. lv v., p. 86) *Riambaut de uaqueyras*.

aram diguatz riambaut sius agrada
Tençó entre Albert, marquès de Montferrat, i Riambaut, de sis cobles de nou versos i dues de quatre.

- 125 (f. lvj, p. 87) *Riambaut de uaqueiras*.

gaita ben gaiteta del chastel
Quatre cobles de cinc versos.

- 126 *Riambaut de uaqueyras*.

l altas undas que venez suz la mar
Tres cobles de sis versos.

Per a la publicació i bibliografia de les precedents poesies de, o atribuïdes, a Riambau, vegi's Massó Torrents, *Riambau de Vaqueres en els cançoners catalans*, en l'*Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans* de 1907, pp. 414-462.

127 (El verso del f. lvj, p. 88, és tot blanc, com destinat a copiar-s'hi el comentament de la poesia de Bertran de Born «Eu m'escondisc», de la qual solament manquen els cinc primers versos. La foliació, d'aquí endavant, apareix només de vegades, no correspon ni va seguida, i és d'altra mà. No obstant la seguirem amb numeració de guarisme, deixant la romana quan reapareix en el manuscrit).

(f. 57, p. 89, tot continuant l'obra que no comença)
dona per mençonias comtar.

Segueixen cinc cobles de sis versos i una represa de tres. Vegi's Anthoine Thomas, *Poésies complètes de Bertran de Born*, Tolosa, 1888, p. 108, i Albert Stimming, *Bertran de Born*, Halle a. S., 1913, p. 120.

128 *Bertran del born.*

cant uei lo temps renouelar

Sis cobles de vuit versos. Acaba a la p. 90, de la qual només n'ocupa una terça part. No és den Bertran de B.

129 (f. 58, p. 91, biografia) *Vida den Guiraut de borneill.*

v ertatz es quen Guiraut de Borneyll amaua una domna de guascoyna...

130 (p. 92. Altra biografia) guiraut de Borneyl si fo de lemozi de la encontrada de si dueyll...

Vegi's : Chabaneau, *Les Biographies des Troubadours*, p. 222.

131 (p. 93) *Guiraut de borneill.*

d e cantar mi for entremes

Sis cobles de setze versos, una de tres i altra de dos. — Vegi's A. Kolsen, *Sämtliche Lieder des Trobadors Giraut de Bornelh*, I, Halle, 1910, p. 236.

132 (p. 95) *Guiraut de borneill.*

q an creis la fresca fuylls rams

Set cobles d'onze versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 184.

133 (p. 95) *Guiraut de borneill.*

l os apleis ab qieu sueill

Sis cobles de tretze versos, una de sis i altra de quatre. — Kolsen, *id. id.*, pàgina 224.

134 (p. 96) *Guiraut de Borneyll.*

q ui cantar sol ni sap de cui

Vuit cobles de tretze versos i dues de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 262.

135 (p. 97) *Guiraut de Borneyll.*

a ra sim fos en grat tengut

Sis cobles de vuit versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 130.

136 (p. 98. Preciosa M) *Guiraut de borneill.*

M amigam menestra lei

Set cobles de nou versos i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 124.

137 (p. 99. Preciosa M) *Guiraut de borneill.*

M as con mauen dieus maiut

Set cobles de vuit versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 106.

138 *Guiraut de Borneyll.*

s im sentes fizels amics

Vuit cobles de vuit versos, altra de tres i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*, pàgina 148.

139 (p. 100) *Guiraut de borneill.*

- n uylla res a chantar nom faill
Sis cobles de dotze versos, una de quatre i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 52.
- 140 (p. 101) *Guiraut de borneill*.
a ben chantar conue amars
Set cobles de deu versos i una de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 66.
- 141 (p. 102) *Guiraut de borneill*.
car non ay ioi qui maon
Cinc cobles de deu versos i una de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 214.
- 142 (p. 103) *Guiraut de borneill*.
q uant la brunaure s'eslucha
Sis cobles de vuit versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 90.
- 143 (p. 104) *Guiraut de borneill*.
s'ieus quier conseil belamanda
Vuit cobles de vuit versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 366.
- 144 (p. 105) *Guiraut de borneill*.
u n sonet fatz maluais e bo
Vuit cobles de sis versos i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 334.
- 145 *Guiraut de borneill*
a y las com muer
El text comença a la p. 106. Cinc cobles de tretze versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 6.
- 146 (p. 106) *Guiraut de borneill*.
a abans que puey blanc sion uert
Vuit cobles de set versos.
- 147 (p. 107) *Guiraut de borneill*.
a penas say comensar
Sis cobles de set versos i una de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 14.
- 148 (p. 108) *Guiraut de borneill*.
e r ai gran ioi quem (quem) remembra lamor
Cinc cobles de nou versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 2.
- 149 *Guiraut de borneill*.
l'autrier el primer iorn daost
El text comença a la p. 109. Cinc cobles de deu versos, dues de cinc i dues de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 360.
- 150 (p. 109) *Guiraut de borneill*.
s i ia damor p'oghes auer lauzor
Quatre cobles de nou versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 64.
- 151 (p. 110) *Guiraut de borneill*.
a b ioi comens mas chansos
Quatre cobles de vuit versos i represa de quatre.

- 152 (p. 111) *Guiraut de borneill*.
Sieu tant be non ames
Cinc cobles de dotze versos.
- 153 *Guiraut de Borneill*.
a l plus leu quieu sai far chansos
Sis cobles de nou versos, una de cinc i represa de tres. — Kolsen, *Ein neuntes Gedicht des Troubadors Guilhem de Cabestanh* en *Zeitschrift, f. rom. Phil.*, xxxii (1908), pp. 698-704. Els cançoners prov. *C M R V* atribueixen també aquesta poesia a G. de Bornell. Veure Arthur Langfors, *Le troubadour Guilhem de Cabestanh*, en *Annales du Midi*, t. xxvi, 1914, pp. 7 i 55 del tiratge a part.
- 154 (p. 112) *Guiraut de borneill*.
u n sonet nouel fatz
Sis cobles de nou versos.
- 155 (p. 113) *Guiraut de borneill*.
j oys e chanz e solatz
Sis cobles de divuit versos, altra de cinc i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, pàgina 290.
- 156 (p. 114) *Guiraut de borneill*.
l a flors del uergan
Set cobles de setze versos, una de quatre i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*, pàgina 138.
- 157 (p. 115) *Guiraut de borneill*.
g en maten
Cinc cobles de vint-i-un versos, una de cinc i altra de quatre. — Kolsen, *id. id.*, pàgina 114.
- 158 (p. 116) *Guiraut de Borneyll*.
g es aisi del tot non lais
Set cobles de catorze versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 272.
- 159 (p. 117) *Guiraut de Borneyl*.
j am uai reuenen
Vuit cobles de dotze versos, una de sis i altra de quatre. — Kolsen, *id. id.*, pàgina 254.
- 160 (p. 118) *Guiraut de Borneill*.
e r auziretz
Vuit cobles de nou versos i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 166.
- 161 (p. 119) *Guiraut de Borneill*.
b en deu en bona cort dir
Set cobles de nou versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 308.
- 162 (p. 120) *Guiraut de Borneill*.
s enz ualer de pascor
Cinc cobles de vint-i-tres versos i altra de set. — Kolsen, *id. id.*, p. 202.

- 163 (p. 121) *Guiraut de Borneill*.
 b en foroïmais dreitz el temp gen
 Set cobles de dotze versos, una de quatre i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 314.
- 164 (p. 123) *Guiraut de Borneill*.
 q uant bracal brondels el rama
 Set cobles de nou versos, una de tres i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 222.
- 165 (p. 124) *Guiraut de Borneill*.
 a legrar me uolgren chantan
 Set cobles de dotze versos, una de tres i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 40.
- 166 (p. 125) *Guiraut de Borneill*.
 s i per mon sobretotz no fos
 Set cobles de setze versos, una de quatre i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 462.
- 167 (p. 126) *Guiraut de Borneill*.
 b en mera bels chantars
 Set cobles de quinze versos i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 282.
- 168 (p. 127) *Guiraut de Borneill*.
 t ostemps moi sol
 Set cobles de quinze versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 194.
- 169 (p. 129) *Guiraut de Borneill*.
 d e cantar
 Cinc cobles de dinou versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 454.
- 170 (p. 130) *Guiraut de Borneill*.
 b es coue pos ia baizal ram
 Set cobles de vuit versos, altra de quatre i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*,
 pàgina 178.
- 171 (p. 131) *Guiraut de Borneill*.
 n om plai chans de Roysinol
 Set cobles de vuit versos i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 96.
- 172 (p. 132) *Guiraut de Borneill*.
 s il cor non ministra dreig
 Sis cobles d'onze versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 78.
- 173 (p. 132) *Guiraut de Borneill*.
 a quest terminis clars e gens
 Sis cobles de nou versos i altra de sis. — Kolsen, *id. id.*, p. 34.
- 174 (p. 133) *Guiraut de Borneill*.
 p er solatz reueïllar
 Vuit cobles de deu versos, una de dos i altra d'un. — Kolsen, *id. id.*, p. 412.
- 175 (p. 134) *Guiraut de Borneill*.
 o bs magra si mo consentis
 Vuit cobles de nou versos i dues de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 420.

- 176 (p. 135) *Guiraut de borneill*.
s era non pueia mos chans
El text comença a la p. 136. Vuit cobles de set versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 18.
- 177 (p. 136) *Guiraut de borneill*.
l o douz chan dun auzel
Set cobles de catorze versos i dues de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 348.
- 178 (p. 138) *Guiraut de borneill*.
s i sotil sens
Sis cobles de catorze versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 320.
- 179 (p. 139) *Guiraut de borneill*.
l eu chansoneta uil
Vuit cobles de deu versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 300.
- 180 (p. 140) *Guiraut de borneill*.
n on puesc sofrir ca la dolor
Set cobles de deu versos i altra de sis. — Kolsen, *id. id.*, p. 228.
- 181 (p. 141) *Guiraut de borneill*.
q uant de sobreuoler nom tueill
Set cobles de nou versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 160.
- 182 (p. 142) *Guiraut de borneill*.
t ot soauet e dapas
Set cobles de deu versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 154.
- 183 (p. 143) *Guiraut de borneill*.
e ra quan uei reuerdezitz
Vuit cobles de catorze versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 440.
- 184 (p. 144) *Guiraut de borneill*.
e n un chantar
Set cobles d'onze versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 328.
- 185 (p. 145) *Guiraut de borneill*.
s i plagues tant chans com solder enans
Cinc cobles de deu versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 48.
- 186 (p. 146) *Guiraut de borneill*.
s ol camors me pleuis
Cinc cobles de disset versos, una de nou i represa de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 28.
- 187 (p. 147) *Guiraut de borneill*.
a senblan me fai dechazer
Sis cobles d'onze versos i represa de quatre.
- 188 (p. 148) *Guiraut de borneill*.
s anc iorn aigui ioi ni solatz
Set cobles de vuit versos.

- 189 *Guiraut de borneill*.
 p os lo glatz el freitz e la neus
 Cinc cobles de dotze versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 58.
- 190 (p. 149) *Guiraut de borneill*.
 b en es dreitz pos en tal port
 Set cobles de dotze versos, una de quatre i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*, p. 446.
- 191 (p. 151) *Guiraut de borneill*.
 j ois sia comensamens
 El text comença a la p. 152. Set cobles de dotze versos i represa de quatre.
 — Kolsen, *id. id.*, p. 392.
- 192 (p. 152. Sens nom d'autor.)
 a b lonor dieu torn en mon chan
 Vuit cobles de nou versos i represa de cinc. — Kolsen, *id. id.*, p. 384.
- 193 (p. 153) *Guiraut de borneill*.
 s azo e luec e cor e sen
 Sis cobles de catorze versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 82.
- 194 (p. 154) *Guiraut de borneill*.
 de bels digs menutz frais
 Set cobles de dotze versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 430.
- 195 (p. 155) *Guiraut de borneill*.
 a ital chansoneta plana
 Vuit cobles de set versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 100.
- 196 (p. 156) *Guiraut de borneill*.
 s olatz iois e cantar
 Cinc cobles de tretze versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 402.
- 197 (p. 157) *Guiraut de borneill*.
 p lanc e sospir e plor e chan
 Vuit cobles de deu versos i represa de tres. — Kolsen, *id. id.*, p. 486.
- 198 (p. 158) *Guiraut de borneill*.
 a mars honrars e car teners
 Sis cobles de vuit versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 24.
- 199 (p. 159) *Guiraut de borneill*.
 c an uei lo dous temps venir
 Cinquanta set versos.
- 200 *Guiraut de borneill*.
 r ey glorios uerais lums e clardatz
 Sis cobles de cinc versos. — Kolsen, *id. id.*, p. 342.
- 201 (p. 160) *Guiraut de borneill*.
 i eu sui tan corteza gaita
 Quatre cobles de nou versos. — Vegi's el núm. 211, Arnau Daniel.

- 202 *Guiraut de borneill.*
 b en deu hom chastian dire
 Cinc cobles de nou versos, altra de quatre i altra de dos. — Kolsen, *id. id.*,
 pàgina 212.
- 203 (p. 161) *Guiraut de borneill.*
 N os pot sufrir ma lenga qill non dia
 Sis cobles de vuit versos i represa de quatre. — Kolsen, *id. id.*, p. 436.
- 204 (En blanc mitja plana 162 i tota la 163; p. 164, amb gran espai per la cap-
 lletra) *Arnaut Daniel.*
 l o ferm voler quil cor mintra
 Cinc cobles de sis versos i represa de tres. U. A. Canello, *La vita e le opere
 del trovatore Arnaldo Daniello*, Halle, 1883, p. 118, i R. Lavaud, *Les poésies d'Ar-
 naud Daniel, réédition critique d'après Canello, avec traduction française et notes*
 en *Annales du Midi*, t. xxii (1910), pp. 15-55, 162-179.
- 205 *Arnaut Daniel.*
 m otz braus e critz
 Sis cobles de vuit versos i represa de dos. Canello, p. 111.
- 206 (p. 165) *Arnaut Daniel.*
 s im fos amors de ioi donar tant larga
 Sis cobles de vuit versos i represa de dos. — Canello, p. 117.
- 207 (p. 166) *Arnaut Daniel.*
 e r uey uermeyll uert blanch e groch
 Sis cobles de sis versos i represa de tres. — Canello, p. 112.
- 208 (p. 167) *Arnaut Daniel.*
 e non son coinde leri
 Sis cobles de set versos i represa de dos. — Canello, p. 108.
- 209 (p. 168) *Arnaut Daniel.*
 c hanson del mot Son plan e prim
 Cinc cobles de vuit versos i represa de tres. — Canello, p. 95.
- 210 (p. 169) *Arnaut Daniel.*
 e n breu briserai temps braus
 Sis cobles de vuit versos i represa de dos. — Canello, p. 109.
- 211 (p. 170) *Arnaut Daniel.*
 e u soi tan cortesa gaita
 Quatre cobles de nou versos. Vegi's el núm. 201.
- 212 (Mitja p. 170 blanca; p. 171, espai per gran caplletra. Biografia) *Vida den
 Guillem de saint Deidier.*
 g uilem de sant Deidier si fo uns rixs castelas de Uelaic...
 Chabaneau, *id. id.*, p. 358.
- 213 (p. 173) *Guillem de saint deidier.*

- b en chantera si mestes ben damor
Sis cobles de vuit versos i represa de quatre. — Bartsch, *Gr.*, 234. 4.
- 214 (p. 174) *Guillem de saint deidier*.
p ueis tant mi forsamors que ma fait entremetre
Set cobles de cinc versos i represa de dos. — Bartsch, *Gr.*, 234. 16.
- 215 (p. 175) *Guillem de saint deidier*.
d ompna ieu uos sui messatgiers
Set cobles de set versos i represa de dos. — Bartsch, *Gr.*, 234. 7.
- 216 (p. 176) *Guillem de san deidier*.
l o plus iraz remaing dautres chatius
Cinc cobles de set versos.
- 217 (En blanc gran part de la p. 177; p. 178, espai per gran caplletra. Sense títol, Biografia).
b ernart de Uentadorn si fo de Lemozi del castel de Uentadorn...
Chabaneau, *id. id.*, p. 218.
- 218 (p. 179) *Bernat del uentador*.
L an can uei la fueyla
Cinc cobles de tretze versos i represa de quatre. — Carl Appel, *Bernart von Ventadorn*, Halle, 1915, p. 145.
- 219 *Bernat del uentador*.
q uan par la flor jostal uert foil
Cinc cobles de vuit versos i dues represes de dos. — Appel, p. 234.
- 220 (p. 180) *Bernad del uentador*.
a ra non uei luzir soleyl
Quatre cobles de vuit versos. — Appel, p. 40.
- 221 (La p. 181 quasi blanca; p. 182, gran espai per caplletra. Biografia) *Vida den ponç de çapdueyll*.
p onç de capdueyl si fo uns gentils bars del puei sancta maria...
Chabaneau, *loc. cit.*, p. 267.
- 222 (p. 183) *Ponç de capdueyll*.
l eyals amics cuy amors ten ioyos
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Max von Napski, *Leben und Werke des Trobadors Ponz de Capduoill*, Halle, 1880, p. 69.
- 223 (p. 184) *Ponç de cabdueill*.
s i com selui çapron de ualedors
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Napski, p. 66.
- 224 (p. 185) *Ponç de Capdueyl*.
a issi mes pres com celui que cercan
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Napski, p. 64.
- 225 (p. 186) *Ponç de capdueyll*.

- d e totz caitius soi eu aicel lo plus
Quatre cobles de nou versos, altra de cinc i represa de dos. — Napolski, p. 85.
- 226 (p. 187. Sens nom d'autor).
l ocs es com se deu alegrar
Cinc cobles de vuit versos.
- 227 (p. 188) *Ponç de cabdueyll*.
d el que ioi tanh ni cantar sab
Set cobles de vuit versos.
- 228 (p. 188) *ponç de capdueyll*.
b em plai lo gai temps de pascor
El text comença a la p. 189. Sis cobles de deu versos i dues repeses de dos.
— Napolski, p. 75.
- 229 (La p. 190 és tota blanca; p. 191) *En Jaufré rudel de blaia*.
lan cant li iorn son lonc en mai
Sis cobles de set versos. — A. Stimming, *Der Troubadour Jaufré Rudel*, Kiel, 1873, p. 51. Jeanroy, *Les chansons de Jaufré Rudel*, Paris, 1915, p. 12.
- 230 *Jaufré rudel*.
c ant lo riu de la fontaina
Sis cobles de set versos. — Jeanroy, p. 3.
- 231 (p. 192) *Jufre rudel de blaia*.
c ant lo rosynol el foilhos
Set cobles de set versos. — Jeanroy, p. 1.
- 232 (p. 193. Espai gran per la T) *Vers lo primer que feu en Johan de castell nou*
t ot claramen uol e mostra natura
Deu cobles de vuit versos i tornada de quatre. — Massó Torrents, *Poésies en partie inédites de Johan de Castellnou et de Raimon de Cornet, d'après le manuscrit de Barcelona*, en *Annales du Midi*, XXVI i XXVII (1914-15), p. 6 del text a part.
- 233 (p. 194) *Dança de Johan de castelnou*.
a xim te dins el gran briu
Una cobla de cinc versos, tres d'onze i altra de cinc. — Massó Torrents, *op. cit.*, pàgina 8.
- 234 (p. 195) *Canço den Johan de castelnou*.
a ras liuern que salongo las nuetgs
Sis cobles de nou versos i altra de cinc. — Massó, *id. id.*, p. 10.
- 235 (p. 196) *Vers den Johan de castel nou*.
s i com de cauza uedada
Cinc cobles de deu versos i represa de quatre. — Massó, *id. id.*, p. 12.
- 236 (p. 197) *Canso den Johan de Castellnou*.
si c ol soleyls per son cors acomplir
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Massó, *id. id.*, p. 13.

- 237 (p. 198) *Canço den Johan de castell nou.*
 t an soi leyals enuas ma belaymia
 Cinc cobles d'onze versos i represa de cinc. — Massó, *id. id.*, p. 15.
- 238 (p. 199) *Conseyll quen Johan de castellnou demande al gay couen de Tolosa.*
 a l gay couen uuyl far aquest deman
 Vuit cobles de vuit versos i dues de quatre. — Massó, *id. id.*, p. 16.
- 239 (p. 200) *Canço retrogradada per diccios e per bordos e per coblas e quant hom la lig tot drecg ditz be. e retrogradan las diccios ditz mal.la qual fetz en Johan de castellnou.*
 v alor ses frau dona tenetz en car
 Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre copiada en forma mètrica. — Massó, *id. id.*, p. 19.
- 240 (p. 202) *Canço den Johan de Castellnou.*
 p us midons ual tant si deus menantischa
 Set cobles de vuit versos i represa de quatre. — Massó, *id. id.*, p. 20.
- 241 (p. 203) *Canço den Johan de castellnou.*
 d ieus e com soy alegres e ioyos
 Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Massó, *id. id.*, p. 22.
- 242 (p. 204) *Vers den Johan de castellnou que feu al rey darago.*
 q ui de complir tot son plazer assaya
 Cinc cobles de nou versos i dues de cinc. — Massó, *id. id.*, p. 23.
- 243 (p. 205) *Siruentes den Johan de castellnou.*
 t ant es lo mons ples damor descorteza
 Dotze cobles de deu versos i dues de cinc. Sols tracta de senyors catalans i aragonesos. — Massó, p. 25.
- 244 (La p. 208 blanca en bona part. Rastre d'haver-se arrencat un foli entre les pp. 208-209, que havia de contenir el començament de les obres de Ramon de Cornet; p. 209; manca el nom.)
 s i nom te pro uers cansos e deportz
 Cinc cobles de vuit versos i dues de quatre. — Publicada per Noulet-Chabaneau, *Deux manuscrits provençaux du XVe siècle*, Montpellier, 1888, p. 30. — Massó, p. 29.
- 245 *Canço den Ramon de cornet.*
 e l mes dabril car uey per mig los camps
 El text comença a la p. 210. Cinc cobles de set versos i altra de sis. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*, p. 35. — Massó, p. 31.
- 246 *Vers den Ramon de cornet.*
 c ar uey lo mon de mal pugat al cim.
 Vuit cobles de vuit versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*, pàgina 40. — Massó, p. 32.

- 247 (p. 212) *Canço den Ramon de cornet.*
 I e mieus saber ioy deziran se pert
 Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*,
 pàgina 36. — Massó, p. 34.
- 248 (p. 213) *Vers den Ramon de cornet.*
 p auc homes uey de sen tan freyturos
 Sis cobles de vuit versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*,
 pàgina 46. — Massó, p. 36.
- 249 (p. 214) *Canço den Ramon de cornet.*
 a ras fos hieu si malautz e cotxatz
 Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Massó, p. 37.
- 250 (p. 215) *Siruentes den Ramon de cornet.*
 ins en la font de cobeytat se bayna
 Sis cobles de set versos i dues de quatre. — Massó, p. 39.
- 251 (p. 216) *Vers den Ramon de cornet.*
 r aso ni sens no pot uezer lo moble
 Sis cobles de vuit versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*
 pàgina 50. — Massó, p. 40.
- 252 (p. 217) *Vers den Ramon de cornet.*
 b en es uilas fols e mals e rustichs
 Sis cobles de nou versos i dues de sis. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*, p. 53. —
 Massó, p. 42.
- 253 (p. 218) *Canso de frare ramon de cornet.*
 i ntrar uuyl en guerreiar si puch tan
 Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*,
 pàgina 102. — Massó, p. 44.
- 254 (p. 219) *Canso den Ramon de cornet.*
 c ors mot gentils fons e grans mars dapteza
 Cinc cobles de cinc versos. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*, p. 39., — Massó, p. 45.
- 255 (p. 219) *Canço den Ramon de cornet.*
 c ent castels e cent tors
 Sis cobles de tretze versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*,
 pàgina 22. — Massó, p. 46.
- 256 (p. 220) *Aquesta canço apelada saumesca feu en Ramon de cornet.*
 e n aysel temps com no sen fretg ni cauma
 Sis cobles de sis versos i represa de tres. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*, p. 27. —
 Massó, p. 49.
- 257 (p. 221) *En Ramon de cornet.*
 a sent Marcel dalbeges prop de Salas
 Sis cobles de set versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id. id.*,
 pàgina 98. — Massó, p. 50.

- 258 (p. 222) *Siruentes den Ramon de cornet.*
 totz temps azir falsetatz ez engan
 Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Massó, p. 52. És obra de Pere Cardenal, Bartsch, *Gr.* 335, 57.
- 259 (p. 223) *Siruentes que feu en Ramon de cornet com deu hom iogar als escachs.*
 q ui dels escachs uol belamen iogar
 Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id.*, *id.*, pàgina 92. — Massó, p. 53.
- 260 (p. 224) *Aquesta tenso fech en R. de cornet ab narnau alaman donzel dalbi.*
 p res mes talens dun pech partimen far
 Sis cobles de vuit versos i dues de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id.* *id.*, pàgina 68. — Massó, p. 55.
- 261 (p. 225) *Canso den R. de cornet.*
 a mors corals me fay dejos .i. cas
 El text comença a la p. 226. Sis cobles de vuit versos i dues de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id.* *id.*, pàgina 33. — Massó, p. 57.
- 262 (p. 227) *Vers den Ramon de cornet.*
 a b tot mon sen damors si pusch faray
 Sis cobles de vuit versos i dues de quatre. — Noulet-Chabaneau, *id.* *id.*, pàgina 44. — Massó, p. 59.
- 263 (p. 228. Gran espai, i a dalt de la plana 229 espai destinat a N) *Canço de mossen en Ramenat de montaut caualer seynor de putg daniel per que gazaynet la ioya en tholosa.*
 n o pusch mudar que nom playna
 El text comença a la p. 229. Cinc cobles de vuit versos i tornada de quatre.
- 264 (p. 229) *Canço de mossen Ramenat de montaut.*
 l o bel regart el fin pretz de la gaya
 Cinc cobles de set versos i tornada de quatre.
 El nom veritable d'aquest poeta, personatge conegut, hauria d'esser Ramon At; vegi's A. Thomas, *Arnaud Vidal*, en *Annales du Midi*, xxxii (1920), pàgines 305-338, la *Famille de Montaut*, p. 336.
- 265 (Mitja p. 230 és en blanc; p. 231, gran espai per caplletra, però manca el nom del poeta en vermelló; l'obra és d'En Tomàs Perich de Foces).
 si col uassayl can seruex longamen
 Sis cobles de vuit versos i tornada de quatre,
- 266 (p. 232) *Vers den thomas periz de fozes.*
 trop me desplay can uey falir
 Sis cobles de vuit versos i dues de quatre.
- 267 (p. 233) *Canso que fe mossen bernal de penasach. donzel e jo coronada.*
 a mors car say que faretz pietat
 Sis cobles de vuit versos i dues de quatre. — A. Thomas, *Bernard de Pe-*

nassach, un des fondateurs des Jeux floraux, en Annales du Midi, xxvii (1915), p. 6. del tiratge a part.

268 (p. 234) *Canso coronada den Jahmes de toloza.*

Ins en mon cor me firon mant sospir
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre.

269 (p. 235) *Canso den Jagmes de tholoza.*

ges pel temps gay can florixon li ram
Cinc cobles de vuit versos i dues de quatre.

270 (p. 236) *Canso de mossen gasto comte de foix per la qual gazaynet la joya a tholoza.*

E ras can uey del boy fuylar la rama
Cinc cobles de vuit versos i represa de tres.

271 (p. 237) *Guillems borzatz daorlayachs fetz aquesta canso e fo coronada.*

e l temps que xay la nieus per mitg los camps
Cinc cobles de vuit versos i represa de cinc.

272 (p. 238) *Guillem de borzach daorlach gazaynet la flor dagentina per aquest seruentes a toloza.*

t rop home son par de uer laurador
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre.

273 (p. 239) *Canso que fetz mossen bertran de sant roscha canonge de sent esteue de toloza e fo coronada.*

n on pux tenir que zeu de mort nom tema
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre.

274 (p. 239) *Canso dança que fe mossen bertran de sant roscha e fo coronada.*

e ras can uey lo fin pretz cum es nobles
El text comença a la p. 240. Set cobles de vuit versos i dues de quatre.

275 (p. 241) *Canso enamorada que fetz mossen bertran de sant roscha e fo coronada.*

s ofren perylls damors affans e pena
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre.

276 (p. 242) *Johan blanch catala gazaynet la uioleta per aquesta canso.*

b en hay razo quez ieu mos xans espanda
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre.

277 (p. 243) *Aquesta canso fe mossen bertran del falgar Seynor de uilanoua e fo coronada.*

e ras can uey liuern baxar els trums
Sis cobles de vuit versos i dues de quatre.

278 (p. 244) *Guillem uetzinaz fec aquesta canso e fo sigilada el consistori de tholosa.*

n afratz dira cum cel ques de dol pres
Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre.

- 279 (p. 245) *Mossen bertran despayna fetz aquesta canso e fo coronada.*
 ses uos amors no say ab cuy macost

Cinc cobles de vuit versos i represa de quatre.

- 280 (p. 246) En aquesta plana acaba la composició precedent, restant-ne la meitat de blanca, i al capdevall hi va escrit en vermelló: *Canço den thomas periz de fozes*, que no és la que comença a la p. 247, o foli següent; hi manca, doncs, un foli entre les pp. 246-247. El primer vers que es troba de l'obra que acaba a l'actual p. 247, és així:
 Cobes es de maniar

És la poesia d'En Guillem de Bergadà, el primer vers de la qual és: «Eu non cuidava xantar». Apareixen les dues darreres cobles de vuit versos i la tornada de tres. — Adelbert Keller, *Lieder Guillems von Berguedan*, Mitau i Leipzig, 1849; Milà, *Trovadores (Obras, II)*, p. 312.

- 281 (p. 247. Ja no hi ha més títols de vermelló. Al marge exterior hi ha escrit en negre, *Amor Aman.*)

cantaray mentre mestau

Cinc cobles de nou versos i tornada de dos. Únic text.

- 282 (p. 248. Al marge exterior com a reclam per a l'escrivent dels títols, *G. de B.* o sia Guillem de Bergadà.)

c an liuern ni la neu nil frei

Cinc cobles de set versos i tornada de quatre. — Altra lliçó «Ar el mes que la neu e'l frei». — Keller, *op. cit.*, p. 22; Milà, *op. cit.*, p. 316.

- 283 (p. 248. Al marge les inicials *G. de B.*)

cel so qui capole dola

Cinc cobles de vuit versos. Les cobles quarta i cinquena són lliçons diferents de les que ofereix el cançoner prov. D^a (part antiga), de Modena; Mussafia, *Del Codice Estense di rime provenzale* (1867, Wien. Ac., p. 443), publica tres cobles, una sola de diferent o nova, com obra de «Willems de la Tor». Aquest poeta (1220-1255), posterior a Guillem de Bergadà, devia haver-lo plagiat en aquesta obra.

- 284 Fragment del *Roman de Troie* d'En Benoit de Saint-More, de 248 versos, escrits a dues columnes, ocupant les pp. 249-252. Aquests versos corresponen als 12987-13234 de l'edició de Joly. Pàg. 249, comença:
 a chilles uait ueoir hector

P. 252 b, acaba:

Ensi departiren le gor.

- 285 En la p. 252 acaba pròpiament el Cançoner, tenint tot ell un mateix aspecte i essent d'una sola mà. Vénen dos folis de guarda, també de pergami, el primer dels quals conté, en lletra correguda de la mateixa època del manuscrit, la poesia següent, p. 253:

Bertran del Falgar.

Per ço car vey que voluntats amena

Sis cobles de set versos i dues de quatre.